

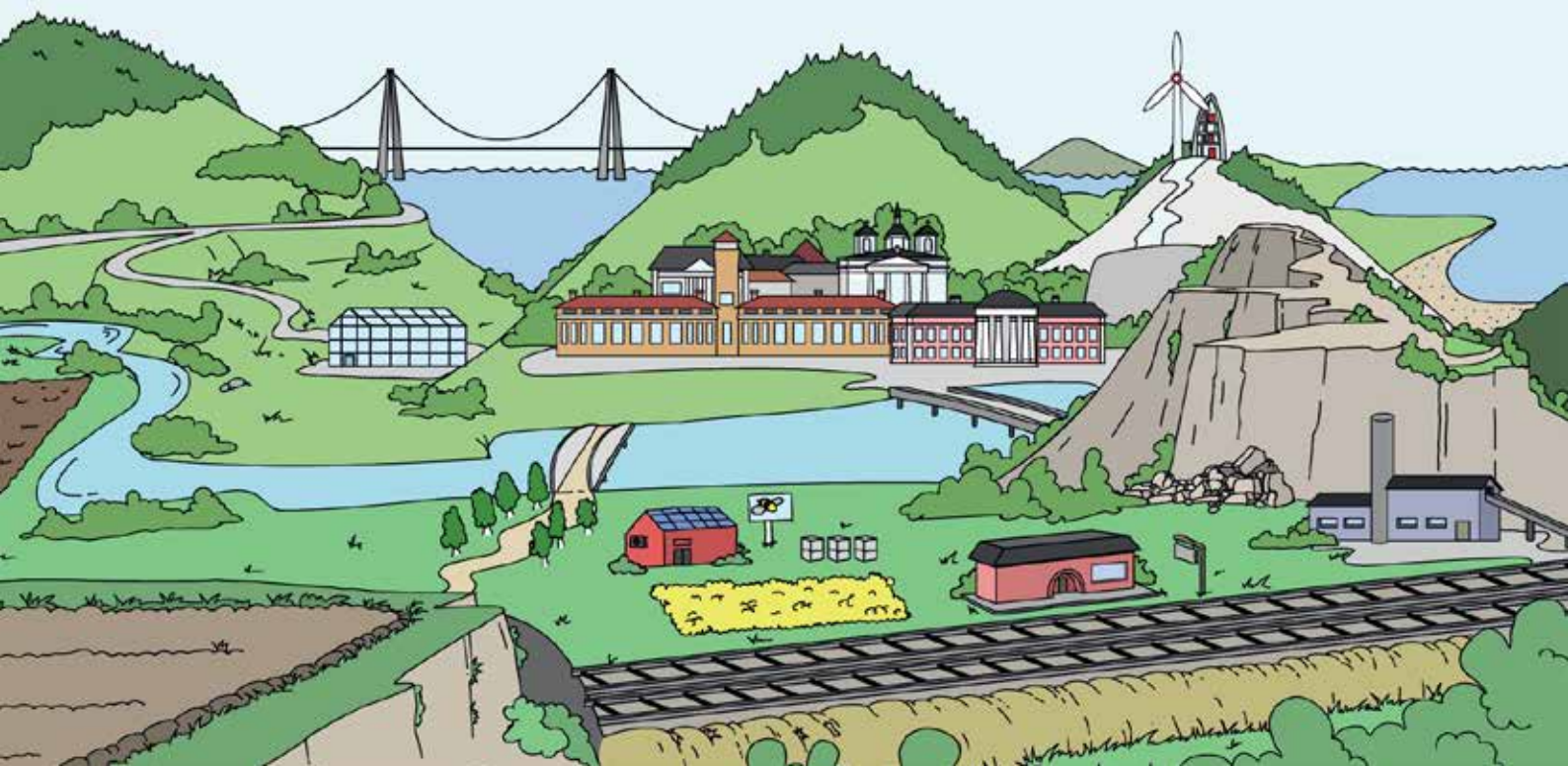

Härnösands
kommun

Dnr KS2022-000256

Mitt Härnösand 2040

ÖVERSIKTPLAN - ANTAGANDE

Förord

Att ta fram en översiktsplan handlar om att bestämma hur den fysiska miljön ska utvecklas för att skapa ett samhälle som vi vill leva och verka i, som vi med glädje välkomnar besökare till och som vi med stolthet kan lämna över till kommande generationer. Att förutspå framtiden tjugo år framöver är svårt, men genom att tillsammans i olika sorts dialoger enas om vilka frågor som är viktiga för vårt framtida samhälle har vi kommit en bra bit i arbetet med att rita upp visionen om framtidens Härnösand.

Arbetet och dialogerna har även fört oss närmare varandra och visat att Härnösands kommun består av en mångfald av platser, berättelser och människor som tillsammans skapar helheten. Detta är något vi ska ta vara på inför framtiden. Vi behöver också vara flexibla och lyhörda för framtida utmaningar och vända dem till möjligheter när vi planerar vårt samhälle.

Härnösand som plats erbjuder så mycket värdefullt och är en fantastisk resurs att bygga vårt gemensamma samhälle kring. Samtidigt som vi värnar det vi har ska vi utveckla och skapa möjligheter för helt nya saker som ger ett gott liv. Med innovations- och utvecklingskraft ska vi välkomna nya invånare och branscher.

Nu fortsätter vi arbetet mot 2040 genom att stärka våra kvaliteter, fira framgångarna och framförallt möjliggöra en utveckling mot 30 000 Härnösandsbor om tjugo år! Denna översiktsplan (ÖP) anger riktningen för detta arbete.

Andreas Sjölander, Kommunstyrelsens ordf.

Christina Lindberg, Kommunstyrelsens 2:e vice ordf.

Lars Liljedahl, Kommundirektör

Innehåll

VAD ÄR EN ÖVERSIKTSPLAN?	6
PROCESSEN FÖR FRAMTAGANDE	7
ÖVERSIKTSPLANENS OLIKA DELAR	8
ORDLISTA	9

Del 1 – Utgångspunkt, strategi och riktning

UTGÅNGSPUNKTER	11
HÅLLBAR UTVECKLING	13
STRATEGIER	15
Härnösands tillväxtstrategi 2040	15
Planeringsstrategi översiktsplan 2040	16
REGIONALA SAMBAND	17
REGIONAL UTVECKLING SINRIKTNING - SUNDSVALLSREGIONEN	20
LOKAL UTVECKLING SINRIKTNING - HÄRNÖSAND	22

Del 2 – Kommunövergripande riktlinjer

BOSTADSFÖRSÖRJNING	25
BEBYGGELSEUTVECKLING	26
LIS - LANDSBYGDSUTVECKLING I STRANDNÄRA LÄGE	29
IDROTT OCH MOTION	31
GRÖNOMRÅDE OCH PARK	33

VERKSAMHETER OCH INDUSTRI	34
Handel och kommersiell service	35
Industri och storskaliga verksamheter	36
Materialutvinning	36
BESÖKSNÄRING OCH TURISM	37
AREELLA NÄRINGAR	38
Jordbruk	38
Fiskenäring	38
Skogsbruk	39
Rennäring	39
NATUR	40
Våtmarker	40
Biologisk mångfald	41
Ekosystemtjänster	41
Ljusföroreningar	42
Skyddad natur (andra värden)	42
VATTEN	44
Kust och hav	45
FRILUFTSLIV	46
KULTUR	47
KULTURMILJÖER	49
TRANSPORTINFRASTRUKTUR	52
Gång och cykel	53
Motortrafik	53
Kollektivtrafik	54
Järnväg och tågtrafik	55
Sjöfart	55
Fritidsbåt och kusttrafik	56
Flygplatser	56

TEKNISK ANLÄGGNING	57
Avfall och materialåtervinning	57
Bredband.....	58
Dricksvattenförsörjning.....	58
Avloppsrening.....	59
Dagvatten	60
El- och värmeförsörjning.....	61
Vindkraft.....	61
Solkraft.....	62
Fjärrvärme.....	62
MILJÖ OCH RISKER - HÄNSYN	63
Klimatförändringar	63
Naturolyckor	65
Förhöjda temperaturer	66
Skyfall och höga flöden.....	66
Ras, skred & erosion	67
Förorenade områden	68
Farligt gods.....	68
Miljöfarliga verksamheter	69
Skyddsrum.....	69
MILJÖKVALITETSNORMER	70
Vatten.....	70
Luft.....	72
Buller.....	73

Del 3 – Mitt Härnösand 2040

MITT HÄRNÖSAND 2040	75
HÄRNÖSANDS TÄTORT	78
SÄBRÅ	85
ÖARNA	88

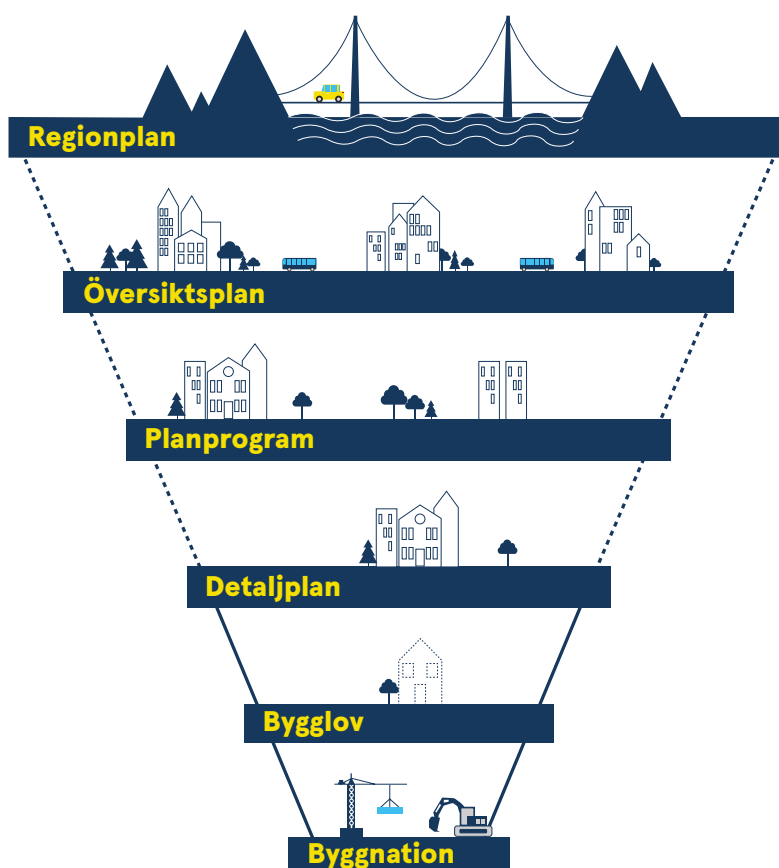
HÄGGDÅNGER	91
STIGSJÖ	94
HÖGSJÖ	97
VIKSJÖ	100

Del 4 – Riksintressen

VAD ÄR ETT RIKSINTRESSE?	106
Rennäring	106
Vindbruk	107
Yrkesfiske	107
Friluftsliv	107
Naturvård	107
Natura-2000	108
Kulturmiljövård	108
Kommunikationer	109
Totalförsvaret.....	110
Övriga riksintressen	110
RIKSINTRESSEN OCH ÖVERSIKTSPLAN 2040	111
STÄLLNINGSTAGANDEN	116
Mark- och vattenanvändning	116

Vad är en översiktsplan?

I översiktsplanen beskriver vi på vilket sätt som Härnösands kommun bör utvecklas för att forma ett framtida samhälle där människor mår bra och fler väljer för att bo, leva och verka. Översiktsplanen ska ta hänsyn till nationella mål och riktlinjer, men även statliga intressen som finns i kommunen, så kallade riksintressen. Men framförallt utgår översiktsplanen från regionala mål och strategier för att säkerställa att den lokala utvecklingen samspelar bidrar till utvecklingen av Västernorrland. Nedan presenteras en figur som förklarar hur Härnösands översiktsplan förhåller sig till andra steg inom samhällsplaneringsprocessen.

Den översiktliga planeringen styrs av Plan- och bygglagen och med stöd från Miljöbalken. Enligt Plan- och bygglagen (PBL) ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens geografi. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men ger invånare, näringsliv och myndigheter vägledning i hur kommunen kommer att ställa sig till viktiga frågor inför framtiden. Översiktsplanen är även det främsta underlaget i arbetet med till exempel detaljplaner och bygglöv.

ENLIGT PBL SKA EN ÖVERSIKTSPLAN BLAND ANNAT:

- ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön

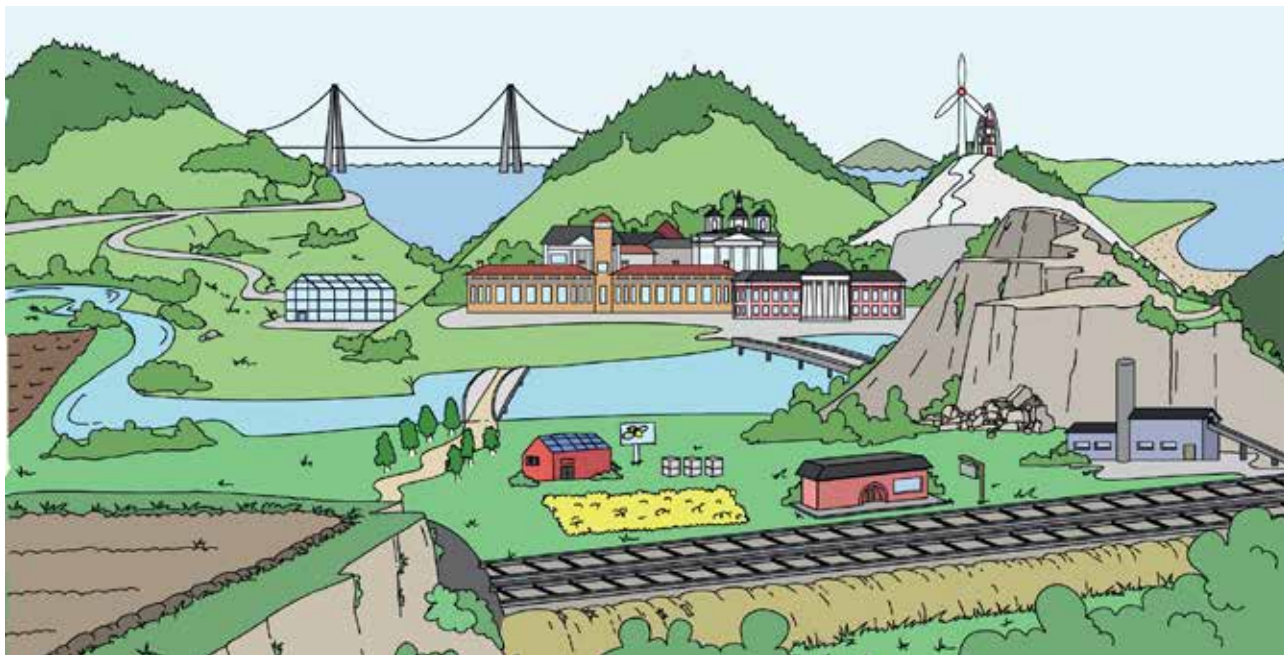
- ge vägledning i hur mark- och vattenområden ska användas
- ge vägledning i hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras

NUVARANDE ÖVERSIKTSPLAN MED TILLÄGG

Härnösands översiktsplan 2011–2025 tillsammans med de två tematiska tilläggen: Vindkraft i Härnösand 2013 och Landsbygdsutveckling i strandnära läge 2015 kommer att ersättas av den nya kommunövergripande översiktsplanen 2040. Dokumenten kommer att finnas kvar som underlag till Översiktsplan 2040, tillsammans med andra relaterande planer och program.

Processen för framtagande

Processen för att ta fram en översiktsplan är lång och innehåller flera tillfällen där myndigheter, föreningar och invånare kan delta för att påverka förslaget på översiktsplan. Projektet för översiktsplan 2040 förväntas pågå mellan åren 2019 – 2022. Nedan presenteras en modell över planprocessen och en beskrivning om vad de olika skedena innebär

UTREDNING

Under utredningsskedet genomfördes flera dialoger med myndigheter, föreningar och invånare för att samla kunskap om hur framtidens Härnösand ska planeras. Många av dessa dialoger finns samlade som underlag till översiktsplanen.

SAMRÅD

Under samrådsskedet presenterades ett förslag på översiktsplan, där alla som ville kunde lämna synpunkter på förslaget. Efter samrådet sammanställdes och besvarades synpunkterna i en samsrådsredogörelse, samt att ändringar på förslaget genomfördes.

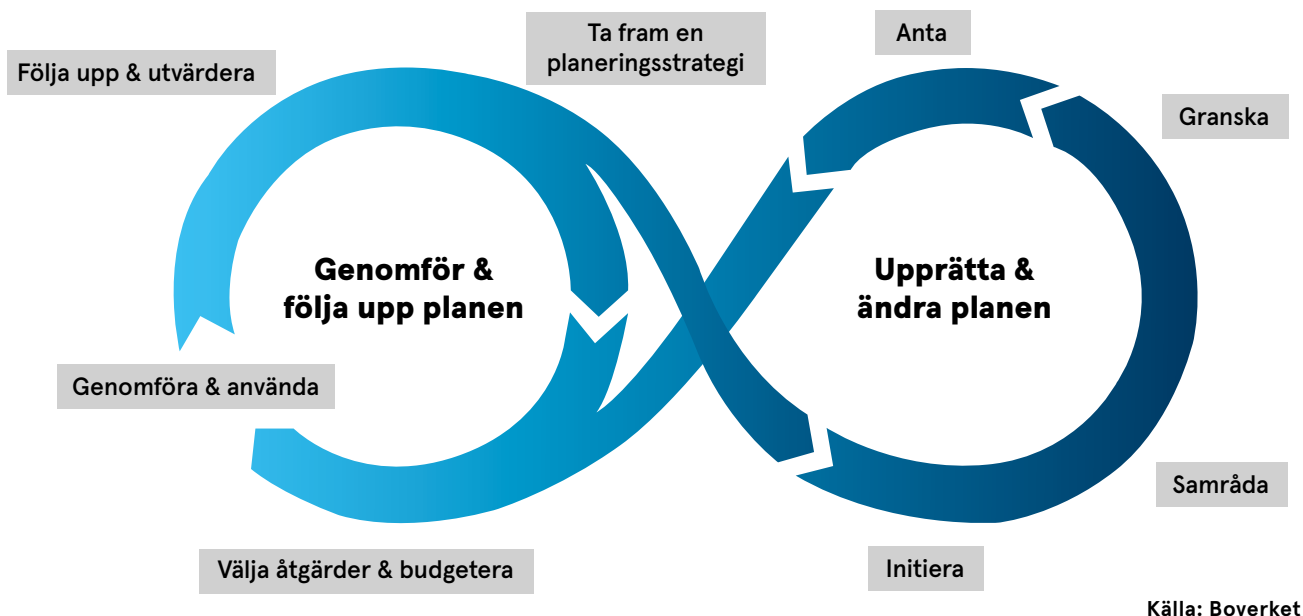
GRANSKNING

Under granskningen ställs det ändrade översiktsplane-förslaget ut en sista gång innan det antas i kommunfull-

mäktige. Om det kommer in synpunkter som har en stor inverkan på förslaget, kommer de att inarbetas i handlingarna och förslaget ställs ut igen.

ANTAGANDE

Efter beslut har fattats om antagande i kommunfullmäktige, läggs översiktsplanen ut till allmänheten och arbetet med att förverkliga översiktsplanens intentioner inleds. Första steget är att välja åtgärder ur handlingsplanen och budgetera dessa för att senare genomföra åtgärderna. I god tid före nästa valperiod ska översiktsplanen följas upp för att se om den behöver revideras, fördjupas eller nya åtgärder tas fram. Detta fastslås i en ny planeringsstrategi som tas fram efter avslutad valperiod.

LÄS MER:

- Riktlinjer för framtagande av översiktsplaner enligt Boverkets ÖP-modell på Boverkets hemsida.

Översiktsplanens olika delar

Översiktsplan 2040 är framtagen i linje med Boverkets översiktsplanemodell 2.1, men har frångått modellen genom att dela på riksintressen, LIS och andra värden. Detta då LIS av kommunen uppfattas som en del av den kommunala utvecklingen. Riksintressen är statliga intressen som kommunens utveckling ska förhålla sig till och andra värden är sådant av kommunen särskilt värdefullt att bevara eller beakta.

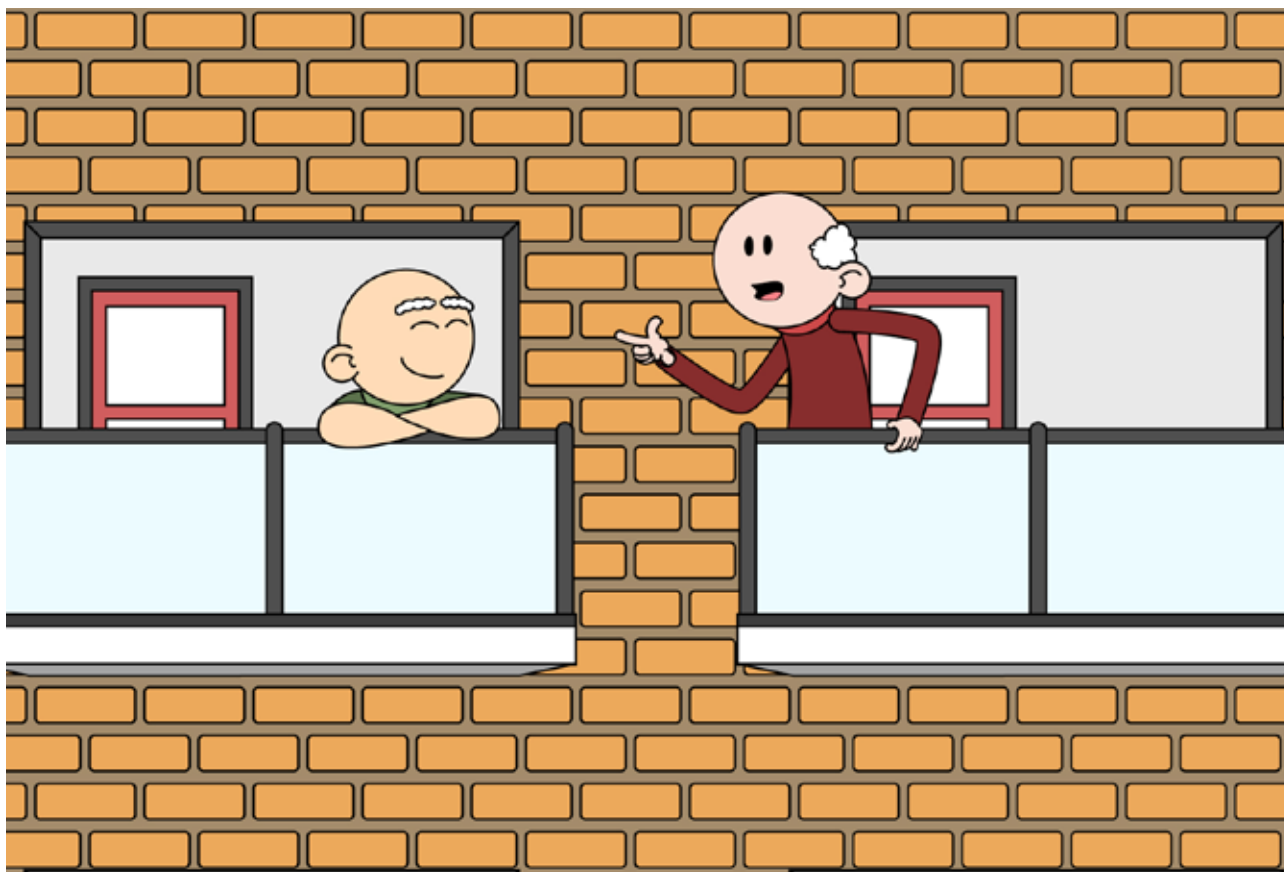
ÖP-modell 2.1

Översiktsplanen består av flera olika dokument, dessa är: Planhandling, Plankartor, Miljökonsekvensbeskrivning (hållbarhetsbedömning) och handlingsplan. Planhandlingen, som består av plandokument och kartor, är det dokument som ni nu tar del av.

Planhandlingen är indelad i:

- Utgångspunkt, strategi och riktning
- Övergripande riktlinjer
- Mitt Härnösand 2040
- Riksintressen

Ordlista

HEMAB Härnösands Energi och Miljö AB ett kommunalt bolag som har ansvar för bland annat vatten- och avloppsfrågor, uppvärmningsfrågor, energiproduktion och avfallshantering.

PBL Förkortning för plan- och bygglagen.

MB Förkortning för miljöbalken.

VA Förkortning för vatten och avlopp, hanteras oftast som en del av teknisk försörjning.

GC Förkortning för gång- och cykel.

BIOLOGISK MÅNGFALD Variationsrikenheten bland levande organismer av alla ursprung och i alla miljöer, såväl på land som i vatten, och de ekologiska sambanden som finns mellan organismerna.

BYGGLOV Tillstånd att bygga eller ändra byggnad. Bygglov krävs enligt plan- och bygglagen vid yttre utformning och pla-

tering på tomt, ändrad användning, vissa anläggningar, skyltar med mera. Inom detaljplan medges bygglov om åtgärden stämmer med detaljplanen.

DAGVATTEN Regn-, spol- och smältvatten som rinner på hårdgjorda ytor, eller på genomsläpplig mark via diken eller ledningar till sjöar och vattendrag, eller till reningsverk.

FÖRTÄTNING Nybyggnation inom eller i nära anslutning till tätort som bidrar till högre befolknings- och/eller bebyggelse-täthet i hela eller del av staden.

GRÖNA STRÅK Korridorer med grönska som gynnar spridning mellan två isolerade livsmiljöer för arter och som samtidigt kan användas av människor för rekreation.

GRÖNSTRUKTUR All yta som inte är hårdgjord, exempelvis- parker och andra grönområden.

KULTURMILJÖ Den del av miljön som i större eller mindre utsträckning påverkas och formats av människan. Det kan exempelvis röra sig om bebyggelse, lämningar eller hela landskap.

MARKANVÄNDNING Den funktion ett geografiskt område har, utifrån hur marken används. Markanvändningen kan exempelvis vara grönområde eller bostadsområde.

LIS Landsbygdsutveckling i strandnära lägen, vilket kommunen kan peka ut för att underlätta strandskyddsdispenser i områden på landsbygden som kan utvecklas särskilt.

KLIMATANPASSNING Att anpassa ett område eller en bebyggd miljö för att kunna hantera och motverka risker som ett förändrat klimat kan komma att innebära.

EXPLOATERING När ett område bebyggs med nya bostäder, verksamheter med mera.

Utgångspunkt, strategi och riktning

Del 1 Översiktsplan

Utgångspunkter

Utgångspunkter för översiktsplaneringen är kommunala mål- och styrdokument, som de mål, planer och program på regional och nationell nivå som har betydelse för en hållbar utveckling. Ett urval av dessa presenteras nedan.

RELATERANDE PLANER OCH PROGRAM PÅ LOKAL NIVÅ:

- Översiktsplan 1992
- Översiktsplan 2011–2025
- Planeringsunderlag Vindkraft (tidigare tematiskt tillägg)
- Planeringsunderlag Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (tidigare tematiskt tillägg)
- Trafikprogram 2015–2050
- Avfallsplan 2018–2020
- Grönplan 1998
- Gestaltningsprogram 2019
- Bredbandspolicy 2014–2020
- Bostadsförsörjningsprogram 2017–2022
- Klimatplan 2017–2020
- Tillväxtstrategi 2021
- Kulturprogram 2021
- Klimatanpassningsplan (under framtagande)
- Naturvårdsprogram (revideras)
- VA-program (under framtagande)
- Friluftspan (under framtagande)
- Gång- och cykelprogram (under framtagande)

RELATERANDE PLANER OCH PROGRAM PÅ REGIONAL NIVÅ:

- Regional utvecklingsstrategi 2030 och tillhörande handlingar, exempelvis:
 - *Trafikförsörjningsprogram*
 - *Regional transportplan*
 - *Energi- och klimatstrategi*
 - *Besöksnäringstrategi Höga kusten*
 - *Smart specialiseringsstrategi*
 - *Kulturarvsprogram*
 - *Regional vattenförsörjningsplan*
 - *Handlingsplan för gröinfrastruktur* (Länsstyrelsen Västernorrland)
 - *Utvecklingsinriktning för Sundsvallsregionen* (Sundsvallsregionen)

NATIONELLT, EU OCH INTERNATIONELLT:

Översiktsplanen kommer inte att översiktligt redogöra för hur kommunen hanterat nationella och internationella måldokument. Det innebär inte att de aktuella målen, planerna och programmen inte hanteras utan att det sker som en integrerad del av planprocessen.

För att skapa goda förutsättningar för ett framtida Härnösand där olika människor vill bo, leva och verka, behöver översiktsplaneringen beakta flera olika perspektiv. Men det kräver även att resterande delar av planeringsprocessen så som framtagande av detaljplaner, planprogram och bygglov hanteras på liknande sätt. Det kan även komma att behöva tillkomma nya perspektiv under dessa arbeten då det beror på exempelvis den geografiska platsens förutsättningar eller befintliga och framtida användare av platsen. Nedan finns några särskilt viktiga perspektiv listade som ska beaktas vid samhällsplaneringsprojekt i Härnösands kommun.

FOLKHÄLSOPERSPEKTIV – Innebär att vi i den fysiska planeringen ska skapa miljöer att trivas, utvecklas och må bra i. Detta kan innebära att skapa platser för vila och eftertanke men även som uppmuntrar till rörelse och motion. Trygghet och trivsel inkluderas som en del av folkhälsoperspektivet i översiktsplanen, vilket innefattar att människors behov av en trygg och säker boendemiljö ska ligga till grund för den fysiska planeringen i både centrum och kommundelarna. Trygghet som mycket annat innebär olika saker för olika individer vilket kräver en förståelse och samordning med resterande perspektiv.

TILLGÄNGLIGHET OCH TRYGGHETSPERSPEKTIV

– Allmänna platser ska vara tillgängliga för alla på lika villkor. Funktionsnedsättningar ska inte vara ett hinder för att delta i samhällslivet. Tillgänglighetsperspektivet ska finnas med vid allt utvecklingsarbete, så att både inne- och utemiljöer blir anpassade för alla. Allmänna platser ska även utformas på ett sådant sätt att de i stor utsträckning uppfattas som trygga. Det ska både innefatta fysisk trygghet och individens upplevda trygghet när den tolkar en platsens utformning. Någon som är olika för olika målgrupper och under olika tider på dygnet. Dessa perspektiv överlappar andra under detta avsnitt, dvs att det finns tydliga skillnader mellan barn och vuxna samt mellan könsidentitet och ålder.

JÄMSTÄLLT OCH INTERSEKTIONELLT PERSPEKTIV

– För samhällsplaneringen innebär det att jämställdhetsperspektivet finns med i alla steg av planeringsprocessen

och gärna i ett tidigt skede, eftersom detta skapar större möjligheter att påverka resultatet. När vi talar om jämställdhet är det viktigt att ha i åtanke att varken gruppen kvinnor eller gruppen män är enhetlig. Alla män, och alla kvinnor, har till exempel inte samma livserfarenheter eller levnadsvillkor. Därför är det i ett jämställdhetsarbete viktigt att se att olika maktordningar kan samspela. Faktorer som kön spelar stor roll när det gäller levnadsvillkoren för äldre, barn, utrikes födda, personer med funktionsnedsättningar etcetera. Hur olika maktordningar samspelar synliggörs med hjälp av ett så kallat intersektionellt perspektiv.

BARNPERSPEKTIV – Att skapa en plats som är bra för barn är att inkludera barnens behov och intressen i ett tidigt skede av planeringen, det kan vara att samplanera tillsammans med barn eller lyfta in frågor som berör dem i planeringen. Som stöd för arbetet att inkludera barnen i planeringen finns barnkonventionens 3 och 12 artikel som säger att "Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad. Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa".

BESÖKSPERSPEKTIV – Att skapa en plats som är bra för besökare innebär att skapa trivsel, tydlighet och tillgänglighet i den bebyggda miljön. Exempelvis en plats där det är enkelt att förflytta sig mellan kommunens olika besöksmål, något som även gynnar kommunens invånare.

Hållbar utveckling

Härnösands kommun har som övergripande mål att vara en ledande miljökommun med ett aktivt omställningsarbete till en fossilfri ekonomi. All utveckling i Härnösand ska präglas av hållbarhet och genomföras med gemensam kraft för att bekämpa klimatförändringarna. Med kunskap ska vi utvecklas och skapa ett hållbart samhälle och en hållbar framtid. Då är vi också med och bidrar till att de nationella och globala målen nås.

Vårt klimatlöfte är att leva som vi lär och visa vägen till den framtida vardagen i Härnösand, med mål om ett klimat där människan är i balans med miljön senast år 2045. För att hålla det löftet behöver Härnösands kommun

minska utsläppen med 85 procent inom det geografiska området jämfört med år 1990. I Härnösands kommuns klimatplan finns prioriterade insatsområden och inriktningar för åtgärder för att uppnå kommunens klimatlöfte.

GLOBALA MÅLEN - AGENDA 2030

FN har antagit 17 globala mål och en agenda för att nå ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. Världens länder ska fram till år 2030 gå mot en hållbar, rättvis och jämlik framtid utan fattigdom och hunger. Samtliga mål är odelbara och vägledande för en hållbar samhällsplanering för Härnösands kommun. Vid framtagande av översiktsplanen har några av de globala målen utpekats som extra viktiga.

Förutom de globala målen så har två av de nationella miljömålen inkluderats särskilt i arbetet med översiktsplanen.

Generationsmålet och målet god bebyggd miljö.

God bebyggd miljö

"Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska vara en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska placeras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas"

(Riksdagens definition av miljömålet, källa: Sveriges miljömål).

Härnösand ska eftersträva en god vardagsmiljö för invånare och besökare genom närhet till olika typer av service, bra bostadskvalitet och möjligheter till en god fritid och en tilltalande utemiljö där grönstrukturen står i fokus.

Generationsmålet

"Det övergripande målet för miljöpolitiken är att lämna över ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser" (Riksdagens definition av miljömålet, källa: Sveriges miljömål).

Utvecklingen av Härnösand ska ha framtida generationer i åtanke och skapa ett samhälle som vi med stolthet kan lämna över till våra barn och barnbarn

Strategier

HÄRNÖSANDS TILLVÄXTSTRATEGI 2040

Härnösands tillväxtstrategi är ett av kommunens styrande dokument vilket är framtaget i ett brett samarbete mellan Härnösands kommun, näringslivet och myndigheter. Tillväxtstrategin har varit en viktig utgångspunkt vid översiktsplanens framtagande och ska genomsyra allt utvecklingsarbete.

Övergripande målbild:

MITT HÄRNÖSAND 2040 *Tillsammans i en kreativ och företagsam livsmiljö*

Vi är 30 000 medborgare. *(Jämförelse år 2020, 25 114 medborgare.)*

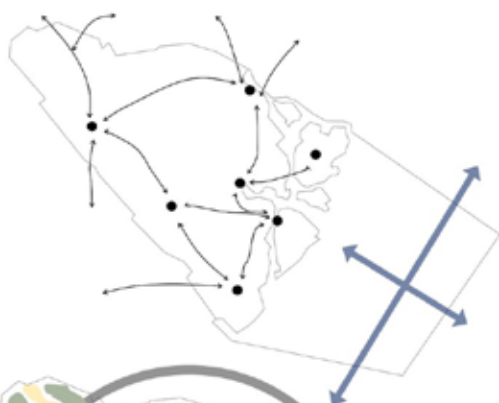
Vi har 11 500 arbetstillfällen. *(Jämförelse år 2019, 10 580 arbetstillfällen.)*

Sex delstrategier för att nå målbilden

1. GEMENSAM KRAFT
2. UTBILDNING SOM GRUNDAR
3. FÖRETAGSAMHET
4. DEN PERSONLIGA LIVSMILJÖN
5. HÅLLBARHET GENOMSYRAR ALLT
6. INFRASTRUKTUR – BASEN FÖR UTVECKLING

PLANERINGSSTRATEGI ÖVERSIKTSPLAN 2040

Härnösands strategi för översiktsplaneringen är framtagen i ett tidigt skede av arbetet och i ett brett samarbete inom kommunkoncernen. Strategin ska förverkliga tillväxtstrategins delmål och målbild ur ett samhällsplaneringsperspektiv.

NÄRA OCH VÄLKOMNANDE

Den fysiska planeringen ska verka för att bygga vidare på Härnösands närhet. Närhet mellan invånare och besökare. Närhet mellan kommundelarna. Närhet mellan kommunen, länet och resten av Sverige. Det här gör vi genom att utveckla befintliga kommundelar med välkomnande entréer och mötesplatser, men även stråken och infrastrukturen som knyter dem samman.

KRETSLOPPSFRÄMJANDE OCH FÖRNYBART

Den fysiska planeringen ska verka för att skapa en plats där människan är i balans med miljön. Samtidigt som vi möjliggör för nya invånare och företag ska naturens värden värnas för att skapa en balanserad helhet. Vi återbrukar före vi producerar nytt och testar nya ändamål för befintliga platser, byggnader och verksamheter.

FÖRETAGSAMT OCH FRAMÅTSTRÄVANDE

Den fysiska planeringen ska möjliggöra för nya företag, föreningar och verksamheter på strategiska platser. Planeringen ska vara framåtsträvande och göra det enkelt att vara en del av att utveckla Härnösand. Men även vara modig och lämna över planeringen och möjligheten att testa nya idéer och initiativ i den fysiska miljön.

MULTIFUNKTIONELLT OCH MULTIKULTURELLT

Den fysiska planeringen ska eftersträva att anta fler perspektiv, bemöta framtida problem genom gemensamma lösningar. Platser och områden ska ges flera funktioner och skapa en blandning som attraherar fler målgrupper.

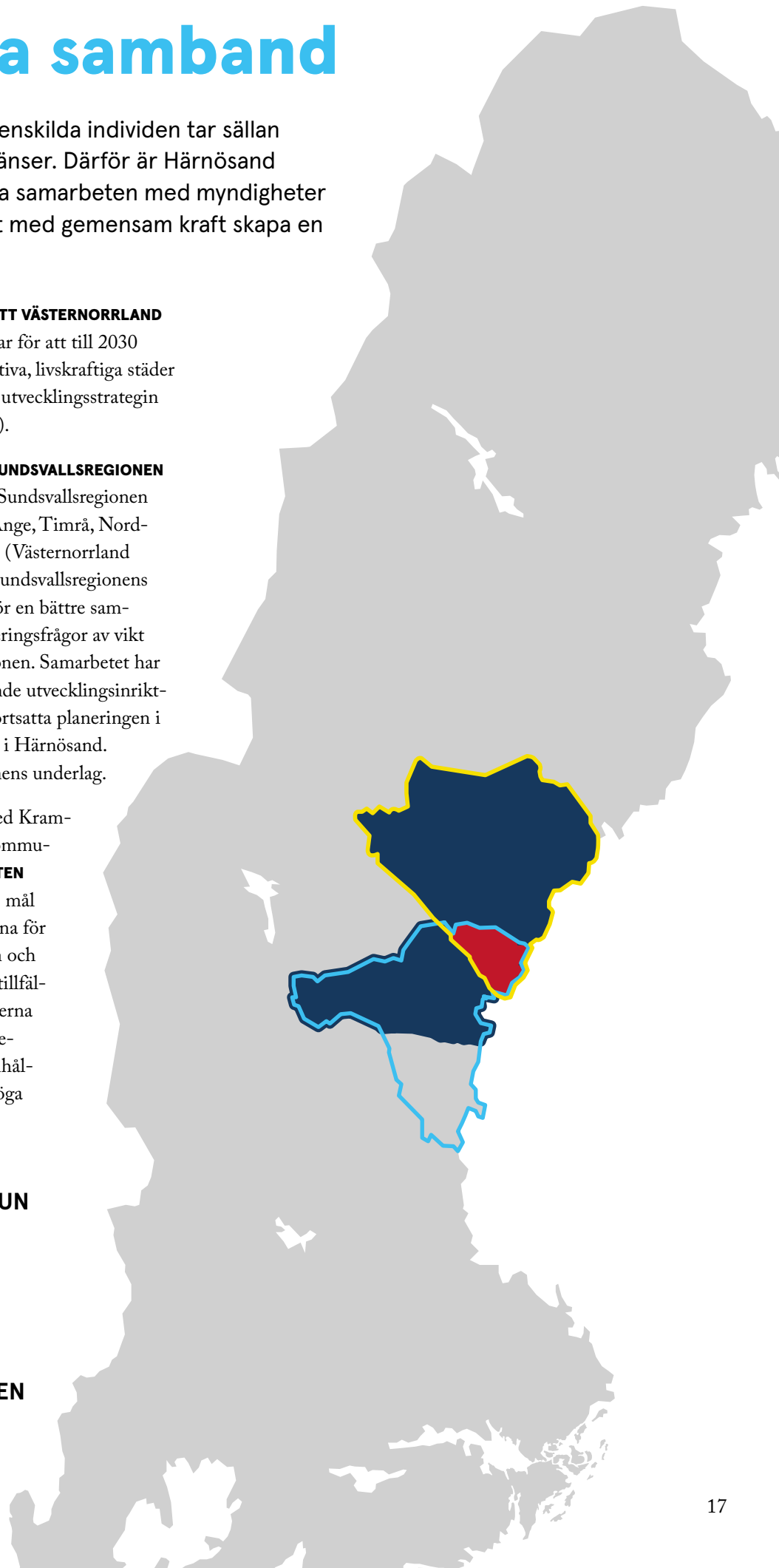
Regionala samband

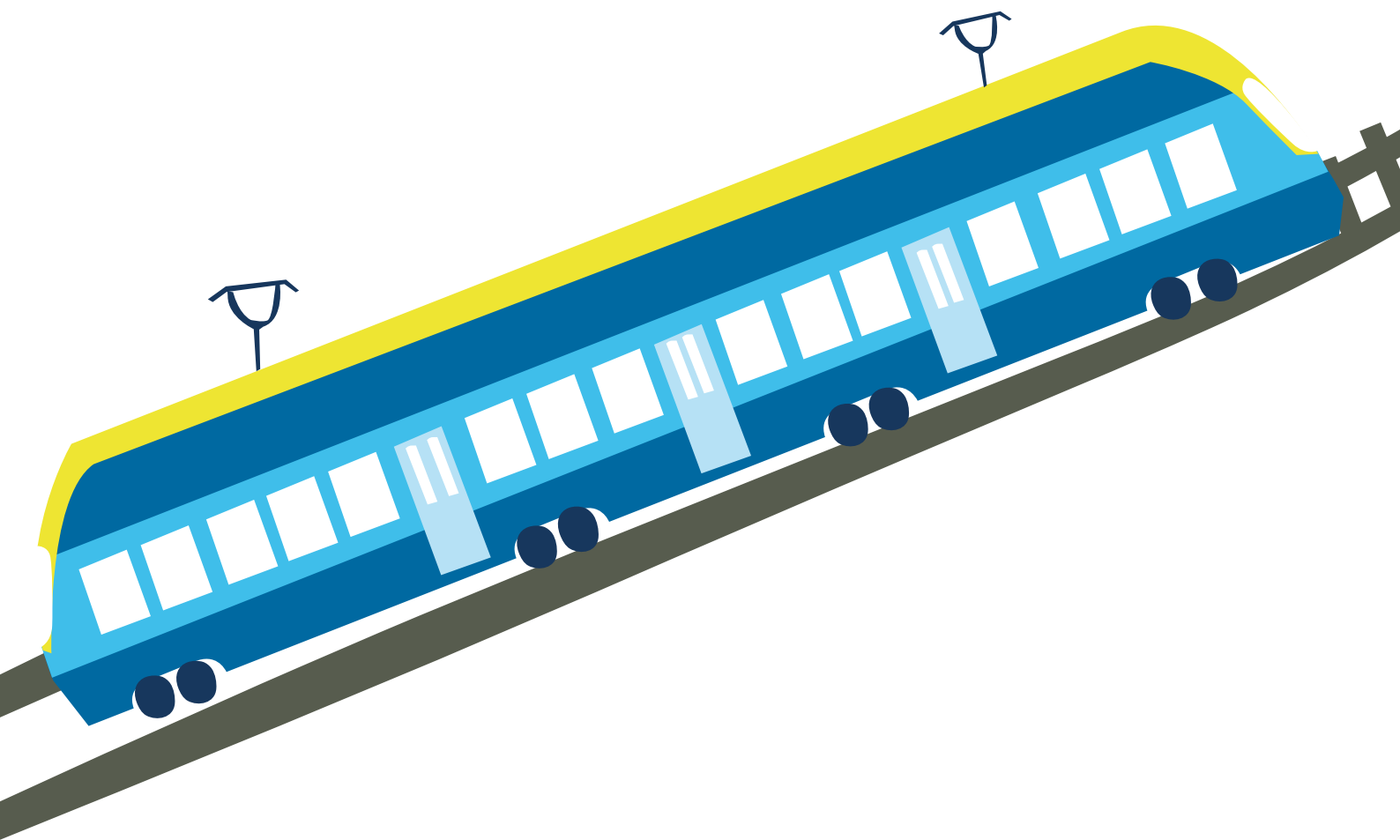
Den fysiska miljön och den enskilda individen tar sällan hänsyn till administrativa gränser. Därför är Härnösand delaktig i flera betydelsefulla samarbeten med myndigheter och grannkommuner för att med gemensam kraft skapa en hållbar framtid.

Härnösands kommun är en del av **ETT VÄSTERNORRLAND** som genom sin naturkraft samarbetar för att till 2030 skapa en växande region med attraktiva, livskraftiga städer och landsbygder (Läs den regionala utvecklingsstrategin på Region Västernorrlands hemsida).

Härnösands kommun är en del av **SUNDSVALLSREGIONEN** med Sundsvall som regional kärna. Sundsvallsregionen består av 6 kommuner (Sundsvall, Ånge, Timrå, Nordanstig, Hudiksvall) och två olika län (Västernorrland och Gävleborg). I samverkan med Sundsvallsregionens kommuner skapas förutsättningar för en bättre samhällsplanering genom att lyfta planeringsfrågor av vikt för alla kommuner i Sundsvallsregionen. Samarbetet har resulterat i en gemensam övergripande utvecklingsinriktning som ligger till grund för den fortsatta planeringen i Sundsvallsregionen men även lokalt i Härnösand. Läs mer om detta i till översiktsplanens underlag.

Härnösands kommun samverkar med Kramfors, Sollefteå och Örnsköldsviks kommuner i destinationsbolaget **HÖGA KUSTEN DESTINATIONSUTVECKLING**. Bolagets mål är att skapa de bästa förutsättningarna för boende och besökare i Höga Kusten och att till år 2025 skapa 800 nya arbetstillfällen inom besöksnäringen. Kommunerna samarbetar även kring samhällsplaneringsfrågor för att skapa en sammanhållen och hållbar destination inom Höga Kusten.

Mellankommunala frågor av intresse för kommunerna inom Sundsvallsregionen hanteras i den gemensamma utvecklingsinriktningen, som kan läsas i sin helhet som ett underlag till Härnösands Översiktsplan 2040. Utöver denna inriktning är det av vikt att gemensamt verka för exempelvis framtida etableringar av stora verksamheter/industrier då detta direkt påverkar och kompletterar kringliggande kommuners arbetsmarknad, bostadsförsörjning men även behovet av exempelvis regional kollektivtrafik och elförsörjning. Dagens reserelationer med kollektivtrafik ska upprätthållas eller utvecklas med fler turer mellan viktiga målpunkter i regionen. Detta för att möjliggöra för vardagsresande och arbetspendling mellan våra arbetsmarknadsområden samt minimera behovet av bil för invånare och besökare.

Mellankommunala frågor av intresse för kommunerna inom Höga Kusten utreds i ett gemensamt projekt som inte kommer att vara avslutat vid översiktsplanens antagande. Viktiga frågor att belysa i detta samarbete är framförallt en hållbar utveckling av besöksnäringen, vilket innefattar att gemensamt utveckla och värna befintliga och nya platser med ett helhetsperspektiv i

åtanke. Kommunerna bör tillsammans möjliggöra för utvecklingen av framtida boendemiljöer samt beakta att många fritidshusområden kan komma att fortsätta omvandlas till året runt bostäder vilket kommer att ställa högre krav på kringliggande och anslutande infrastruktur. I Höga kusten är den regionala kollektivtrafiken särskilt viktig för att minimera belastningen på parkeringar och naturmiljöer för besökare, men även som en möjliggörare för arbetspendling och vardagsresande.

Av särskilt värde att beakta i samverkan med kringliggande kommuner är gemensamma avrinningsområden där utveckling i en kommun kan innebära direkta effekter i de andra kommunerna. Härnösand delar huvudavrinningsområden med bland annat Kramfors och Timrå. En annan fråga är den framtida dricksvattenförsörjningen som bör hanteras i ett regionalt samarbete tillsammans med kringliggande kommuner, då det i Härnösands kommun finns få större grundgrundvattenresurser.

Övriga frågor som är viktiga att samverka kring är: Havsplanering, Energiförsörjning samt storskaliga etableringar som innebär många arbetstillfällen.

Regional utvecklingsinriktning – Sundsvallsregionen

GEMENSAMMA STÄLLNINGSTAGANDEN

Ställningstaganden för viktiga stråk, noder och områden

Vi har gemensamma ställningstaganden för utveckling av exempelvis större infrastrukturstråk och platser som är viktiga för regional tillväxt.

Se kartan digitalt i vår karttjänst: karta.sundsvall.se/utvecklingsinriktning/

Sundsvall är den regionala kärnan som ger drivkraft till hela regionen med sitt utbud av arbetsplatser, handel och kultur mm. Kommunerna utvecklas i samverkan med Mittuniversitetet och näringsliv.

Kommunernas centralorter har unika karaktärer som tillsammans bidrar till Sundsvallsregionens styrka. Infrastrukturen som knyter samman orterna med varandra och omvärlden ska fortsätta att utvecklas.

Vi lyfter regionens större besöksmål och använder deras dragningskraft genom att utveckla markanvändning och infrastruktur för besöksnäringen i dessa områden.

Vi gör det möjligt för längre vandringar genom utveckling av S:t Oloavsleden, Kustleden och en förlängning av Höga Kusten-leden. Kring dessa leder ska markanvändning som gynnar besöksnäringen prioriteras.

Vi främjar besöksmål för kustturism som möjliggör hela resan med fritidsbåt längs kusten. Där anpassas markanvändningen för att utveckla infrastruktur och bebyggelse som gynnar besöksnäring.

Sundsvall-Timrå Airport är både viktig för regionens utveckling och för att möjliggöra samhällsviktig verksamhet. Flygplatsen länkar samman regionen med omvärlden.

Inom Sundsvallsregionen ska vi kunna ta emot alla djupgående fartyg och ha effektiva hamnar för alla typer av gods och persontransporter. Respektive hamn ska därför fortsätta utvecklas utifrån sina tekniska förutsättningar.

Vi samverkar för förbättrad framkomlighet på våra viktigaste transportleder för både gods och människor. Omkring dessa transportstråk anpassas markanvändningen för att gynna verksamhetsetableringar och hållbart resande.

Vi ser järnvägen som ett sammanhängande system. Vi samverkar för att Ostkustbanan byggs ut med hög kapacitet och för att Ostkustbanan och Mittbanan ges en hög standard för långväga snabbtåg, regionaltrafik, godstrafik och på längre sikt även lokaltrafik.

Vid tåghållplatser främjas förtätning med bostäder, arbetsplatser och service. Pendlarparkeringar och cykelinfrastruktur ska vidareutvecklas.

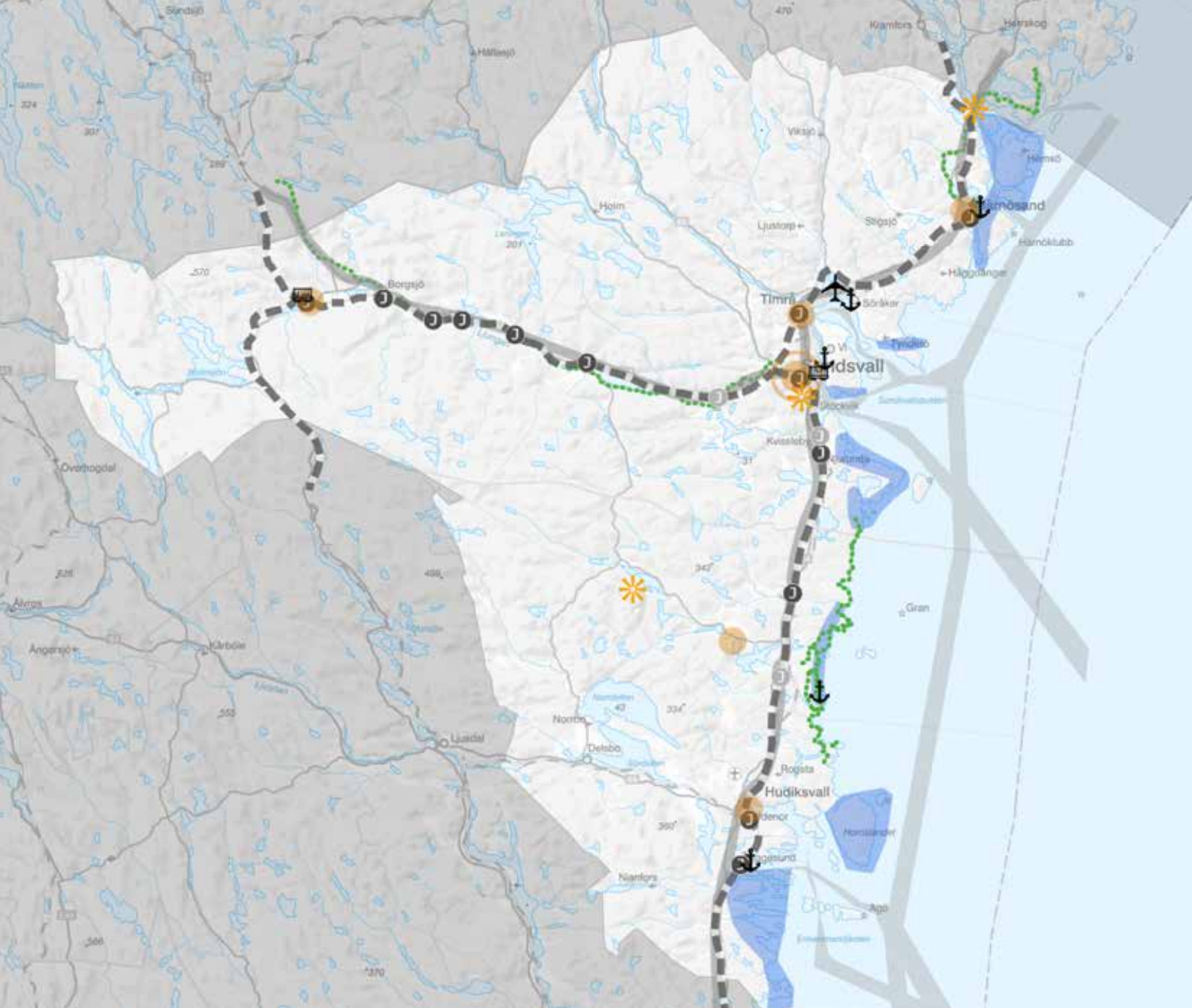
På längre sikt kompletteras järnvägsstråken med fler mindre tåghållplatser för lokal och/eller regional trafik. Kring potentiella hållplatslägen främjas redan nu förtätning med bostäder, arbetsplatser och service.

Sundsvallsregionens farleder ska fortsätta hålla god funktion anpassat till riksintressen och statlig havsplanering.

Logistiknoderna i Sundsvall och Ånge kopplar mot alla fyra väderstreck. Vi samverkar för utveckling av transportstråkens anslutningar till de större omlastningspunkterna för gods, så att dessa bidrar till ett hållbart och konkurrenskraftigt näringsliv.

Nedan finns gemensamma ställningstaganden som gäller oavsett plats, och som därför inte markerats i kartan:

HÅLLBAR PLANERING

Vi ser till att den fysiska planeringen medverkar till en hållbar klimatsäkrad utveckling genom att utgå från globala och nationella hållbarhetsmål vid framtagande av kommunala översiktsplaner.

BESÖKARE BLIR INVÅNARE

Vi möjliggör och lockar allt fler besökare och invånare till vår region genom att lyfta våra värden och skapa attraktiva miljöer för boende, verksamheter och fritid.

ENASTÅENDE NATUR- OCH KULTURLANDSKAP

Vi lyfter fram vårt enastående natur- och kulturlandskap som värdefullt och en viktig resurs för framtida utveckling. Helhetssyn och långsiktighet ska vara en utgångspunkt för planering av mark- och vattenanvändning i våra kommuner.

VÄRLDENS BÄSTA DRICKSVATTEN

Vi är rädda om den unika tillgången på naturligt rent vatten i våra älvar. Med utgångspunkt i regionala och lokala vattenförsörjningsplaner låter vi skyddet av vårt dricksvatten väga tyngre än andra markanvändningsintressen.

SAMVERKAN GER ENERGI

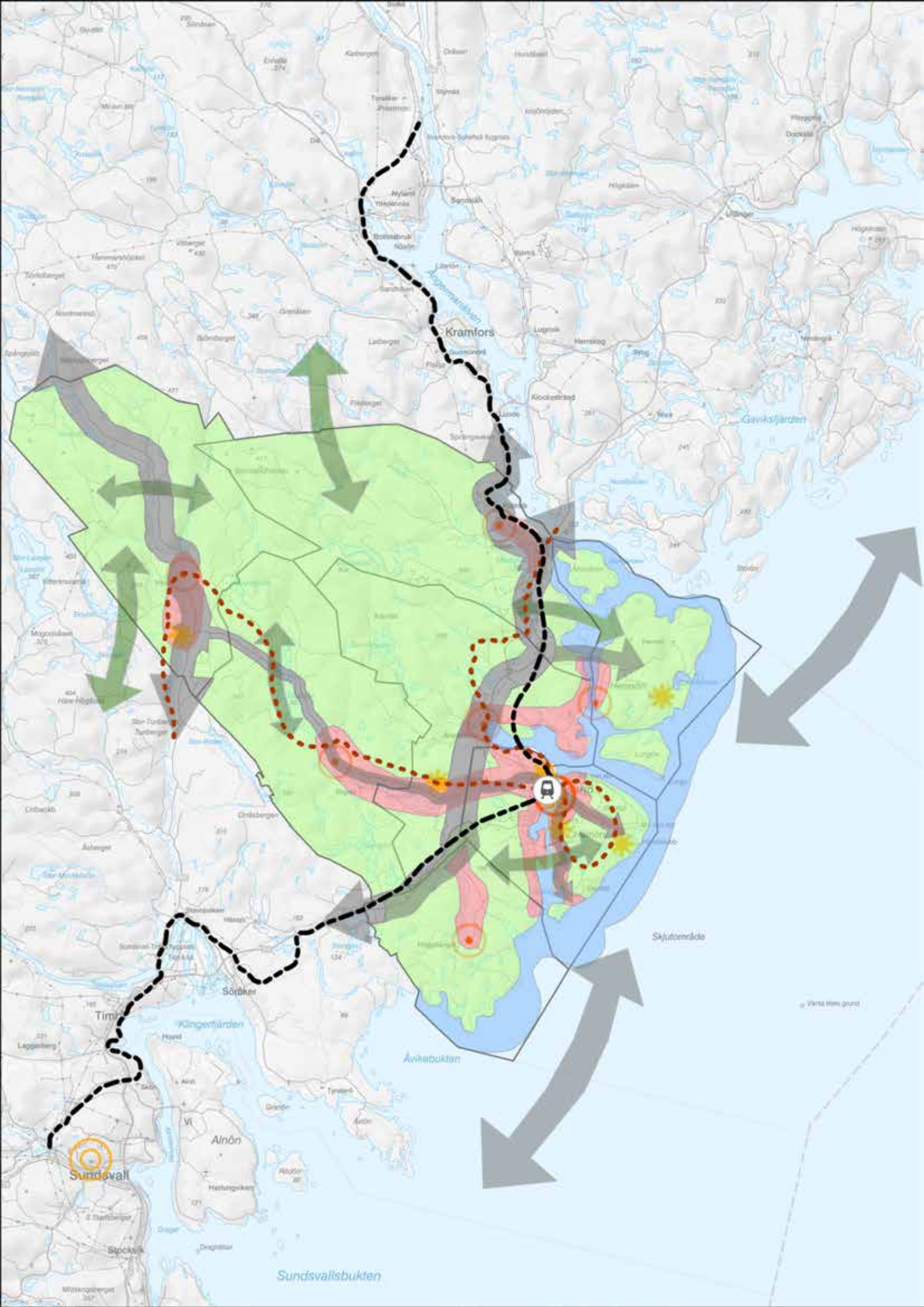
Vid etablering av vindkraft som påverkar fler än en kommun, direkt eller indirekt, samverkar kommunerna för en helhetslösning i avvägningar mellan olika intressen.

STARKA OCH EFFEKTIVA TILLSAMMANS

Vi låter den fysiska planeringen vara drivkraften för samverkan och skapar en gränslös region med effektiv, hållbar och klimatsäkrad tillväxt.

Lokal utvecklingsinriktning – Härnösand

Tecken-förklaring	Kategori boverket	Underkategori boverket	Beskrivning av kategori	Ställningstagande
	Kommunikation (punkt)	Förbindelse för kollektivtrafik	Resecentrum	Härnösand Central ska vara den primära transportnoden i Härnösands kommun och ska utvecklas ur ett regionalt perspektiv med särskilt fokus på besökare.
	Kommunikation (yta)	Annan utvecklingsinriktning	Transportstråk	Transportstråk på land och vatten för oss närmare varandra lokalt, regionalt, nationellt och globalt och möjliggör för personliga livsmiljöer och företagsamhet i hela kommunen.
	Kommunikation (linje)	Annan utvecklingsinriktning	Järnväg	Järnvägen är en särskilt viktig transportinfrastruktur för framtidens hållbara resande och förflyttning av gods. Förbättrade restider genom utvecklad ostkustbana skapar en större arbetsmarknadsregion och stärker Härnösand som boende- och besöksort.
	Natur- och friluftsliv (yta)	Viktig funktion för natur och friluftsliv	Vattenområdet	Allt fler väljer att färdas till Härnösand och Höga Kusten via vattnet. Befintliga landstigningsplatser har utvecklats med faciliteter, service och eller besöksmål som ökar attraktionskraften.
	Natur- och friluftsliv (yta)	Sammanhängande område för natur och friluftsliv	Gröna strukturer	Sammanhängande gröonstrukturer är en förutsättning för den personliga livsmiljön, företagsamhet och ett rikt växt och djurliv.
	Natur- och friluftsliv (yta)	Viktigt samband för natur och friluftsliv	Gröna korridorer	Gröna korridorer ska knyta gröonstrukturer närmare varandra och koppla dem samman. För en ökad biologisk mångfald och högre upplevelsevärden för friluftslivet.
	Natur- och friluftsliv (yta)	Annan utvecklingsinriktning	Vandringsled	Längre leder ska utvecklas i kommunen för att koppla samman kommundelarna och ansluta kringliggande kommuner ur ett friluftslivs- och besöksnäringssperspektiv.
	Bebyggelse (punkt)	Regional kärna	Sundsvall	Till den regionala kärnan Sundsvall har effektiva och hållbara kommunikationer prioriterats men även nya boendemiljöer i anslutning till kommunens transportnoder. Detta har stärkt Härnösand som boendeort och förstärkt den lokala arbetsmarknaden.
	Bebyggelse (punkt)	Centralort	Centrala Härnösand	Centrala Härnösand ska utvecklas som en sammanhållen enhet med gångavstånd mellan viktiga målpunkter. Mångfunktionell bebyggelse ska eftersträvas med exempelvis bostäder, verksamheter och kontor för att befolka kvarteren under fler timmar på dygnet. Offentliga platser ska värdas högt och liv mellan husen ska eftersträvas.
	Bebyggelse (punkt)	Kommundelscentrum	Brunne, Viksjö, Hälledal, Häggdånger och Öarna. Härnösands tätort hänvisas som centralort i utvecklingsinriktningen.	Kommundelscentrumen ska fungera som en lokal marknad och transportnod där utveckling av ny bebyggelse, service och verksamheter ska förläggas i första hand för att uppnå täthet.
	Bebyggelse (punkt)	Större besöksmål	Dala, Hemsön, Västana, Västernorrlandsmuseum, Kanaludden, Vårdkasen, Smitingen.	Många små och unika besöksanledningar har skapat en helhet som gör destination Härnösand till ett självklart stopp för besökare till Västernorrland och Höga Kusten. Dessa ska uppmärksammas som en del av helheten vid all planering. Stora besöksmål ska särskilt utvecklas för besökare och fler säsonger.
	Bebyggelse (yta)	Utbyggnadsriktning	Stråk som ska utvecklas med bostäder, verksamheter och annan bebyggelse.	Fler personliga livsmiljöer ska utvecklas och förstärka befintliga bostadsområden och bebyggelsestråk.
	Bebyggelse (linje)	Annan utvecklingsinriktning	Kommundelsuppdelningen	Kommundelarnas individuella värden ska beaktas vid utveckling för att göra dem än mer attraktiva för nya invånare, besökare och näringslivet.

Kommunövergripande riktlinjer

Del 2 Översiktsplan

I det här avsnittet presenteras kommunövergripande riktlinjer för framtida utveckling. Riktlinjerna är inte juridiskt bindande, men är mycket viktiga och ska beaktas för att möjliggöra en hållbar utveckling till 2040.

Bostadsförsörjning

Härnösands kommun har ansvar för att tillgodose den framtida bostadsförsörjningen samt att skapa förutsättningar för alla våra invånare att leva i bra bostäder. I linje med befintligt bostadsförsörjningsprogram (2017–2022) ska Härnösand verka för 3000 nya bostäder fram till år 2035, vilket översiktsplaneringen har omvandlat till ett befolkningsmål på 30 000 invånare till år 2040. För att nå målet behöver flera olika kompletterande åtgärder genomföras i Härnösands kommun, som innefattar att bygga nytt, återbruka och omvandla befintligt samt utveckla bostäder för specifika målgrupper som möjliggör för en flyttkedja inom bostadsmarknaden.

Ett ständigt föränderligt samhälle kräver en flexibel och långsiktig hållbar bostadsplanering. Samhällsförändringar som exempelvis en utbyggnad till dubbelspår på Ostkustbanan påverkar in- och utflyttningen till kommunen genom att den skulle underlätta arbetspendling till kringliggande arbetsmarknadsområden. I översiktsplaneringen tar kommunen hänsyn till dessa förändringar genom att uppmuntra till bebyggelse- och verksamhetsutveckling via en förändrad mark- och vattenanvändning. Riktlinjerna visar på hur förändringarna ska genomföras och vad som är viktigt att beakta vid utvecklingen.

Invånardialogerna visar även på att allt fler vill ha ett nära liv. Det ska vara nära till vatten, hav och friluftsområden, men också till andra invånare, kollektivtrafik och service. Det här är en styrka för Härnösands kommun som ska värna och förstärka genom att undvika att bygga barriärer mellan stadsdelar och områden, samt komplettera och förtäta där det redan finns bebyggelse utan att för den delen bygga bort andra värden. Alla dessa aspekter har beaktats vid utpekandet av nya boendemiljöer men då översiktsplanen inte ska vara på en detaljerad nivå är det av vikt att dessa aspekter beaktas vid efterföljande planering som detaljplaneläggning och bygglov.

BOSTÄDER OCH OMSORG FÖR ÄLDRE

Härnösands kommun har liksom riket som helhet en åldrande befolkning. I kommundelarna utanför tätorten blir detta särskilt tydligt. Det kräver eftertanke och extra insatser ur ett bostadsförsörjningsperspektiv. De invånardialoger som genomförts som en del av arbetet med översiktsplanen, visar på att många har en vilja av att kunna bo kvar i sin kommunal oavsett ålder. Samtidigt finns det ett intresse för hemvårdare och barnfamiljer att flytta hit. Detta ska beaktas som en möjlighet att främja inflyttning, genom att skapa nya former av boenden som

exempelvis generationsboende, bo-gemenskaper och mindre bostäder som öppnar upp och skapar rörelse på bostadsmarknaden. Äldreomsorg ska planeras balanserat över kommunen. I tätorten ska det finnas en spridning av boenden för äldre på både ön och fastlandet. I övriga kommundelar ska boenden för äldre prioriteras i kommunalscentrumet. Särskild prioritet på kommunalscentrum där det inte finns något typ av boende för äldre, i första hand i Viksjö och Häggdänger.

SKOLOR

I planeringen ska även framtida generationers behov beaktas vilket innefattar barns uppväxt- och läromiljöer. Boverkets allmänna råd om friyta för lek och utevistelse ska vara rådgivande vid planering och utveckling av och kring skolor och förskolor för att tillgodose en bra utomhusmiljö för barn. Kring skolor och förskolor är det särskilt viktigt att barnkonventionen beaktas och att barn inkluderas i tidiga skeden av planeringen. Bostadsförsörjningen ska fokusera särskilt på boendemiljöer för barnfamiljer vid planeringen av kommundelarna Härnösands tätort, Häggdänger, Stigsjö, Älandsbro och Högsjö för att stärka elevunderlaget och möjligheten att hålla en hög kvalitet på skola och förskola.

SOCIAL HÅLLBARHET

Vid planering av nya boendemiljöer är det viktigt att eftersträva jämlik hälsa, genom socialt hållbara boendemiljöer som inte förstärker eller skapar segregation eller otrygghet i vår kommun. Den bebyggda miljön ska vara i balans med grönstrukturen för att tillgodose människans behov av vila, umgänge och aktivitet samtidigt som den har flera positiva funktioner för vår biologiska mångfald och vid ett förändrat klimat.

RIKTLINJER

- Vilken typ av bostäder som planeras ska alltid utgå från befolkningsprognoser, platsens förutsättningar samt i dialog med invånarna.
- Bostadsförsörjningen ska verka för ett varierat utbud, möta förändrade boendemönster och uppmuntra bebyggelse utanför tätorten.
- Trygghet och tillgänglighet ska prioriteras i befintliga och nya boendemiljöer.
- Barnens perspektiv ska prioriteras i bostadsförsörjningen för att skapa goda uppväxtmiljöer för barn.

ATT GÖRA

- Ta fram en ortsanalys över framtida utveckling av Härnösands kommundelar utanför tätorten, tillsammans med landsbygdsråd, invånare och föreningar.
- Utvärdera och marknadsföra obebyggda detaljplaner.
- Ta fram en strategi för framtida utveckling av boende, äldrevård och omsorg i kommundelarna.

LÄS MER

- Härnösands kommuns bostadsförsörjningsprogram (2017–2022)
- Rädda barnens hemsida, sök på barnkonventionen.

Bebyggelseutveckling

I översiktsplanen presenteras en övergripande och generell indelning av områden för befintlig bebyggelse och där ny bebyggelse kan komma att utvecklas. Men även riktlinjer som behöver beaktas för att utvecklingen ska vara hållbar och gå i linje med kommunens uppsatta mål.

Ny bebyggelse ska komplettera den omgivande bebyggelsen på ett tilltalande sätt, både genom innehåll, gestaltning och arkitektur. Bebyggelsestrukturen ska vara så mångfunktionell och flexibel som platsen tillåter och karaktärsbyggnader får uttrycka vår tids samhällsbygge. I tätorten och kommundelscentrumen är bebyggelsen tät och mångfunktionell då den ofta innefattar bostäder, kontor, handel eller annan verksamhet. På dessa platser kan det finnas begränsad eller liten möjlighet till storskalig bebyggelseutveckling i brist på exploaterbar mark. Därför ska bebyggelseutvecklingen inom Härnösands tätort och övriga kommundelscentrum i första hand innefatta förtätning och komplettering av befintlig bebyggelsestruktur. Dessa förändringar kommer inte att pekas ut enskilt i översiktsplanen utan som en del av mångfunktionell bebyggelse eller sammanhängande bostadsbebyggelse. Vid förtätning ska detta i första hand genomföras på hårdgjorda eller redan exploaterade områden. Grönområden

ska så långt som det är möjligt skyddas mot ianspråktagande. Om grönområden måste bebyggas utifrån allmänna intressen och behov ska dessa ytor ersättas med jämnvärdig yta/kvalitet i närheten.

Bebyggelseutveckling utanför tätort och kommundelscentrumen innefattar utveckling och omvandling av fritids- och husområden, enskilda bostadshus eller villagator på de platser där det finns markområden, dessa presenteras som sammanhängande bebyggelse. Lägenhets- och radhusområden kan förekomma men ska i första hand förläggas i anslutning till kommundelscentrumen.

Inom de utpekade områdena för bebyggelse behöver kommande prövningar ta hänsyn till exempelvis strandskydd, natur- och kulturvärden och riksintressen. Men även utgå från den enskilda platsens förutsättningar och behov.

SÄRSKILT VIKTIGT ATT BEAKTA VID BEBYGGELSEUTVECKLING

TILLGÄNGLIGA VATTENOMRÅDEN MED GOD STATUS

- Många av Härnösands framtida bostadsområden återfinns intill vatten. Vattenkontakt är ett stort värde för Härnösands kommun, både för ett attraktivt boende, för friluftslivet och för besöksnäringens utveckling. Det är därför av stor vikt att värdena i vattenområden och tillgång till stränder säkerställs och inte byggs bort eller helt privatiseras. Men även att värna vattenmiljöerna genom att beakta avrinningsområden och vattenförekomsternas status vid utvecklingen av bebyggelse. Utvecklingen ska bidra till att förbättra statusen och uppnå miljö kvalitetsnormerna för den specifika vattenmiljön (läs mer under avsnittet Miljö och risker - Miljö kvalitetsnormer).

ETT NÄRA LIV - I Härnösand kan de flesta ha ett nära liv. Att samla olika funktioner inom nära avstånd och dessutom i anknytning till gång- och cykelstråk eller kollektivtrafik, gör det enkelt för människor att nå målpunkter som de dagligen besöker. Exempelvis bör offentlig service samlas lokaliseras med kommersiell service, i första hand i centrala Härnösand eller i något av kommundelscentrumen i andra hand vid enskilda transportnoder.

LIVET MELLAN HUSEN - I Härnösand ska invånare och besökare uppmuntras till att vistas i det offentliga rummet och vara delaktiga i utformningen av det. Det kan exempelvis vara att uppmuntra till rörelse via fots eller cykel, möjliggöra för tillfällig användning av en plats för exempelvis kultur. Men även genom samarbeten med fastighetsägare och företag för att skapa spännande besöksmiljö och mötesplatser. Trygghet och tillgänglighet är särskilt viktigt att beakta på offentliga platser.

HÅLLBART BYGGANDE - Vid renovering, ombyggnation av befintlig bebyggelse eller vid ny exploatering ska en högre energieffektivitet och en god inomhusmiljö eftersträvas. I dialog med exploatörer, genom markavtal och ägardirektiv till allmännyttan ska långsiktigt hållbara val premieras. Med långsiktigt hållbara val inkluderas gestaltning och arkitektur av byggnader till utomhusmiljö och grönområden till användandet av hållbara materialval. Exempelvis kan trä som byggnadsmaterial användas i en större utsträckning. Men framförallt att uppmuntra till återbruk och restaurering av befintliga byggnader som ett komplement till nyproduktion.

KLIMATANPASSNING AV BEBYGGELSE - Förändrade klimatförhållanden innebär i Härnösands kommun främst

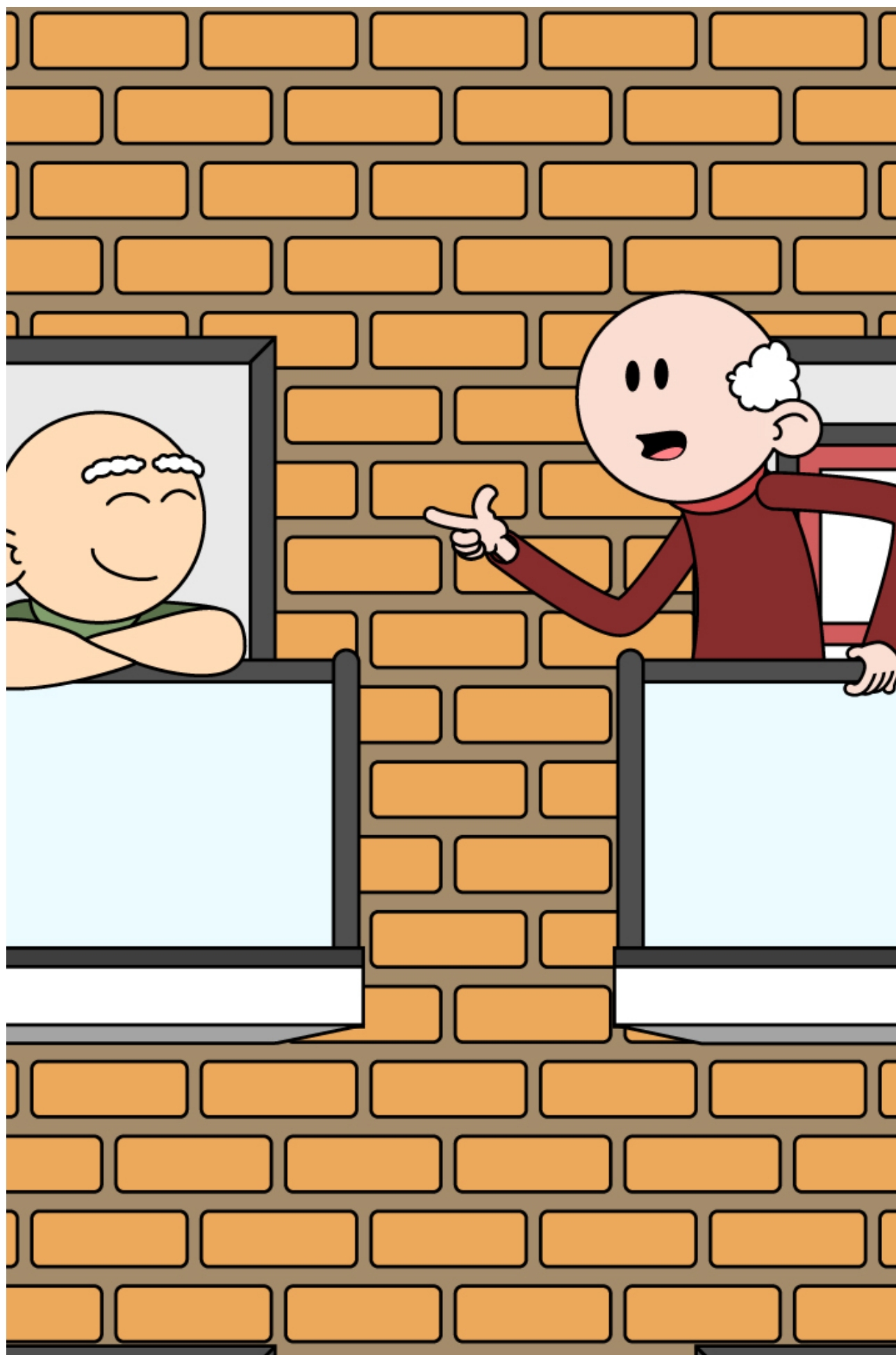
konsekvenser som ökade nederbörds mängder, värmeböljor och stigande temperaturer. Vid kraftigare regn i framtiden blir det ännu viktigare att bereda möjligheten att hantera nederbörden på ett genomtänkt sätt. Vid ny bebyggelse ska andelen hårdgjorda ytor begränsas till förmån för mer genomsläppliga material. Gröna värden ska utvecklas och grönsstruktur ersättas vid nybyggnation som tar dessa i anspråk.

Möjligheten att hantera översvämningar får inte byggas bort vilket kan bli en risk att beakta vid förtätning av framförallt centrumområden. Det kommer att behövas ytor som är planerade för att ta hand om vatten, gärna mångfunktionella ytor som kan användas till andra ändamål när de inte är översvämmade. Höjdsättning av ny bebyggelse intill vattenområden ska rekommenderas för att undvika skador på bebyggelsen i framtiden.

Bebyggelse för offentlig service som vård, skola och omsorg ska kunna hantera både varmare och kallare klimat, likväl som att utomhusmiljön ska kunna erbjuda skugga. Områden med kända risker så som ras, skred erosion eller föroreningar ska inte byggas utan att risken har åtgärdats. Exempel på pågående åtgärder i riskområden går det att läsa mer om i kommunens klimatanpassningsplan. Läs mer om klimatanpassning under avsnittet miljö och risker - hänsyn.

RIKTLINJER

- Vid framtida detaljplanering ska frimärkesplaner (små områden för enskilda fastighetsägare) undvikas, för att kunna utveckla områden ur ett helhetsperspektiv.
- Planeringen av allmänna platser ska möjliggöra för levande miljöer, som upplevs som trygga, tillgängliga och tilltalande för invånare och besökare.
- Fler gemensamhetsytor och mötesplatser ska utvecklas i rekreationsstråk, bytespunkter eller där det finns ett behov.
- Hållbart byggande ska främjas genom information, incitament och markavtal med berörda aktörer.
- Återbruk av befintliga byggnader ska eftersträvas som ett komplement till nya etableringar.
- Förtätning eller nybyggnationer ska inte öka den sammanlagda belastningen på befintligt dagvattenssystem eller skapa negativa följdeffekter för kringliggande bebyggelse.
- Vid ny bebyggelse i nära anslutning till sjöar och hav ska framtida vattennivåer beaktas.

LIS – Landsbygdsutveckling i strandnära läge

Områden för landsbygdsutveckling i strandnäralägen presenteras i sin helhet i bilaga – LIS till översiktsplanen.

Gällande områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen har Länsstyrelsen Västernorrland en avvikande mening. Läs mer om Länsstyrelsens synpunkter i Bilagorna "Granskningsyttrande och Tilläggsyttrande". Synpunkterna ska beaktas vid kommande översyn av kommunens LIS-områden.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge innebär att kommunen kan peka ut områden i översiktsplanen som är lämpliga för bebyggelseutveckling som kan gynna våra kommundelar (Miljöbalken 7 kap. § 18d-e). Syftet med att peka ut LIS-områden är att styra exploateringen till de platser där ny bebyggelse, verksamheter eller anläggningar anses lämpliga och kan möjliggöra för utvecklingen av kommundelarna utanför tätorten. Där LIS-områden utpekade ska det bli enklare att bygga om och bygga till men även utveckla helt nya bostäder, fritidshus eller verksamheter. Områdena ska vara i anslutning till befintlig bebyggelse, trafikinfrastruktur och helst vara i nära något kommundelscentrum då det möjliggör för serviceunderlag.

Kommunens områden för Landsbygdsutveckling i strandnäralägen pekades ut 2015 i ett tematiskt tillägg. I översiktsplan 2040 har flertalet områden tagits bort och andra områden förlängts ihop för tydlighet för efterkommande planering. Detta då exempelvis detaljplaner utarbetats för vissa områden, de ansågs olämpliga eller att det fanns en vilja att styra utvecklingen till andra platser. Det tematiska tillägget kommer fortsatt att vara ett underlag till översiktsplanen. Nya LIS-områden kommer att behöva utarbetas under perioden till nästa översyn av översiktsplanen.

KRITERIER FÖR LIS-OMRÅDEN

Kommunen har ställt upp kriterier för att identifiera lämpliga LIS-områden. Kommunens målsättning är att främja en utveckling på landsbygden utan att äventyra allmänna intressen.

Ur ett hållbarhetsperspektiv är det viktigt att en ny bostadsbebyggelse förstärker befintliga stråk och strukturer. Nya bostäder ska bland annat ge förutsättning för att upprätthålla och utveckla kollektivtrafiken på landsbygden samt att stärka knutpunkter för service och möten. Att förbättra underlaget för kommunens kommundelscentrum är en av målsättningarna med planen för landsbygdsutveckling.

KRITERIER LÄMPLIGA OMRÅDEN:

- Nya bostäder nära befintlig bostadsbebyggelse.
- Nya bostäder där det finns infrastruktur och kollektivtrafik.
- Där det är möjligt att utveckla befintliga verksamheter och anläggningar för besöksnäring.

KRITERIER OLÄMPLIGA OMRÅDEN:

- Nya bostäder är inte lämpliga inom områden med stor betydelse för friluftslivet.
- Skyddade områden (Natura 2000, naturreservat, biotopskyddsområden).
- Större orörda eller opåverkade strandområden.
- Där det finns risk att skada höga naturvärden

GENERELLT

De utpekade områdena för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är enbart en inriktning och ramverk för platser som kan vara lämpliga att utreda/pröva för utveckling i enlighet med Miljöbalken. Att vara utpekad som LIS-område innefattar inte att områdena ska exploateras eller bebyggas. Det innebär enbart att det inom dessa områden kan vara möjligt att gå vidare med de utredningar/inventeringar som krävs som underlag för bedömningar

av utveckling eller byggnation enligt Miljöbalken. Vid framtagandet av LIS-områdena genomfördes platsbesök och naturvärdesinventeringar. Det kan komma att krävas kompletterande utredningar i efterföljande skeden såsom detaljplanering och bygglov beroende på platsens förutsättningar.

Särskilt viktigt att beakta vid utveckling av LIS-områdena är bland annat: Framtida havsvattennivåer och dess konsekvenser, potentiellt förorenade områden samt andra risker som ras-, skred eller erosion som kan komma ur markens geologiska förutsättningar och ett förändrat klimat. Underlag för att efterföljande planering och laggivning gällande dessa risker återfinns under avsnittet miljö och risker. LIS-områdena efter kusten blir ett mellankommunalt intresse då det berör avrinningsområde hav.

RIKTLINJER UTANFÖR UTPEKADE LIS-OMRÅDEN

Att enbart medge strandnära bebyggelse inom de utpekade områdena i ÖP kan hämma en önskvärd landsbygdsutveckling. I undantagsfall finns det därför möjlighet att använda landsbygdsutveckling som ett särskilt skäl för dispens eller upphävande av strandskyddet även utanför de områden som anges i kommunens ÖP. För bedömning i dessa fall kommer det att krävas kompletterande underlag som visar att platsen kan jämföras med ett i planen utpekat LIS-område. Innan beslut om dispens i dessa fall bör kommunen även samråda med länsstyrelsen.

För att kunna använda LIS-skälet utanför utpekade områden ska åtgärden uppfylla de urvalskriterier som redovisas i föregående avsnitt. LIS-skälet ska inte användas i eller i nära anslutning till kommunens tätorter. Alla åtgärder ska självfallet också uppfylla de krav som ställs i

miljöbalken. Det innebär bland annat att strandskyddets syften inte får åsidosättas samt att det ska finnas en fri passage för allmänheten mellan strand och anläggning/byggnad.

RIKTLINJER

- Förändrad markanvändning (lov, förvaltning, planering) ska bidra till att miljö kvalitetsnormerna enligt vattendirektivet uppfylls.
- Vid påtaglig utveckling och förtätning av bebyggelse, verksamheter eller areella näringar i närheten av vattenförekomsternas kemiska och ekologiska status beaktas för att inte påverka vattenförekomsterna negativt.
- Brukbar jordbruksmark ska inte tas i anspråk för exploatering om det inte är av väsentligt samhällsintresse och att annan mark inte finns att tillgå.
- Bebyggelseutveckling i jordbrukslandskapet ska placeras på mark som inte är odlad, gärna i höjdlägen eller i gränsområden mellan jordbruksmark och skog.
- Allmänheten ska fortfarande ha god tillgång till strandområden och djur och växter på land och i vatten ska ha goda livsvillkor.
- Vid utveckling av eller i närheten av grunda havsvikar såsom exempelvis Dalomsviken och Nordanövikens detaljerade naturvärdesinventeringar genomförs.

ATT GÖRA

- Översyn och utredning av nya LIS-områden som samspelar med områdena för bebyggelseutvecklingen i översiktsplanen.

LÄS MER

- Underlaget "Landsbygdsutveckling i strandnära läge", 2015. (tidigare tematiskt tillägg)

Idrott och motion

I det här avsnittet hanteras idrott- och motionsområden som är en del av den bebyggda miljön. I Härnösand ska det kännas roligt, motiverande och tryggt att delta i idrottsaktiviteter eller motionera på egen hand. Något som kräver ett utbud av olika aktiviteter på olika platser i kommunen. Något som minskar klyftor i folkhälsan och ökar kvaliteten på våra boendemiljöer.

Områden för idrott- och motion kan exempelvis vara: träningsanläggningar, idrotts- och simhallar, spontanidrottsplatser, utomhusgym, skateramper, klätterväggar, badplatser och i vissa fall skolgårdar. Aktiviteterna ska komplettera boendemiljöerna och uppmuntra fler målgrupper till rörelse. Dessa platser ska prioriteras högt vid planering av kollektivtrafik och gång- och cykelstråk. Både för att uppmuntra hållbart resande och motion, men även för att öka tillgängligheten till dessa platser. Tillgängliga och stimulerande platser för idrott som bemöter lokala behov underlättar även möjligheterna att bedriva föreningsverksamheter. I vissa områden kan det vara värdefullt att planera lek, och idrottsplatser tillsammans med skola och förskola då gemensamma satsningar kan ge större mervärden för både boendeområdet runt om och verksamheten.

I Härnösand ska befintliga platser för idrott och motion upprätthållas och vidareutvecklas för att tilltala fler målgrupper. Det kan innefatta att knyta an fler befintliga aktiviteter till ett område för att skapa samordningsfördelar och trygghetsskapande åtgärder som uppstår när fler använder platserna på fler timmar av dygnet. Spontanidrottsplatser och utomhusgym ska förläggas intill befintliga stråk eller bostadsområden för att göra dem tillgängliga men även för att skapa liv och rörelse på fler platser i den fysiska miljön. Där många människor motionerar eller rör sig ska det skapas fler möjligheter till spontanträning. Hela kommunen behöver vidareutvecklas i dessa avseenden men framförallt kommundelarna utanför tätorten, där ambitionen bör vara att utveckla någon form av aktivitetsområde i varje kommundel, förslagsvis placerat i kommundelscentrumet.

Kommunens simhallar och badplatser spelar en viktig roll för folkhälsan, simkunnigheten och som mötesplatser. Dessa ska värnas särskilt och inte byggas bort eller privatiseras utan snarare kompletteras med fler användningsområden, exempelvis för friluftslivet eller för bad under hela året. Det är även av vikt att det finns tillgängliga

badplatser både i tätorten och i kommundelarna utanför, särskilt för målgrupper med exempelvis funktionsnedsättning. Idrotts- och motionsområden pekas ut i plankartorna som besöksanläggningar som en del av den multifunktionella eller sammanhållande bebyggelsen.

RIKTLINJER

- Vid utveckling av idrottsplatser ska fokus vara: rörelse, motion, jämlikhet och tillgänglighet.
- Sametableringar tillsammans med näringslivet uppmuntras vid planering av stora arenor och idrottshallar.
- Spontanidrottsplatser ska eftersträvas i hela kommunen.
- Planerade områden för idrott och motion ska ligga i anslutning till gång-, cykel- eller kollektivtrafikstråk.
- Motions- och idrottsplatser ska utvecklas i samråd med dess användare och föreningslivet.
- Samplanering tillsammans med kommunens skolor uppmuntras när det gäller lekparker, spontan- och idrottsanläggningar.
- Den fysiska planeringen värna om och förbättra tillgängligheten till välbesökta vattenområden och badplatser.

ATT GÖRA

- Utreda områden i kommundelarna utanför tätorten som är möjliga att utveckla för motion och rörelse.
- Utveckla och bredda aktivitetsutbudet på befintliga idrottsområden i Härnösands tätort.

Grönområde och park

- Park - Pågående
- Grönområde - Pågående
- Grönområde - Ändrad användning

Grönområde och park

Parker och grönområden är särskilt viktiga för att våra bebyggda områden ska kunna fungera som goda livsmiljöer. Grönområden fyller många funktioner, till exempel ekosystemtjänster så som träd för skugga och god luftkvalitet, grönstruktur för dagvattenhantering, säkra biologisk mångfald. Utöver dessa livsviktiga ekosystemtjänster bidrar grönstruktur till platserns karaktär, skapar rumslighet till den bebyggda miljön och säkerställer kulturhistoriska värden.

Tillgång till grönstruktur har även visat sig utjämna skillnaden i hälsa mellan socioekonomiskt svaga och starka grupper. I den fortsatta planeringen och utvecklingen av gröna stråk i Härnösand bör hänsyn även tas till att närheten och tillgängligheten till ett grönområde har en stor betydelse för användningen och därmed de positiva hälsoeffekterna. Forskning visar att ett grönområde behöver ligga inom 300 meter från bostaden, arbetsplatsen eller skolan för att besökas ofta.

Förutom närheten har också tillgängligheten till områdena betydelse, det vill säga att det finns säkra och trygga vägar dit. Även kvaliteten på utemiljön, det vill säga upplevelsevärden och användningsmöjligheter har stor betydelse. Gröna bostadsgårdar, parker och grönområden är därför en viktig faktor för att skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa. Ur ett beredskapsperspektiv är dessa platser särskilt viktiga, genom att vara gröna mötesplatser och naturupplevelser i närheten av bostadsområden. Det är viktigt att identifiera den gröna strukturen så att den, precis som annan infrastruktur, kan ligga som underlag vid kommunens samhällsplanering.

I enlighet med kommunens grönplan ska befintliga grönytor av vikt för sitt omland bevaras och nya grönytor med värden för människa och miljö tillskapas. Särskilt viktigt är det att beakta gröna värden vid förtätning och utveckling av ny bebyggelse i Härnösands tätort och kommundelscentrum. Utöver detta ska de gröna sambanden förstärkas och knyta samman befintliga och nya grönområden med gröna korridorer. Dessa gröna korridorer är viktiga för att pollinerande djur och insekter ska kunna förflytta sig mellan grönområden. Metoder som växtbeklädda väggar och tak ska uppmuntras för att föra in och knyta ihop grönytor i tätbebyggda områden. Stadsnära ängsmarker och odlingsområden som exempelvis kolonilotter ska uppmuntras för att möjliggöra för en utökad variation av arter för biologisk mångfald.

RIKTLINJE

- Grönstrukturen ska prioriteras lika högt som bebyggelsestrukturen för att skapa attraktiva livsmiljöer.
- Kommundelscentrumen ska kompletteras med fler grönområden och parker av hög kvalitet och mångfunktionalitet.
- Vid planering av och kring grönområden ska de gröna sambanden mellan dessa uppmärksammas och förstärkas.
- Vardagsnära grönområden ska utvecklas till tillgängliga, trygga och attraktiva platser för kommunens invånare och besökare.
- Stadsnära ängsmarker och odlingsområden ska bevaras och utvecklas.

ATT GÖRA

- Uppdatera kommunens grönplan och inkludera grönytefaktorer och ekosystemtjänster.
- Inventera och analysera behov av grönområden, parker och allmänna ytor i tätorten och kommundelscentrumen.

LÄS MER

- Härnösands kommuns Gestaltningssprogram (2019)
- Härnösands kommuns grönstrukturplan (1998)
- Boverkets hemsida – Sök på grönytefaktorer
- Länsstyrelsen Västernorrlands handlingsplan för grön infrastruktur.

Verksamheter och industri

Näringslivets företag och föreningar ska ges rätt förutsättningar och verktyg för att utvecklas i Härnösands kommun. Goda förutsättningar för etablering och expansion genererar lust och engagemang för vidareutveckling. Det är detta engagemang som framför allt skapar fler arbetstillfällen, innovationer och nya företag.

Företagsamheten stärks genom att arbeta med gemensam kraft och tillsammans planera samlokalisera av verksamheter som kan dra nytta av varandra på olika sätt. En god regional samverkan ska eftersträvas för att skapa en attraktiv och stark region som lockar nya etableringar och kan tillgodose framtida kompetens-försörjning.

Pendlingsmöjligheterna måste fortsätta att utvecklas inom och utanför regionen för att skapa en större arbetsmarknad. Här är det viktigt att samhällsplaneringen möter upp och skapar en samhällsstruktur som tillgodoser näringslivets framtida behov. God samhällsplanering bidrar helt enkelt till att göra våra kommundelar

RIKTLINJER

- Inom alla sektorer och näringar ska samarbete och synergi-effekter uppmuntras och eftersträvas för ett hållbart näringsliv.
- Tillgänglig mark och färdiga detaljplaner ska finnas för att tillgodose framtida behov från näringslivet.
- Infrastrukturplaneringen ska möta framtida behov från näringslivet i Härnösand.
- Nya Ostkustbanans och Ådalsbanans utveckling ska vara en prioriterad utvecklingsfråga för framtida näringsliv för en utökad arbetsmarknad.

HANDEL OCH KOMMERSIELL SERVICE

Handeln är viktig för invånare och besökare till vår kommun. Den ger arbetstillfällen och ett bra utbud av varor och tjänster som stärker kommunens attraktivitet och bidrar till den personliga livsmiljön.

Handelsområden eller enskilda butiker är viktiga målpunkter. Det innebär att de påverkar rörelsemönster och trafikflöden i vår kommun. Det är därför viktigt att ha ett helhetstänk och en fungerande samplanering av verksamhets- och handelsområden och övrig samhällsplanering. Funktionsblandning innebär i Härnösand att inkludera hantverk, kreativa yrken och icke störande industrier till vår bebyggda miljö. Handeln i centrala Härnösand bör fortsatt vara småskalig och fokusera på upplevelser, restauranger och möten. Handelsområdena Ankaret och Saltvik ska komplettera stadens handel och vara av storköpskaraktär, här kan butiker som kräver större markarealer eller som i större utsträckning besöks med bil förläggas.

RIKTLINJER

- Handeln ska på ett naturligt sätt integreras med besöksnäringen genom att service och utbud bör passa både besökare och invånare.
- Vid befintliga och nya handelsplatser är tillgängligheten för gång-, cykel- och kollektivtrafik mycket angelägen.
- Ytkrävande handel ska lokaliseras på Saltviks och Ankarets industri- och verksamhetsområden.
- Ankaret och Saltviks handelskaraktärer ska förstärkas och komplettera centrumhandeln.
- Dagligvaruhandeln ska ses som en lokal marknad i stads- och kommundelarna och eftersträvas i alla kommundelscentrum.

INDUSTRI OCH STORSKALIGA VERKSAMHETER

Det behövs särskilda områden för företag som på grund av exempelvis ett stort ytbehov, påverkan på omgivningen och olycksrisker måste ligga avskilt från övrig bebyggelse. I Härnösands kommun är andelen exploaterbar mark för verksamheter och industri särskilt begränsad. Inför framtiden ska det finnas en mark- och planberedskap som gör Härnösand redo för den här typen av utveckling.

I Härnösands tätort är Saltviks industri- och verksamhetsområde det prioriterade området för storskaliga etableringar. I resterande kommundelar hänvisas utveckling av industri- och verksamheter till Älandsbro kommun- och handelscentrum, Älands återvinningsanläggning, Utansjö bruk och Gustavsviks varv. Ur ett långsiktigt perspektiv är Kittjärn/Antjärn utredningsområden för ytkrävande verksamheter och industri. Korridoren för den framtida järnvägen begränsar möjligheterna att fastslå ett exakt område i översiktsplan 2040.

Framtidens livsmedelsindustri

Livsmedelsbranschen står inför en betydande förändring. Härnösand ser möjligheter i att långsiktigt utvecklas till Norra Sveriges centrum för foodtech och har skapat strategiska sammanhang som stärker utvecklingsområdet.

Det finns bra möjligheter för etablering av till exempel landbaserade vattenbruk och odling av grödor i växthus utifrån nya tekniker. Utvecklingen kommer i likhet med annan storskalig verksamhet kräva stora markarealer, kraftfull energiförsörjning, bra logistiklösningar och avfallshantering. Därför hänvisas dessa till kommunens industri och verksamhetsområden.

RIKTLINJER

- Utveckling av verksamheter och industri ska i första hand hänvisas till befintliga områden för att inte ta nya markområden i anspråk.
- Låga- och icke-störande industrier och verksamheter i närheten av bostäder kan finnas kvar eftersom de bidrar till en blandning av funktioner i området.
- Vid företags- och verksamhetsområden ska tillgängligheten för gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras.

MATERIALUTVINNING

I Härnösands kommun finns sju materialtäkter med miljötillstånd. Sex av dem är av berg/morän, en är av naturgrus. Målsättningen ur miljö- och målssynpunkt är att öka uttaget av berg och minska exploateringen av naturgrus. En annan målsättning är att se tillståndsgivning av materialtäkter ur ett regionalt perspektiv, vilket kräver dialog med kringliggande kommuner.

Besöksnäring och turism

Besöksnäringen är en starkt växande bransch och Höga Kusten som destination är attraktiv för besökare både från andra delar av världen som det egna länet. Härnösands kommun har många attraktiva besöksmål och en fördelaktig kombination av stad och stadsnära natur. Dessutom finns möjlighet att ta sig till vår destination med både direktflyg, båt, bil, tåg och buss.

Att ha med besöksnäringsspektivet vid samhällsplaneringsprojekt, skapar vi en sammanhållen, tillgänglig och tydlig destination som i sin tur också skapar mervärden för invånarna i Härnösand. Det är även av vikt både för besökare och invånare att utveckla med varsamhet för de lokala värdena som exempelvis kultur- och naturmiljöer. Landsbygdsutvecklingen och besöksnäringen är många gånger beroende av varandra vilket innebär att båda perspektiven bör beaktas vid utvecklingen av den ena eller den andra.

För att besöksnäringen ska kunna växa och Höga Kusten fortsatt ska kunna vara en hållbar destination med konkurrenskraft både nationellt och internationellt är det kommunövergripande samarbetet en förutsättning. De fyra kommunerna Härnösand, Kramfors, Sollefteå och Örnsköldsvik äger gemensamt destinationsbolaget Höga Kusten destinationsutveckling, som är en viktig del i att driva den strategiska utvecklingen av besöksnäringen i kommunerna. Det är även av stor vikt att offentliga och privata aktörer samarbetar nära för att nå gemensamma

mål. Här är det näringslivsägda bolaget Höga Kusten Turism en viktig samarbetspart.

RIKTLINJER

- All efterföljande planering bör ha ett besöksnäringsspektiv.
- Besöksnäringen ska utvecklas i samverkan med övriga kommuner i Destination Höga Kusten och kommunerna i Destination Sundsvall.
- Strategisk planering och kommunikation ska sprida flödet av besökare och därmed undvika alltför hög belastning på enbart vissa specifika målpunkter och naturområden.
- Värna kulturhistoriska bebyggelsemiljöer, grönområden och kulturlandskap av betydelse för besöksnäringen.
- Möjligheterna till cykling, vandring och skidåkning ska utvecklas inkluderas i utvecklingen av besöksnäringen.

ATT GÖRA

- Ta fram en handlingsplan för besöksnäringen som tar avstamp i Höga Kusten strategi mot 2030.

Areella näringar

Areella näringar är ett samlingsbegrepp för näringar som använder biologiska och naturgeografiska resurser på land och i vatten. Hit räknas exempelvis jordbruk, fiske-, skogs- och rennäring. De areella eller gröna näringarna är viktiga basnäringar i Sverige och Västernorrland.

De står för en betydande del av markanvändningen utanför Härnösands tätort och har en unik roll som förvaltare av landskapets natur- och kulturvärden. Något som ger förutsättningar för att bedriva annan näringsverksamhet som till exempel verksamhet kopplat till upplevelser och rekreation.

De areella näringarna har alltid varit viktiga för vår självförsörjning, men desto fler människor som behöver

ta del av maten som produceras desto mer behöver sättet vi producerar den på utvecklas. Det traditionella sättet att producera mat behöver kompletteras med en industriell livsmedelsproduktion som kan sluta kretsloppen. I Härnösand ska framtidens livsmedelsindustri ha sitt centrum på Saltviks industriområde.

JORDBRUK

Jordbruket spelar en viktig roll i att hålla våra landskap öppna, skapar förutsättning för en ökad självförsörjning och biologisk mångfald, exempelvis är betande djur en förutsättning för artrika betesmarker med en mångfald av växter och insekter. Jordbruks- och odlingslandskapet är beroende av en levande landsbygd och ett fortsatt bruk av jorden, men påverkas också av de metoder som används.

För landsbygdsutvecklingen är det av största vikt att uppmuntra det småskaliga jordbruket och lokalproducerat i den mån det går framför importerat. Mathantverk och besöksnäring går hand i hand och det är av vikt att möjliggöra för lokala jordbrukare att inkludera besöksperspektivet som en del av sin verksamhet för att stimulera landsbygdsutveckling. Jordbruk och areella näringar som innebär att kulturlandskapet hålls öppet har företräde i dessa områden. Bebyggelseutveckling som kan generera ett större befolkningsunderlag till dessa platser ska uppmuntras. Men bebyggelsen ska placeras på mark som inte är odlad, gärna i höjdlägen eller i gränsområden mellan jordbruksmark och skog.

FISKERINÄRING

Härnösand bär på kulturarv och har kulturmiljöer som visar på en tid då fisket var centralt i vår kommun. Fisket som näring har minskat kraftigt sedan dess och mer övergått till ett fritidsintresse och en besöksanledning. Fiskerinäringen delas ofta upp i yrkes- och fritidsfiske,

där yrkesfisket till viss del är skyddat som ett riksintresse (läs mer under riksintressen). Precis som jordbruket behöver fiskerinäringen omvandlas för att möta framtida behov av självförsörjning.

SKOGSBRUK

Det kuperade skogslandskapet med i huvudsak sluten produktionsskog, är det mest dominerande karaktärsområdet i Härnösands kommun. Skogen är en förutsättning för friluftsliv, motion och levnadsmiljö för växter- och djur men även en grundförutsättning för utvecklingen av det lokala och regionala näringslivet.

Inom den fysiska planeringen handlar det i första hand om att hitta synergieffekter med andra näringar och utveckla en infrastruktur som möter framtida behov från näringen. Men även att bedriva skogsbruket på ett långsiktigt hållbart sätt för framtida generationer. Skogar som är populära för friluftsliv och rekreation bör ett försiktigt skogsbruk användas och alternativa metoder som exempelvis hyggesfritt skogsbruk rekommenderas. Något som är av värde även för besöksnäringen och naturturismen.

Härnösands kommun har ett skogsinnehav på ungefär 1300 hektar skogsmark, varav produktiv skogsmark är ungefär 1000 hektar. Den kommunala skogen återfinns framförallt i Härnösands tätort och eller i anslutning till bostadsområden. Områdena innehar ett högt socialt värde och innehar både stigar, skidspår, elljusspår och annat för det rörliga friluftslivet. För att bevara dessa värden krävs det att skogen förvaltas med långsiktigt hållbart och försiktigt skogsbruk. De senaste tio åren har skogsförvaltningen innefattat en omställning där det eftersträvas att ha kvar träd i marken under hela omloppstiden. Det kommunala skogsbeståndet är även certifierat enligt skogssällskapets miljö- och hållbarhetsmärkning FSC.

RENNÄRING

Härnösands kommun utgör renskötselområde för samebyarna Jijnjevaerie, Ohredahke, Voernese och Raedtievaerie. Information om den samiska kulturen och renskötseln som bedrivs i kommunen är ett viktigt kunskapsunderlag inför framtida planering och exploatering. För att rennäringen ska kunna bedrivas på ett långsiktigt hållbart sätt behöver flyttleder, rastbeten, kärnområden och svåra passager fungera i praktiken vilket i sin tur ställer krav på att de beaktas i samhällsplaneringen.

Renen levererar ekosystemtjänster genom att de betar och underhåller växtlighet, alltifrån örter och gräs till lavar. För att kunna bevara fjällområdets värden för renskötseln och bibehålla områdets karaktär av betespräglad, storslaget landskap med vidsträckta sammanhängande områden behöver renen kunna följa sin årscykel och vandra mellan betesmarkerna från fjäll till kust. En exploatering vid kusten eller i skogslandet kan på så vis påverka rennäringen negativt och i sin tur begränsa möjligheterna till att uppnå miljömålet storskalig fjällmiljö.

RIKTLINJER

- Brukbar jordbruksmark ska inte tas i anspråk för exploatering om det inte är av väsentligt samhällsintresse och att annan mark inte finns att tillgå.
- Bebyggelseutveckling i jordbrukslandskapet ska placeras på mark som inte är odlad, gärna i höjdlägen eller i gränsområden mellan jordbruksmark och skog.
- Skogs- och jordbruk ska ske med största hänsyn till yt- och grundvatten, i synnerhet i närhet till dricksvattentäkter.
- Den kommunala skogsmarken ska skötas med långsiktigt hållbart och försiktigt skogsbruk.
- Skogsbruk ska ske med varsamhet i områden där det är särskild risk för ras-, skred-, och erosion.
- Skogsområden i anslutning till skola, vård och omsorg

bör försiktigt skogsbruk utföras för att värna dess sociala värden.

ATT GÖRA

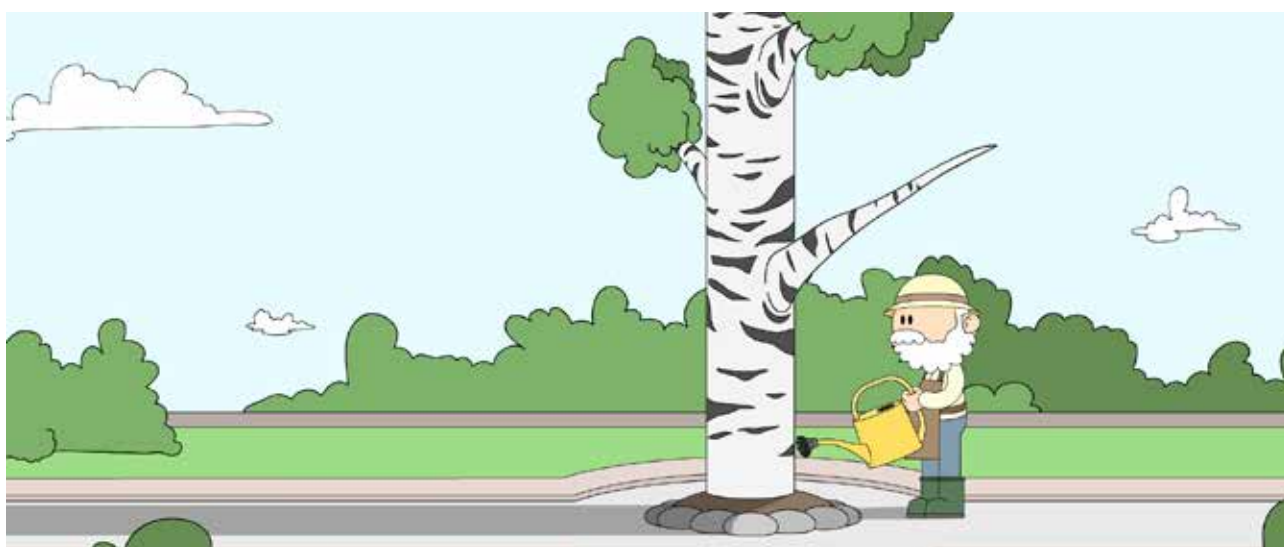
- Ta fram skogsbrukspolicy för det kommunala skogsinnehavet.

LÄS MER

- Gröninfrastrukturplan i Västernorrland, Länsstyrelsen Västernorrland.
- Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden, Länsstyrelsen Västernorrland 1993.
- Läs mer om rennäringen på Sametingets hemsida.

Natur

De viktigaste beståndsdelarna i Härnösands kommuns natur kan sammanfattas med orden: Kusten – dalgångarna – skogen. Kusten är innehar stora skiftningar från vildmark och sommarstugeområden. I kulturlandskapets dalgångar har människor bott och arbetat i årtusenden. Mellan uppodlade marker syns granskogen. I kommunens västra delar finns rena vildmarksområden med björn och lodjur. Norra delen av kuststräckan i Härnösands kommun liknar i stort Höga kusten, men de topografiska skillnaderna minskar och de klippigare kustavsnitten avlöses här och där med flackare partier, med sand- och finsedimentstränder. Naturen med skogs och jordbruks samt vattenlandskapet är resurser som ska värnas vid kommande utveckling, men det kräver gemensam kraft.

I enlighet med den europeiska landskapskonventionen är landskapet är en gemensam tillgång och ett gemensamt ansvar och såväl dagens som kommande generationer ska ges möjlighet att delta aktivt i värdering och förvaltning av landskapet.

Den vardagsnära naturen så som exempelvis grönområden och tätortsnära skogar är särskilt värdefulla då de är lättillgängliga och blir många invånares första möte med

naturen. I Härnösand är större områden med tätortsnära skog utpekade som friluftsområden vilket innebär att de ska värnas särskilt och fortsätta utvecklas inför framtiden. Det kan vara med faciliteter som skyltning, bänkar och vindskydd. Skogsbruk ska utföras varsamt och hållbart, där storskalig bostadsbebyggelse eller annan exploatering inte ska tillkomma om den inte kan samspela, tillgängliggör eller har en funktion för friluftslivet.

VÅTMARKER

Våtmarker är särskilt värdefulla då de har många viktiga funktioner och tillhandahåller många ekosystemtjänster som behövs för en hållbar samhällsutveckling. Våtmarkerna är en viktig livsmiljö för växter och djur. Men även naturens egen vattenrenare, som tar bort miljögifter och lagrar kol samt bromsar vattenflöden vilket är särskilt viktigt vid ett förändrat klimat. Andelen våtmarker har minskat avsevärt det senaste seklet, framförallt i södra Sverige men det är ändå av värde att belysa våtmarkernas värden lokalt vid framtida utveckling. Härnösand bör sträva efter att skydda särskilt värdefulla våtmarker inför framtiden.

RIKTLINJER

- Härnösands ska verka för att skydda och återskapa våtmarker.
- Våtmarkerna ska beaktas för att minimera påverkan av ett förändrat klimat för att b.l.a. hantera större nederbördsmängder.
- Våtmarkernas värde ska ses ur ett avrinningsperspektiv då åtgärder eller inverkan på våtmarker i ett område kan ha effekter för områden längre ner i avrinningsområdet.

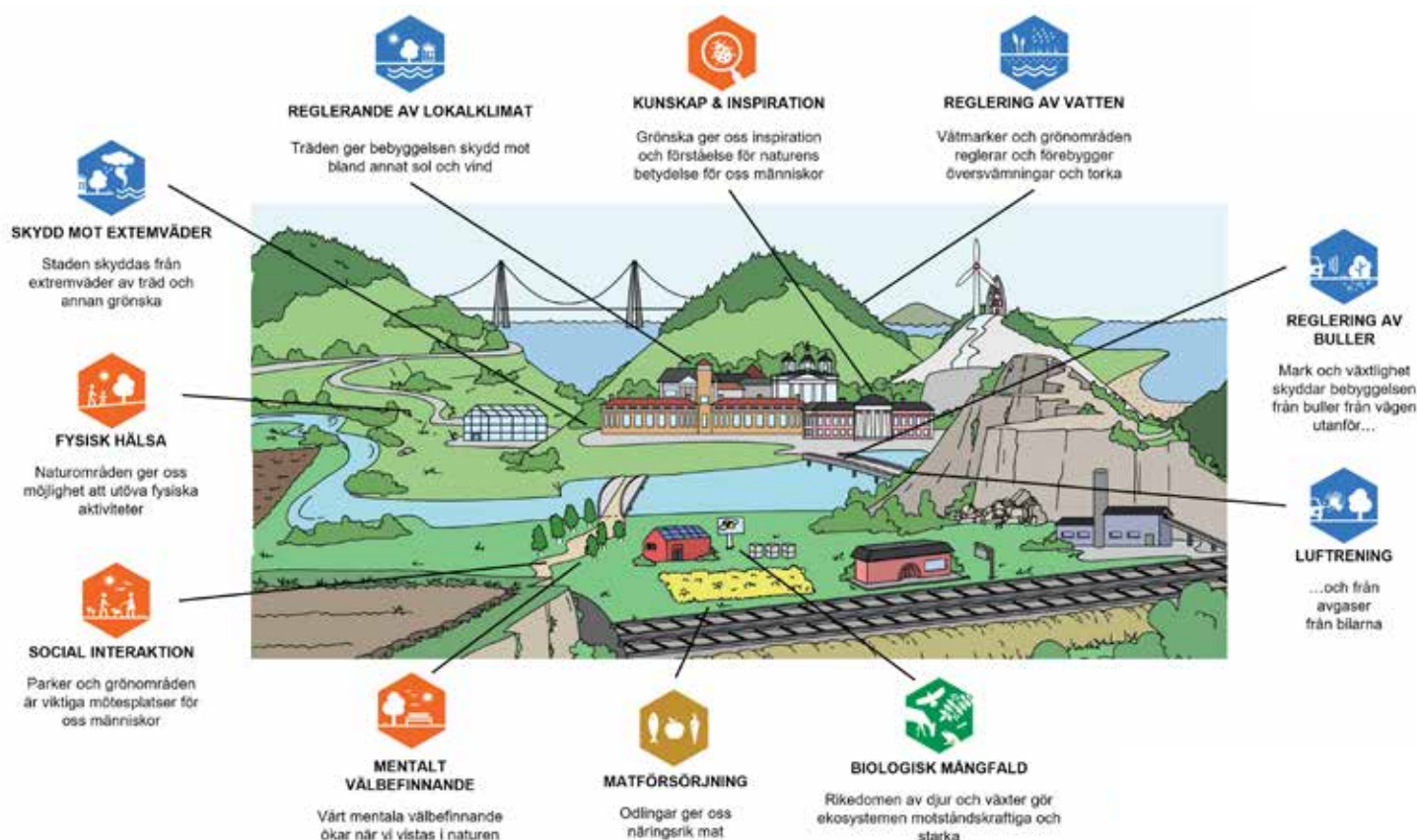
BIOLOGISK MÅNGFALD

Biologisk mångfald utgör grunden för alla ekosystem och innefattar den variation som finns mellan och inom arter. Att verka för den biologiska mångfalden i samhällsplaneringen handlar om att bevara, återskapa och förvilda vissa miljöer så att de fungerar som livsmiljöer för mångfald av olika arter. Kommunen arbetar på olika sätt för att bevara och utveckla den biologiska mångfalden. Men perspektivet behöver fortsatt beaktas i alla delar från planering till exploatering för att inte bygga bort värdefulla livsmiljöer. Men även att tillskapa nya miljöer som tilltalar en mångfald av arter på redan på redan befintliga

platser. I naturvården ska kommunen verka för att ta fram nya skyddade naturområden på platser som har höga värden av biologisk mångfald.

RIKTLINJER

- Biologisk mångfald ska beaktas och eftersträvas i alla delar av samhällsplaneringen.
- Verka aktivt för att tillskapa nya miljöer för att möjliggöra för en biologisk mångfald, framförallt i kommunens tätort och kommundelscentrum.

EKOSYSTEMTJÄNSTER

Ekosystemtjänster är visat på sambandet mellan naturen och samhällsekonomin. Det gör oss medvetna om att de flesta varor och tjänster som vi får från naturen är gratis, men att vi behöver värna om dem för deras och vår överlevnad. En planering som räknar med de värden som vi idag ser som gratis skapar ett samhälle som är mer långsiktigt hållbart. För Härnösand handlar det om att uppmärksamma dessa värden, kan vara i en övergripande

inventering till revidering av grönplanen eller vid mer specifika områden som hanteras vid detaljplanering och lovgivning.

RIKTLINJER

- Ekosystemtjänster ska beaktas i all samhällsplanering, särskilt vid uppdatering av kommunens grönplan.

LJUSFÖRORENINGAR

Ljusföroreningar är det ljus som sprids nattetid från exempelvis belysning i väg- och gatumiljö, industriområden, bostadsområden och idrottsarenor. Dessa ljusföroreningar kan ha en negativ inverkan på många nattlevande arter. För att minimera andelen ljusföroreningar kan belysning släckas under vissa tider på dygnet alternativt kan modern belysning som startar vid rörelse användas för att inte skapa otrygga allmänna platser. I Härnösand är det framförallt Saltviks industriområde och idrottsanläggningar

som är kraftigt upplysta. Dessa områden tillsammans med nya etableringar behöver beaktas för att minska andelen ljusföroreningar i framtiden.

RIKTLINJER

- Härnösands kommun ska verka för att minska andelen ljusföroreningar på befintliga men även framtida utveckling av anläggningar som är kraftigt upplysta.

SKYDDAD NATUR (ANDRA VÄRDEN)

Kartmaterialet till skyddad natur visas under "andra värden" i kommunens digitala karttjänst. Läs även om kommunens riksintressanta naturvärden under riksintressen.

Långsiktigt skyddade naturmiljöer är viktiga för att bevara Härnösands och Sveriges natur- och kulturarv och för att tillvarata grundläggande värden som rent vatten och ren luft samt oförstörd natur. Fridlysta arter är en del av den skyddade naturen i enlighet med artskyddsförordningen men kommer inte att lyftas i översiktsplanen på grund av detaljeringsgrad. Att upprätta skyddade områden är en del av ett internationellt åtagande för att bevara naturmiljöer med särskilt stort värde för djur, växter och människor vilket i sin tur är det som kommunerna kan göra för att nå de nationella miljökvalitetsmålen. Inom begreppet skyddad natur ingår nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddsområden och Natura 2000. Riksintresse för naturvård går att läsa mer om under riksintressen. Skyddad natur återfinns i plankartorna under andra värden eller underlag.

NATURRESERVAT

Kommunen eller Länsstyrelsen kan fatta beslut om att bilda naturreservat. Är marken privatägd ersätts markägaren efter ekonomiska förhandlingar. Platser för reservatsbildning har höga naturvärden som behöver värnas, för att skydda biologisk mångfald och eller för att tillgodose behovet av rekreations- och friluftsområden. Härnösands kommun har för tillfället 14 stycken naturreservat, samt ett blivande, Mjällådalen som Länsstyrelsen upprättar. Läs mer om respektive naturreservat hos Länsstyrelsen Västernorrland (sök på naturreservat) eller i kommunens naturvårdsprogram. Kommunens naturreservat kan ses i plankartorna under "andra värden – skyddad natur".

NATURA 2000

Länsstyrelsen i Västernorrland är förvaltare för alla Natura 2000-områden i kommunen och ansvariga för bland annat bevarandeåtgärder inom respektive område. Viktiga aktörer är också Skogsstyrelsen, Härnösands kommun, markägare och jordbrukare. Det krävs tillstånd enligt 7 kap.

28 a § miljöbalken om man vill bedriva verksamheter och vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom ett Natura 2000-område.

DJUR- OCH VÄXTSKYDDSOMRÅDEN

Djur- och växtskyddsområde bildas med stöd av miljöbalken 7 kap 12 §. Samtliga i länet är fågelskyddsområden. Kommunens djur- och växtskyddsområden kan ses i plankartorna under ”andra värden”.

BIOTOPSKYDDSOMRÅDEN

Förutom de kartlagda skogliga biotopskyddsområdena finns generellt skyddade biotoper. De generellt skyddade biotoperna är inte inventerade och utpekade geografiskt, så det finns inte något kartsikt över dem. Inför detaljplanering eller bygglov behöver man därför göra en inventering för att undersöka om det finns några generella biotopskyddsområden på platsen.

De biotoper som är generellt skyddade finns listade i bilaga 1 till förordningen om områdesskydd enligt kap 7 miljöbalken och de är följande sju: alléer, källor med omgivande våtmark i jordbruksmark, odlingsrösen i jordbruksmark, pilevallar, småvatten och våtmarker i jordbruksmark, stenmurar i jordbruksmark och åkerholmar. Dessa biotoper har ett lagligt skydd eftersom de utgör viktiga livsmiljöer, tillflyktsorter och spridningskorridorer för växt- och djurarter, men har minskat starkt till följd av rationaliserad markanvändning. Inom ett biotopskyddsområde får det inte förekomma verksamheter eller åtgärder som kan skada biotopen.

NATURMINNEN

Naturminnen är särpräglade naturföremål som träd, flyttblock eller liknande som är punktojekt eller har en yta mindre än ett hektar. Kommunens naturminnen kan ses i plankartorna under ”andra värden”.

NATURVÅRDSOBJEKT

Naturvårdsobjekt är områden med kända höga naturvärden av olika slag. De är indelade i tre värdeklasser - 1, 2, 3, där 1 innebär högsta naturvärde. Kommunens naturvårdsobjekt kan ses i plankartorna under ”andra värden”.

NATURVÅRDSAFTAL

Utöver de tidigare nämnda skyddsformerna kan värdefulla områden omfattas av naturvårdsavtal, dvs civilrättsliga avtal mellan staten och markägare. Syftet med ett naturvårdsavtal är att utveckla och bevara de höga naturvärden som redan finns på platsen.

STRANDSKYDD

Strandskyddet är ett allmänt skydd som gäller i hela landet och är därför inte presenterat i plankartorna. Det gäller vid alla kuster, sjöar och vattendrag, oavsett storlek. Inom strandskyddsområde är det förbjudet att bland annat uppföra nya byggnader. Det skyddade området är i de flesta fall 100 meter från strandkanten, både in på land och ut i vattnet. Dessa områden kommer inte att redovisas i plankartorna i översiktsplanen. I särskilda fall går det att ansöka om dispens från strandskyddet exempelvis på grunderna att området redan är i anspråkstaget.

Länsstyrelsen kan ändra gränsen för strandskyddet, både genom att utöka eller minska det. I Härnösand är delar av Härnökusten skyddad med ett utvidgat strandskydd på 200 meter för att bevara platsernas värden. Kommunens områden för utvidgat strandskydd kan ses i plankartorna under ”andra värden”.

Strandskyddsreglerna i miljöbalken ger Härnösands kommun möjlighet att peka ut landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS-områden) för att gynna utvecklingen på landsbygden genom ännu ett skäl till strandskyddsdispens (läs mer om detta under bebyggelseutveckling).

RIKTLINJER

- Härnösand ska verka för att öka andelen skyddad natur för att säkerställa den som en resurs inför framtiden.
- Strandskyddet ska värnas på platser av värde för allmänheten, djur och växtlivet.
- En ökad biodiversitet i Härnösands naturområden ska eftersträvas.

LÄS MER

- Härnösands kommuns naturvårdsprogram.
- Gröninfrastrukturplan i Västernorrland, Länsstyrelsen Västernorrland.
- Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden, Länsstyrelsen Västernorrland 1993.
- Naturvårdsverkets skrifter om multifunktionella våtmarker.
- Landskapskonventionen.
- Artskyddsförordningen.

Vatten

Vattenmiljöer i översiktsplanen innefattar havsområdet, men även sjöar och vattendrag. Vattenmiljöerna är viktiga ur flera perspektiv. De har ett kulturhistorisk värde, viktiga för dricksvattenförsörjningen, som livsmiljöer för växter och djur, för friluftslivet och ger mervärden för boendemiljöer.

Det är av största vikt att värna om vattenmiljöerna och inkludera dem i alla delar av samhällsplaneringen. Detta innefattar exempelvis att inte överexploatera våra vattenområden, utan styra utvecklingen till delar av området kring en vattenmiljö. Att skydda särskilt känsliga vikar eller grunda vågskyddade mjukbottnar. Men även att ta hänsyn till det som ett förändrat klimat kan innebära, exempelvis översvämningar och torka. Men även låta vattendragen bli fria vandringsvägar för fisk, samt att låta växter och bottenfauna få sprida sig naturligt efter vattendragen.

Vattenmiljöer har haft en stor betydelse för människor under alla tider och vattnet har nyttjats på många olika sätt. Resultatet av detta är en koncentration av lämningar och kulturmiljöer vid och under vatten, som exempelvis broar, kvarnmiljöer, såglämningar och tvättstugor. Områden där dessa lämningar kan finnas ska värnas och lyftas fram som en del av utvecklingen. Kulturmiljöer under vattenytan är i första hand lämningar och vrak från fartyg som berättar om Härnösands historia som sjöfartsstad.

KUST OCH HAV

Härnösands kust är tolv mil lång och här ska många intressen samspela, särskilt i mötet mellan land och vatten. Sjöfarten och båtlivet är en del av kommunens identitet och en viktig utvecklingsfråga. Allt mer trafik i vårt kustband inverkar på natur- och kulturmiljöer. Det är därför av vikt att styra utvecklingen till specifika platser i kustbandet för att minimera belastningen och lämna vissa delar orörda.

Kusten och havet i Härnösand har båda höga natur- och kulturvärden som bör uppmärksammas, detta är bland annat lämningar och fyndplatser på havsbotten från skepp. Men även de höga naturvärden som utpekats vid Vänta Litets Grund som även är ett natura 2000-område och Helcom MPA-område, vilket innebär att Sverige har ett internationellt ansvar att trygga de marina värdena i området. Värdena ska beaktas och kunna samspela med andra intressen som finns i havsmiljön, exempelvis försvarsmaktens övningsområde. Något som redovisas i den nationella havsplanen.

Det finns en stor vilja att bo i närheten av vatten, havet är särskilt attraktivt som boendemiljö i Härnösand och är påtagligt mer exploaterad än vattendrag och sjöar i inlandet. Utvecklingen av nya boendemiljöer i närheten av kusten bör hänvisas till prioriterade utvecklingsstråk och i anslutning till redan bebyggda områden. Vid utveckling av dessa platser ska ytor lämnas närmast vattnet samt i korridorer för att säkra tillgången för allmänheten, djur- och växtliv till vattenområdet. Det ska även uppmärksammas att antalet bryggor kan antas öka i kustbandet vid bebyggelseutveckling som i sin tur kan störa djur- och växtliv i vattenmiljön.

Vid utveckling för fritidsbåttrafiken är det av vikt att fortsatt skapa bra servicepunkter, för tankning, iläggning och avfalls- och latrinhantering. Men även att styra trafiken bort från känsliga vikar och till specifika platser i kustbandet för att minimera belastningen på vattenmiljön. Föreningar som finns i havsmiljön ska uppmärksammas och hanteras vid utveckling för att minimera att dessa sprids.

RIKTLINJER

- Verka för att skydda särskilt känsliga vikar och vågskyddade mjukbottnar som en del av naturvärden.
- Vid planering av havsmiljön ska den nationella havsplanen beaktas.
- Vid planering och påtaglig utveckling av havsmiljön ska miljö kvalitetsnormer och statusklassning för vattenförekomsten beaktas (Läs mer på VISS).

- Vid påtaglig utveckling i kustområdet ska allmänna ytor och gröna korridorer lämnas närmast vattnet för att säkra tillgången till vattenområdet för allmänheten samt för djur- och växtliv.

LÄS MER

- VISS hemsida.
- Hav- och Vattenmyndighetens hemsida, sök på Nationella havsplanen.

Friluftsliv

Friluftsliv är en av de vanligaste formerna av fysisk aktivitet i Härnösand och en viktig besöksanledning. Friluftsliv har en stor betydelse för den psykiska och fysiska hälsan liksom för förståelsen för den kringliggande miljön samt djur- och naturlivet.

Naturvårdsverket menar på att ”grundläggande för friluftsliv är att det finns natur”, men för många olika människor kan det vara enklare eller svårare att ta sig ut i naturen. Därför är det av största vikt att vardagsnära natur- och friluftsområden bevaras och tillgängliggörs för att uppmuntra fler målgrupper att vistas ute i naturen.

Frilufts- och naturområden ska vara en naturlig lek- och utbildningsmiljö för barn och unga och skapa förutsättningar för kunskap kring naturvård och miljö.

Många av kommunens natur- och friluftsområden får nya funktioner olika säsonger. Sommartid är våra vattenmiljöer välbesökta badplatser, kanotleder och fiskeområden. På vintern förvandlas de till välbesökta skridskoisor, skid- och skoterleder, många platser efter Härnökusten är även populära för vågsurfing. Dessa förändringar ska inkluderas i vår planering av friluftslivet för att skapa platser och målpunkter som är användbara av många under hela året. Härnösands frilufts- och naturområden har olika identitet och karaktär, vilket ska beaktas vid utveckling och bevarande av dessa områden.

Organiserat friluftsliv återfinns i kommunens friluftsområden och naturreservat som innehåller och eller kan utvecklas med fler skyltade vandringsleder med bänkar och grillplatser för ett tillgängligt friluftsliv. Utöver dessa platser finns natur- och vattenmiljöer som är värdefulla för friluftslivet men som inte behöver utvecklas i samma omfattning utan där naturen får vara. Om det finns enskilda platser i dessa områden som ska utvecklas behöver detta genomföras tillsammans med markägarna.

År 2012 fastställdes tio mål för friluftspolitikens genomförande. Härnösand ska beakta målen vid kommunens friluftsplanering. Västernorrlands och destination Höga Kustens besöksanledningar är till stor del våra vackra och värdefulla natur- och kulturmiljöer. Det är därför viktigt att ha ett regionalt perspektiv när det gäller att utveckla och bevara viktiga områden för friluftslivet.

RIKTLINJER

- I Härnösand ska vi ha ett regionalt besöksnäringssperspektiv när utveckling för friluftslivet planeras.
- Frilufts- och naturområdenas identitet och karaktär ska styrka dess utveckling och dess omfattning.
- Utvecklingen av kommunens och friluftsområden ska ske i samråd med dess användare.
- Organiserade friluftsområden ska i första hand utvecklas i anslutning till gång-, cykel- och kollektivtrafikstråk för att vara tillgängliga för fler.
- Inkludera friluftslivsmålen vid planering av och för friluftslivet i Härnösands kommun.

ATT GÖRA

- Uppföljning på friluftsmålen i den kommunala friluftsplaneringen.

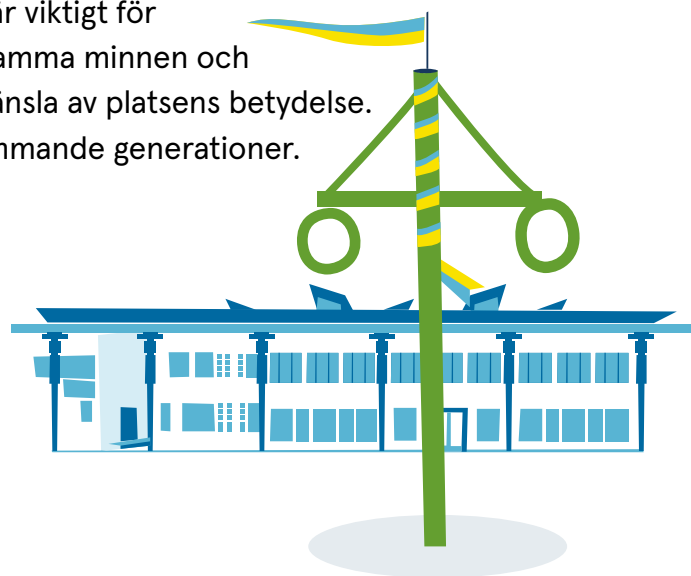
LÄS MER

- Sök på Sveriges friluftsmål på naturvårdsverket.
- Sök på Natur och friluftsliv, på Härnösands kommuns hemsida.
- Länsstyrelsen Västernorrlands hemsida, sök på naturreservat.

Kultur

Kultur i dess vidaste mening handlar om vad som är viktigt för människor och samhällen. Om relationer, gemensamma minnen och upplevelser, men även identitet, historia och en känsla av platsens betydelse. Allt det som anses värdefullt att föra vidare till kommande generationer.

Men kultur är även vårt sätt att ansluta det förflutna med nuet och nuet med framtiden genom att värna och inkludera kulturarv och kulturmiljöer i utvecklingen (Läs mer om kulturens roll i samhället i Härnösands kulturprogram). I Härnösand är kulturella och kreativa näringar en tillväxt- och utvecklingsfaktor, det är därför av vikt att tillgodose behov som funktionella arenor och mötesplatser, men även att låta dessa näringar inkluderas som ett perspektiv av näringslivet i Härnösand.

KONSTNÄRLIG GESTALTNING I DEN OFFENTLIGA MILJÖN

I Härnösand ska besökare och invånare kunna få betydelsefulla konstupplevelser i sin vardag. Det är därför av vikt att kulturen inkluderas i utformningen av den offentliga miljön, framför allt i Härnösands tätort, kommundelscentrum och vid viktiga mötespunkter. Med offentlig konst

kan vi skapa rumslighet, trivsel, vila och monumentalitet men även utmana, ge perspektiv, provocera och väcka känslor hos betraktaren. I enlighet med Härnösands kulturprogram ska vi avsätta medel för konstnärlig gestaltning vid utvecklingen av den fysiska miljön.

BIBLIOTEK

Kommunens bibliotek är viktiga kulturarenor och mötesplatser för kunskap, studier och samhällsinformation. Här ska alla individer känna sig inkluderade och ha möjlighet till livslångt lärande. Det är därför viktigt att bevara de befintliga biblioteken, men också att utveckla dem så att de blir mer flexibla och anpassade efter framtida behov. Att biblioteken i kommundelarna kan erbjuda exter-

na arbetsplatser är till exempel en förutsättning för att minimera behovet av resande till tätorten. Särskilt viktig är satsningen på att öka invånarnas digitala delaktighet genom kurser och handledning. Behovet av hjälp och stöd ökar i takt med den tekniska och digitala utvecklingen, vilket kräver att det fortsatt måste vara ett prioriterat verksamhetsområde för biblioteken.

RIKTLINJER

- Kulturen ska ses som en värdeskapare och identitetsstärkare i all samhällsplanering.
- Den fysiska planeringen och lovgivande ska uppmuntra till kultur i den offentliga miljön, särskilt där mötesplatser stärks eller skapas.
- Kulturella inslag och konstnärlig förnyelse ska uppmuntras, exempelvis i form av temporära utställningar och tillfällig arkitektur i den fysiska miljön.
- Vid omvandlings/utvecklingsprojekt av den fysiska miljön ska minst en procent av den totala budgeten

avsättas för konstnärlig utsmyckning/gestaltning.

- Representation ska vara en prioriterad fråga vid valet av offentlig konst och gestaltning.
- Biblioteken ska vara tillgängliga och multifunktionella för att tillgodose framtidens behov.
- Biblioteken i våra kommundelar ska vid planering ses som viktiga mötes-, studie- och arbetsplatser för invånare utanför tätorten.

LÄS MER

- Härnösands kulturprogram (2021)

KONSTHALL

Kulturmiljöer

Kartmaterialet till skyddsvärda kulturmiljöer visas under "andra värden" i kommunens digitala karttjänst. Läs även om kommunens riksintressanta kulturmiljöer under riksintressen.

En kulturmiljö kan vara såväl enskilda byggnader som helhetsmiljöer. Det är inte enbart påkostad arkitektur såsom slott och herrgårdar som innehar kulturvärden, utan även enkel och vardaglig bebyggelse som ett uthus, industrimiljö, en liten gränd eller ett lägenhetshus kan vara intresse för kulturmiljö. Det handlar om vad man kan utläsa ur en miljö, till exempel i form av levnadsvillkor och resurser i förfluten tid, byggnadstekniker, materialval, stil och form.

Forskning visar att våra historiska miljöer är viktiga för människor på en rad olika områden. De representerar en platsidentitet, skapar tillhörighet och sammanhang där människor får möjlighet att läsa platsen historia och förståelse för den tid vi lever i idag. Många kulturmiljöer är grunden för besöksnäringen och skapar attraktiva boendemiljöer. Hänsyn ska tas till kulturmiljö i alla avseenden och särskilt där det anses vara ett allmänt intresse. Vid

renovering, planering och utveckling av markanvändningen ska den ske med varsamhet mot kulturmiljön. Flera lagstiftningar skyddar och reglerar ingrepp i kulturmiljön. Läs mer om Härnösands kulturmiljöer av riksintresse under avsnittet Riksintressen – Kulturmiljövård.

Förändrade klimatförhållanden med mer nederbörd och ökad luftfuktighet kan komma att kräva ett större behov av förvaltning och underhåll av värdefull bebyggelse och kulturmiljöer i framtiden. Något som kommer att komma behöva beaktas i samråd med fastighetsägare.

Miljöbalken skyddar bland annat riksintressanta miljöer och landskapsbilder där natur- och kulturvärden är av allmänt intresse. Fornlämningar, kyrkor och byggnadsminnen skyddas enligt Kulturmiljölagen. Plan- och bygglagen skyddar all bebyggelse genom krav på varsamhet vid ombyggnad och restaurering.

KULTURMILJÖVÄRDEN (ANDRA VÄRDEN)

Härnösands kommun är rik på kulturmiljöer som är viktiga för kommunens självkänsla och identitet. Här finns spår och lämningar efter människors aktiviteter under tusentals år. Boplatser, jordbruksbygder, fiskelägen och handels- och mötesplatser vittnar om den betydelse platsen haft för olika människor och näringar. Den havsnära miljön har haft en avgörande betydelse för Härnösand som centrum för en månghundraårig trävaruindustri, sjöfartsnäring och militära etableringar. Den tidiga utnämningen som stad skapade förutsättningen för Härnösand som administrativt och kulturellt centrum som innefattade bland annat utbildning, biskopssäte och regional administration.

Bebyggelsemiljöer som speglar olika näringsvillkor under olika tidsperioder har vuxit fram, exempelvis fiskelägen, lämningar och fördämningar från sågbruksepoken och industriella miljöer. Under medeltiden anlades sockencentrum med kyrka och tillhörande byggnader, Sockenindelningarna är idag våra kommundelar och sockencentrum är i vissa fall våra kommundelscentrum. Många av jordbruksbyarna bär på en kulturhistoria från järnålderns åkerbrukande och boskapsskötande, vilket gör landskapsbilden till en viktig del av historien.

I plankartorna redovisas ett urval av lokalt värdefulla kulturmiljöer både i tätorten och i resterande kommundelar. Underlaget till dessa är äldre inventeringar och översiktsplaner, vilka kommer uppdateras vid arbetet med framtagande av lokalt kulturmiljöprogram. Dessa kan åter ses i plankartorna under "andra värden – kulturmiljövärden".

Fornlämningar

Inom kommunen finns fornlämningar i både kust och inland, som spänner över många tusen år. Från inlandsisens försvinnande fram till modern tid har människor avsatt spår i form av boplatslämningar, gravar, fängstanläggningar med mera. Gravarna finns till största delen nära kusten medan boplatserna finns i hela kommunen, speciellt vid sjöar och vattendrag på lätt-dränerade marker. I skogsmiljöer finns spår efter utmarksbruk såsom fåboddrift, kolning, tjärbränning, flottning och mycket mer. Vissa områden är mycket täta på fornlämningar och kräver större varsamhet. Som exempel är dalgången vid Ramsås tätort där boplatslämningar från sten- och bronsålder och samma gäller i Häggdånger. Gravfält från bronsålder finns med större täthet i Häggdånger och vid Vagnön som också är

riksintresse för kulturmiljövården. Gravhögar från järnåldern finns ofta i grupp eller i gravfält. Större höggravfält finns i Tullportsparken vid E4 och i Vangsta på Härnön.

Runt varje fornlämning finns också ett fornlämningsområde som har samma skydd som fornlämningen och är till för att skydda fornlämningen och för att man ska kunna uppleva fornlämningen i sin rätta miljö. Fornlämningsområdenas storlek är mycket sällan fastställda utan bestäms av Länsstyrelsen.

Värdefull bebyggelse

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader, miljöer och anläggningar kan skyddas som byggnadsminnen. Vilka byggnader som blir byggnadsminnen beslutas av Länsstyrelsen Västernorrland eller riksantikvarieämbetet. I Härnösands kommun är följande byggnader enskilda byggnadsminnen: Domkapitelhuset, före detta Landsarkivet, Gamla Landstatshuset, Rådhuset, St Petrilogen, Nybergsska huset, och Gamla Lasarettet. Statliga byggnadsminnen är Länsresidenset och Hemsö fästning.

RIKTLINJER

- Härnösand ska beakta det regionala kulturarvsprogrammet i arbetet med att värna och utveckla kulturmiljöer.
- Alla utvecklingsprojekt bör föregås av en kulturmiljöutredning för att synliggöra värden som kan bli en del av utvecklingen.
- Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av byggnader och bebyggelsemiljöer ska användas som värdeskapande vid nya etableringar.
- Historiska skeden i vår kommun ska gå att urskilja genom att varje byggnad ska få representera sin tid.
- Kulturmiljöer ska ses som resurs i samhällsutvecklingen och prioriteras som viktiga besöksmål i all planering som berör besöksnäringen.
- Kulturmiljöer i nära anslutning till förskolor och skolor ska bevaras och utvecklas till att bli en del av utbildningsmiljön.
- Lämningar eller områden där lämningar funnits ska skyddas mot skada och förvanskning. Området ska även ses som en resurs i utveckling som ett besöksmål och lärandemiljö.

ATT GÖRA

- Uppdatera äldre Kulturmiljöinventeringar och komplettera med nya inventeringar.
- Ta fram Kulturmiljöprogram med mål och strategi för kommunens kulturmiljöarbete.
- Uppdatera detaljplaner för att ge fullvärdigt skydd för kulturmiljöintressanta områden.

LÄS MER

Många av dessa underlag finner ni på Härnösands kommuns hemsida, sök på kulturmiljö.

- Kulturmiljöunderlag 2009, rapport 2009:6, Länsmuseet Västernorrland.
- Kulturhistoriska miljöer, Härnösands landsbygdsrapport nr 5 1983, Härnösands kommun.
- Härnösands kommuns hemsida, sök på översiktsplan, 1992. Avsnittet om Stadskaraktärer kap 2.
- Härnösands kommuns hemsida, sök på Gestaltungsprogram, 2019.
- Program för bevarande av odlingslandskapets natur och kulturmiljövården, Länsstyrelsen Västernorrland 1993.

Transportinfrastruktur

Transportinfrastrukturen ska vara nätet som transportsystemet vilar på. Den knyter Härnösands olika bostadsområden, stadsdelar och kommundelar samman och gör det enkelt att förflytta sig mellan dem oavsett transportslag. Det bör beaktas att trafikinfrastrukturen kan skapa barriärer i den bebyggda miljön, exempelvis när en stor väg delar av ett bostadsområde eller en kommundel. Dessa barriärer kräver trygga övergångar, vilket inom tätorten kan innebära bevakade övergångsställen med ljussignaler. Utanför tätorten kan det vara passager under vägområdet eller andra lösningar som sänkta hastigheter inom bebyggt område. Perspektivet med säkra övergångar ska beaktas i trafikplaneringen och ska verkas för tillsammans med Trafikverket.

I HÄRNÖSAND PRIORITERAS TRANSPORTSLAGEN I FÖLJANDE ORDNING:

1. Cykeltrafik
2. Gångtrafik
3. Kollektivtrafik
4. Godstrafik
5. Biltrafik

Transportinfrastrukturen är även en förutsättning för ett välmående lokalt och regionalt näringsliv genom att den skapar förutsättningar för att byta och förflytta arbetskraft, besökare, varor och tjänster. Trygghet och tydlighet är nyckelfaktorer för hur människor upplever transportsystemet och olika grupper har olika behov. Det är viktigt att transportsystemet utformas så att alla människor, oavsett funktionsvariationer, får likvärdiga möjligheter att nå sina målpunkter. Vidare behöver barn kunna röra sig fritt och ha tillgång till platser där de kan vistas och leka utan vuxnas sällskap. Det förutsätter en anpassad kollektivtrafik och sammanhängande gång- och cykelstråk.

Resande inom och till Härnösand ska utgå från Härnösand central, som kommunens resecentrum. Platsen ska utvecklas med perspektivet att det är besökares första möte med kommunen. Härifrån ska det vara enkelt att byta till andra trafikslag, exempelvis kan fler länssystem utvecklas för att minimera behovet av egen bil eller cykel som besökare eller vardagspendlare.

RIKTLINJER

- Utveckling av trafiksystemet ska utgå från Härnösand central som kommunens resecentrum.
- Utveckling av trafiksystemet ska bidra till en hållbar regionförstoring genom välfungerande gods- och persontransporter.
- Lokala bytespunkter ska samspela med regionala för att underlätta funktionella byten mellan olika trafikslag i ett nationellt transportsystem.
- Trafiksystemet ska uppmuntra ett hållbart resande till lokalt viktiga målpunkter, exempelvis nya bostadsområden och personalintensiva arbetsplatser.
- Trafikinfrastrukturen bör utformas på ett sådant sätt att det inte skapar barriärer i den bebyggda miljön.

**HÄRNÖSAND
▶ CENTRAL**

GÅNG OCH CYKEL

Gång- eller promenad är ett naturligt val för kortare sträckor inom Härnösands tätort och kommundelscentrum. Gator och torg ska utformas utifrån fotgängarens perspektiv och vara tydliga, trygga och tillgängliga. Tätbebyggda stråk med upplevelser, handel, parker eller målpunkter minskar avstånden och ökar trivselen. Detta är särskilt viktigt att beakta i Härnösands tätort och i kommundelscentrumen för att uppmuntra fler att röra sig till fots.

Det ska bli enklare, roligare och säkrare att cykla i Härnösands kommun, något som kräver ett sammanhållet och orienterbart cykelnät. Att fler väljer att gå eller cykla är hållbart ur flera perspektiv exempelvis för folkhälsa, klimat och markanspråk. Men framför allt skapar gång- och cykeltrafikanter en rörelse i det offentliga rummet, som gör att kommunen upplevs som levande.

För cyklister är det viktigt med framkomlighet och flyt. Möjligheten att cykla i olika hastigheter på olika delar eller hela sträckor är viktig. Gång- och cykelbanor som har många hinder eller är otydliga leder ofta till att cyklister använder sig av körfält för fordonstrafik, då de har bättre framkomlighet, vilket kan ha en negativ inverkan på övriga trafikflöden. I vissa fall leder bristerna i cykelstråken till att cyklister använder gångstråk, något som kan upplevas som otryggt för gångtrafikanter.

I Härnösands tätort ska ett komplett gång- och cykelhuvudnät utvecklas. Nätet ska vara orienterbart, tryggt och tillgängligt. Utanför huvudnätet ska behovet styra om det behövs anslutningsstråk. Den exakta placeringen av huvudnätet och anslutningsstråken kommer att utarbetas i kommunens gång- och cykelprogram.

Längre cykelstråk ska på sikt utvecklas från Härnösand Central och sträcka sig ut mot Smitingen, Solumshamn, Brunne och Häggdänger. I Viksjö kommundelscentrum kan ett cykelstråk utvecklas från badplatsen till Västana. Ett utvecklingsprojekt för besöksnäringen är att omvandla banvallen till gång- och cykelväg till Älandsbro och vandringsled upp till Mörtosal, i detta innefattar det att gång- och cykeltrafikanter ska få passera över Höga Kusten-bron. Något som behöver utvecklas tillsammans med Trafikverket och Kramfors kommun. Översiktsplanen kommer inte att peka ut en prioriteringslista för utvecklingen av gång- och cykelstråk då den kringliggande utvecklingen i många fall direkt påverkar behovet av gång- och cykelstråk.

RIKTLINJER

- Gång- och cykeltrafik ska prioriteras och uppmuntras i Härnösands tätort och kommundelscentrum.
- Tydligheten i gaturummet ska förbättras genom exempelvis skyltar eller markeringar för prioriterade gång- och cykelstråk.
- Gång- och cykelvägar i anslutning till statliga eller regionala vägar ska utvecklas tillsammans med Trafikverket och regionen.

ATT GÖRA

- Utveckla gång och cykelstråk på banvallen mellan Härnösands central och Älandsbro kommundelscentrum.

LÄS MER

- Gång- och cykelprogram för Härnösands tätort (beräknas gå för antagande sommar 2022).

MOTORTRAFIK

För en levande och tillgänglig kommun kommer bilen även i framtiden ha en viktig funktion, men i samspel med och som komplement till övriga trafikslag. Vägnätet för motorfordon ska ha god framkomlighet och säkerhet, vilket kräver utveckling av vissa stråk i framförallt centrala Härnösand. Stor belastning på vägnätet upplevs framförallt kring broarna in på Härnön, här ska åtgärder de kommande åren skapa mer flyt och tydlighet för motortrafikanter. För att minska belastningen av fordon på Härnön under vissa tider bör strategisk planering av yteffektiva parkeringslösningar och samleveranser av godstransporter utredas utanför broarna.

Utvecklingen gällande alternativa och hållbarare drivmedel, tekniska lösningar och automation går fort

framåt och det är svårt att förutspå i vilken utsträckning det kommer att påverka utformningen av det framtida vägnätet. Men en mer elektrifierad transportsektor kräver rätt infrastruktur även för tyngre transporter. Vid rastplatser kommer exempelvis elinfrastrukturen komma att behöva utvecklas, vilket ska beaktas vid utvecklad rastplats i Mörtosal.

Parkering för bilar och andra fordon är en del av trafiksystemet i Härnösand och har betydelse för såväl boendemiljöer som för arbetsplatser och handel. Samtidigt är parkeringar ytkrävande och måste ställas i relation till annan markanvändning, särskilt i attraktiva lägen i centrala Härnösand och i kommundelscentrumen. En tätare bebyggelse kräver också en smartare hantering av

parkeringsytor, t.ex. parkeringshus eller integrerat med andra byggnader. Bilpooler och andra åtgärder kan också vara effektiva lösningar för att minimera behovet av bil. I centrala Härnösand är målet att få fler människor i rörelse till fots då det skapar trivsel för både boende och besökare, samt har flera positiva effekter på folkhälsa och miljö. Pendlarparkeringar ska fortsätta utvecklas i hållplatsnärheten, i första hand i anslutning till färjeläget på Hemsön, Mörtal och Brunne.

I Härnösands kommun är E4, väg 90 och väg 331 primära transportvägar för gods och farligt gods. Intill statligt vägnät ska Trafikverkets säkerhetsavstånd gälla och beaktas vid planering och exploatering. E4 passerar genom både Härnösands och Ålandsbro tätorter. I dagsläget saknas en alternativ lämplig väg för transport av farligt gods. Med anledning av det vill kommunen att Trafikverket arbetar vidare med en möjlig förbifart, samt för att förbättra befintlig E4.

För utveckling av objekt som inte ligger inom detaljplan och som inte kräver bygglov gäller enligt väglagen en tillståndspliktig zon på minst 12 meter från en väg. På vissa vägar gäller utökad tillståndsplikt. Inom detta område ska om möjligt inte finnas byggnader eller andra anordningar som kan äventyra trafiksäkerheten.

KOLLEKTIVTRAFIK

För att göra kollektivtrafiken attraktiv och konkurrenskraftig är det viktigt att tänka på flera olika faktorer. Det handlar förutom kostnaden även om restid i förhållande till bilen, turtäthet och tidtabeller, avstånd till hållplatser, komfort och tillgänglighet för personer med funktionsvariationer. Det är också viktigt att hållplatser och bytespunkter planeras med hela resan och resenären i fokus. Avgångar och busstider behöver anpassas efter målgrupper i behov av att använda kollektivtrafiken, exempelvis har barn och unga.

Den regionala kollektivtrafiken innefattar buss och tågtrafik. Den gör det möjligt för stora grupper att resa på ett kostnads- och utrymmeseffektivt sätt med låg miljöpåverkan och relativ hög trafiksäkerhet. En attraktiv, pålitlig och tillgänglig kollektivtrafik är även ett viktigt verktyg för utveckling, både för Härnösand och för regionen. Andelen resande med bil längs Västernorrlands kust är högt och det finns stor potential för en överflyttning till

RIKTLINJER

- Markreservat för förflyttning av E4 utanför tätorten ska beaktas i samhällsplaneringen.
- Vägnätet ska vara effektivt och leda bilister till målpunkter utan att belasta offentliga platser av vikt för andra användare och trafikslag.
- Biltrafiken ska komplettera kollektivtrafiken och andra trafikslag.
- Vägnätet ska planeras med rätt hastighet för att öka trafiksäkerhet och trygghet i balans med den aktuella miljön.
- Gestaltning av gaturummet ska användas som trafikåtgärd för att styra olika hastigheter och gångfartsområden användas vid behov.
- Antalet parkeringar ska utgå från platsens förutsättningar, avstånd till kollektivtrafik och invånarnas behov.
- Skapa yteffektiva parkeringslösningar som till viss del kan reducera parkeringsplatserna i centrala Härnösand till förmån för verksamheter och besöksmål.
- Pendlarparkeringar för både cykel och bil ska utvecklas i anslutning till busstrafikens bytespunkter.
- Trafikverkets skyddsavstånd ska beaktas vid planering och exploatering i närhet av statligt vägnät.
- Tillståndspliktig zon ska beaktas vid planering eller bygglov intill väg.

ATT GÖRA

- Uppdatera och ta fram en parkeringsplan för Härnösands kommun.
- Utredda rastplats för godstransporter med alternativa hållbarare drivmedel vid Mörtal (framförallt laddinfrastruktur och biogas till tunga transporter).

kollektivtrafik. Den viktigaste utvecklingsfrågan för framtidens regionala resande till och från Härnösand är en utvecklad Ostkustbana och Ådalsbanan. Befintliga regionala busslinjer exempelvis linje 50 och 90 är viktiga att de upprätthålls och utvecklas för att möjliggöra för framtida vardags-, arbetspendling och för besöksnäringen. För Härnösands del är det även viktigt att den lokala kollektivtrafiken kan möta och följa den regionala utvecklingen vad gäller tidtabell och hållplatslägen.

En nära och blandad stad ger förutsättningar att minska behovet av att resa med bil. Det frigör ytor för andra mer yteffektiva trafikslag. Inom tätorten ska kollektivtrafiken framför allt trafikera viktiga målpunkter, till exempel större arbetsplatser, skolor, service, vård och platser för fritidsaktiviteter.

Verka för en mer energieffektiv fordonspark och främja användning av lokalproducerade och kretsloppsfrämjande drivmedel med låg klimatpåverkan

RIKTLINJER

- Kollektivtrafiken ska planeras utifrån ett "hela resan-perspektiv", med strategiskt lämpliga bytespunkter som ska samordnas med andra trafikslag.

- Kollektivtrafiken och bebyggelseplaneringen ska stödja varandra genom att förtäta bebyggelsen längs befintliga kollektivtrafikstråk.
- Härnösand ska verka för en effektiv och behovsanpassad kollektivtrafik till kommundelarna.

JÄRNVÄG OCH TÅGTRAFIK

Järnvägen och tågtrafiken är en prioriterad utvecklingsfråga för framtidens Härnösand. Ostkustbanan och Ådalsbanans utveckling är en förutsättning för en attraktiv och hållbar framtid, både lokalt och regionalt. En utbyggnad till dubbelspår och andra förbättringar på Ostkustbanan mellan Gävle och Härnösand skulle halvera restiderna och fyrdubbla kapaciteten. Det gynnar både person- och godstrafiken. Ett dubbelspår knyter ihop norra och södra Sverige och gör så att den nybyggda Botniabanan fullt ut integreras i det nationella järnvägsnätet. Ur ett internationellt perspektiv ingår Ostkustbanan i två prioriterade transportkorridorer, Botniska korridoren och ScanMed-korridoren, vars målsättning är att knyta samman Sveriges järnvägsnät med det europeiska stomnätet. Härnösand central är kommunens resecentrum och en viktig transportnod för tågtrafiken. Om nya stationslägen ska utvecklas inom Härnösands kommun förespråkas Antjärn i första hand i södergående

riktning och Mörtosal i norrgående riktning i andra hand. Detta då kommunen har ambitioner att vidareutveckla området kring Antjärn med nya verksamheter på sikt. Vid utveckling av nya stationslägen i Mörtosal eller Antjärn behöver dessa samrådas med trafikverket, regionen och kollektivtrafikmyndigheten.

RIKTLINJER

- Skapa förutsättningar och aktivt arbeta tillsammans med kommunerna längst med Norrlandskusten och näringslivet utbyggnad av dubbelspår mellan Gävle och Härnösands (Västerasby).
- Arbeta tillsammans regionalt för vändslinga i Västerasby för att möjliggöra för tågtrafik mellan Umeå och Östersund.
- Vid utveckling av nya stationslägen i Mörtosal eller Antjärn behöver dessa samrådas med trafikverket, regionen och kollektivtrafikmyndigheten.

SJÖFART

Sjöfarten är en viktig del av framtidens transportinfrastruktur, då allt mer gods och persontransporter flyttar från väg till järnväg och sjöfart. Här har Härnösands kommun en konkurrensfördel, då djuphamnen ligger i den Mittnordiska korridoren med kort, bred, djup och säker insegling av varor och gods. Med detta som utgångspunkt kan andelen fartyg i Härnösand och regionen fortsätta öka i framtiden för att bemöta en utökad efterfrågan på godstransporter. Framtidens sjöfart innefattar att gå mot hållbara drivmedel, mer automatiserade och digitala fartyg som förenklar och effektiviserar transporter och logistik.

Utsprängskajen på Härnön ska omvandlas för att ta emot kryssningsfartyg och mindre person- och kusttrafik till Härnösand och Höga Kusten och därmed bidra till utvecklingen av besöksnäringen. Det korta avståndet till Härnösands centrum och andra viktiga målpunkter gör Utsprängskajen till en lämplig plats att utveckla för en växande sjöfart med persontrafik. Utsprängskajen kommer vid utvecklingen att bli en målpunkt på Skeppsbron och ska hanteras därefter, där promenad-, rekreationsstråk och grönsstruktur ska prioriteras och inkluderas för att skapa en tilltalande plats för invånare och besökare.

Gustavsviks varv erbjuder förutom en rik kulturmiljö, den andra största torrdockan i Sverige. Det övergripande målet

är att stärka och utveckla det maritima området i Norrland med Västernorrland och Härnösand som en stark nationell nod med havsbaserad testverksamhet som en av drivkrafterna. Här kommer varvet och kustmiljön att spela en grundläggande roll för utvecklingen. Området är även riksintresse för kulturmiljövård, vilket kan lyftas fram som en del av utvecklingen för att forma ett besöksmål med kulturhistoria.

RIKTLINJER

- Utsprängskajen ska renoveras för att ta emot persontrafik, utbildningsbåtar och möta behovet från andra maritima verksamheter.
- Härnösand ska bidra till att följa regeringens riktlinjer om att verka för att flytta gods från väg till järnväg och sjöfart.
- Djuphamnen ska ges förutsättningar att fortsatt utveckla sin verksamhet för att möta framtidens behov.

TA HÄNSYN

- Vid utökad båttrafik i Härnösands kustband kan miljögifter i förorenade sediment spridas ut i vattnet. En spridning av miljögifter från bottensedimenten till vattenmassan skulle kunna försämra både kemisk och ekologisk status för kommunens kustvattenförekomster

FRITIDSBÅT OCH KUSTTRAFIK

Härnösands en gång i tiden stora handelsflotta har numera ersatts av fritidsbåtar som är ett tilltalade inslag i stadsmiljön men även som ett utvecklingsområde för besöksnäringen då allt fler väljer att besöka Härnösand och Höga kusten via havet.

Vid utveckling för fritidsbåtstrafiken är det av vikt att fortsatt skapa bra servicepunkter, för tankning, iläggning och avfalls- och latrinhantering. Men även att förlägga landstigningsplatser där det finns besöksmål, vandringsleder eller andra upplevelser. Det är även av vikt att styra trafiken bort från känsliga vikar i kustbandet för att minimera belastningen på vattenmiljön. Föreningar som finns i havsmiljön ska uppmärksammas och hanteras vid utveckling för att minimera att dessa sprids.

RIKTLINJER

- Farleden genom Nattviken ska fortsatt hållas öppen för förorenade sediment saneras.
- Vid utveckling av nya landstigningsplatser som exempelvis gästhamnar ska muddring i grunda, vågskyddade områden med vegetation och i lek- och uppväxtområden för fisk undvikas.

FLYGPLATSER

Flyget det trafikslag som idag erbjuder Härnösand och regionen möjlighet att resa långa sträckor med korta resor. Ett sammanhängande och hållbart transportsystem är viktigt för utvecklingen. Västernorrland bör verka för att ligga i framkant i arbetet mot ett fossilfritt flyg. Sundsvall-Timrå Airport är den flygplats som ligger närmast Härnösand, flygplatsen är prioriterad beredskapsflygplats vid kriser. Ur ett besöksnäringssperspektiv är Höga Kusten Airport av värde för tillgängligheten för långväga besökare till Höga Kusten.

RIKTLINJER

- Sundsvall-Timrå Airport ska finnas kvar i väntan på likvärdiga hållbara alternativ och prioriteras som en nationellt viktig beredskapsflygplats.
- Hållbart resande till och från regionens flygplatser ska eftersträvas.
- Verka tillsammans med regionen för fossilfria flyg.
- Regional samverkan ska ske kring flygplatserna Sundsvall/Timrå och Höga Kusten.

Teknisk anläggning

Härnösands tekniska försörjningssystem är viktiga förutsättningar för ett välfungerande Härnösand nu och i framtiden. Dessa system är särskilt känsliga för klimatförändringar, naturolyckor och yttre angrepp. Det är därför viktigt att vi planerar för ett förändrat klimat och kontinuerligt gör risk- och sårbarhetsanalyser.

RIKTLINJER

- Kommunen ska eftersträva robusta och hållbara lösningar vid vatten, avlopp och annan teknisk försörjning.

AVFALL OCH MATERIALÅTERVINNING

För att Härnösand ska närma sig målet om att vara ett samhälle i balans med miljön ska vi verka för att allt avfall ska ingå i ett kretslopp. Den fysiska planeringen ska möjliggöra för fler invånare, företag och verksamheter vilket i sin tur genererar mer avfall. Därför ska arbete med att förebygga avfall, främja återvinning och ett ansvarsfullt återbruk inkluderas i samhällsplaneringen vid exempelvis utvecklingen av nya bostads- och verksamhetsområden. Det innefattar även återbruk av byggmaterial och befintlig bebyggelse framför nybyggnationer.

Härnösand har genom HEMAB en återvinningscentral (Kretsloppsparken) och en återvinningsanläggning (Äland) som möjliggör för en hållbart omhändertagande av avfall för återanvändning, materialåtervinning eller energiåtervinning. Älands återvinningsanläggning innefattar en rötningsanläggning där lokal biogas och biogödsel produceras av matavfall. Denna är en viktig resurs för hela Västernorrlands län. Älands Återvinningsanläggning ska tillsammans med Kretsloppsparken ges utrymme för utveckla fler cirkulära och hållbara tjänster

RIKTLINJER

- Avfallshantering, materialåtervinning och återbruk ska inkluderas i samhällsplaneringen vid exempelvis utvecklingen av nya bostads- och verksamhetsområden.
- Återvinnings- och biogasläggningen ska tillsammans med kretsloppsparken ges rätt förutsättningar för en utökad verksamhet för fler.
- Återbruk av byggmaterial och befintlig bebyggelse ska premieras framför nyproduktion.
- Dagvattenhantering och avrinning från avfalls- och återvinningsanläggningar behöver beaktas för att inte påverka kommunens vattenförekomster negativt.

LÄS MER

- Avfallsplan 2018–2020 ska uppdateras.

BREDBAND

Infrastrukturen är basen för all utveckling och tillgången till bredband och mobiltäckning är en viktig utvecklings- och hållbarhetsfråga för Härnösands kommun. Den är en förutsättning för att fler ska kunna flytta hit, bo kvar, arbeta och utveckla företagsamheten och det kräver en utveckling i samtliga kommundelar.

Digitalisering och bredbandsutveckling kan ses som en form av trafik som gör kommunen mer sammanhållen och tillgänglig. Den motverkar polarisering genom att ge invånarna liknande förutsättningar för företagsamhet, inkludering och arbetstillfällen oavsett var man bor. Planeringen av bredband utgår från kommunens bredbandspolicy och handlingsplan. Den tekniska utvecklingen är expansiv. Det kräver en utveckling som i grunden är robust och framtidssäkrad, men som samtidigt låter ny teknik och flexibla, skalbara lösningar göra det möjligt

att uppfylla våra målsättningar i ett långsiktigt perspektiv. Områden som i Härnösands kommun är svåra att utveckla med nedgrävd fiber, ska annan teknik användas.

RIKTLINJER

- Ska fortsatt ingå i regionala samarbeten för digital utveckling.
- Ska arbeta för att tillgodose god mobiltäckning i våra kommundelar.
- Teknikutvecklingen ska styra bredbandsutvecklingen. I första hand bredbandsanslutningar via fiber, därefter prioriteras andra robusta teknislösningar.
- I delar av kommunen där traditionell fiberutbyggnad inte är möjlig ska andra accesslösningar och andra tekniker undersökas.

DRICKSVATTENFÖRSÖRJNING

En av våra viktigaste överlevnadsfrågor är tillgången till rent vatten. I Härnösands kommun är de naturliga förutsättningarna för kommunal vattenförsörjning begränsade, vilket gör det till en viktig fråga vid kommande utveckling. I takt med att exploateringen ökar och klimatet förändras så förändras även vår tillgång på vatten med god kvalitet. Därför ska vi arbeta för att skydda våra dricksvattenresurser, grund- och ytvatten. Men även de grundvattenförande geotoper som kan fungera som reservvattentäkt i framtiden, exempelvis vattentäkter i naturgrustäkter. Ytvattentäkter är särskilt känsliga för yttre påverkan vilket innebär att det på dessa platser gäller att verka och utveckla med försiktighet och hänsyn. Vid omfattande utveckling eller omvandling av exempelvis fritidshusområden ska behovet av kommunalt dricksvatten utredas.

Härnösand har både kommunala vattenverk med beslutade vattenskyddsområden, privata vattentäkter och enskilda brunnar. Kommunens vattenskyddsområden har specifika föreskrifter som är ett resultat av separata risk och sårbarhetsanalyser. Strategiska åtgärder för att skydda och förbättra möjligheterna till dricksvatten i framtiden kan bland annat vara att ta fram reservalternativ för dricksvattenförsörjningen vid exempelvis kris eller olycka. Men kan även vara att minimera trafik med farligt gods i närheten av dricksvattentäkter, skapa begränsningar i detaljplaner eller att göra strategiska markinköp. Områden där det kan uppstå problem med vattenförsörjningen hanteras i kommunala VA-planeringen.

Vid omfattande utveckling eller omvandling av exempelvis fritidshusområden ska behovet av både kommunalt dricksvatten och avlopp utredas. Ibland kan en kommunal VA-anslutning vara att föredra men många gånger kan enskilda lösningar fungera lika bra och vara mer ekonomiskt för både fastighetsägaren och VA-huvudmannen. Områden där det kan uppstå problem med vattenförsörjningen hanteras i kommunala VA-planeringen.

Kartmaterial över kommunens dricksvattentäkter finns som en del av de interna planeringsunderlagen och kommer att beaktas i all efterföljande planering. Av skyddsskäl kommer dessa inte att presenteras externt.

RIKTLINJER

- För mångfunktionell bebyggelse och industri/ verksamhetsområden bör kommunal anslutning eller större enskild lösning utredas beroende på platsens förutsättningar och verksamhet.
- Yt- och grundvattentäkter ska skyddas långsiktigt, oavsett om de är kommunala eller enskilda.
- För att skydda resursen dricksvattenförsörjning ska skogs- och jordbruk bedrivas med varsamhet inom vattenskyddsområden. Föreskrifter för vattenskyddsområden tydliggör behov av skydd och försiktighet.
- I kommunens vattenskyddsområden ska inga storskaliga exploateringar tillåtas som kan påverka dricksvattenförsörjningen negativt.
- Kommunen ska arbeta aktivt med beredskapsplanering.

(Exempelvis för kommande klimatförändringar och olyckor som kan påverka dricksvattenförsörjningen).

ATT GÖRA

- Genomföra en översyn av befintligt verksamhetsområde för VA.
- Ta fram vattenskyddsområden med bestämmelser som ger långsiktigt skydd för de kommunala vattentäkter som behöver den typen av skydd.

- Kommunen ska medverka till att ta fram en värdering av de kommunala vattentäkterna.

LÄS MER

- Kommunalt VA-Program (under framtagande)
- Skyddsföreskrifter för vattentäkter (Härnösands kommun)
- Livsmedelsverkets hemsida, sök på: Regler om dricksvatten

AVLOPPSRENING

För att vårt avloppsvatten inte ska orsaka miljö- och hälsoskydds-problem måste det renas innan det släpps ut i naturen. Avloppsvatten kan bidra till övergödning, syrefattiga bottenar samt sprida giftiga ämnen och sjukdomsframkallande mikroorganismer. Vatten- och avloppshuvudmannen HEMAB tar hand om avloppsvattnet från en stor del av Härnösands befolkning. I kommunen finns nio kommunala avloppsreningsverk, varav det största ligger vid Kattastrand och betjänar Härnösands tätort. De mindre kommunala avloppsverken finns främst i kommunalscentrumen. I övriga delar av kommunen finns både enskilda avlopp och småskaliga gemensamma lösningar. Kommunalt VA kan bestå av anslutning till befintligt kommunalt VA-nät eller genom byggnation och anslutning till en mindre lokal anläggning. Vid omfattande utveckling eller omvandling av exempelvis fritidshusområden ska behovet av kommunalt avlopp utredas. Utredningsarbetet kommer att genomföras i den kommunala VA-planeringen.

En ökad befolkning och en storskillig utveckling av översiktsplanens utvecklingsområden för ex. bostadsbebyggelse kan komma att kräva stora investeringar i VA system om dessa är utanför kommunens verksamhetsområden vilket behöver beaktas i samverkan med huvudmannen HEMAB.

Härnösands kommun har i arbetet med VA-programmet genomfört GIS-analyser utifrån en bedömningsmodell som har tagit översiktsplanens områden för bebyggelse i beaktning. Bedömningsmodellen utgår från kriterier för både hälsa och miljö. I kriterierna hälsa ingår bebyggelsens närhet till skyddsområde för dricksvattentäkt och badplatser, vattenkvalitet i enskilda vattenbrunnar och förtätad bebyggelse/små tomter. I kriterierna för miljö ingår recipientstatus och status på

enskilda avloppsanläggningar. Analysen har inte påvisat något direkt akut behov av utbyggnad och det finns inget behov för utbyggnad av allmänt VA enligt LAV (lagen om allmänna vattentjänster). Totalt finns det fyra kategorier som analysen kan resultera i, 1. Utredningsområden, 2. Bevakningsområden 3. Utbyggnadsområden enligt översiktsplan 4. Utbyggnadsområden.

Svartvik är det enda området som pekas ut i analysen, som ett bevakningsområde, det innebär att platsen har en fungerande VA-försörjning, men där ändrade förutsättningar som exempelvis fler bostäder, högre standard eller andra omständigheter kan innebära ett behov av en förändrad VA-struktur.

RIKTLINJER

- För mångfunktionell bebyggelse och industri/verksamhetsområden bör kommunal anslutning eller större enskild lösning utredas beroende på platsens förutsättningar och verksamhet.
- Vid omfattande utveckling eller omvandling av exempelvis fritidshusområden ska behovet av kommunalt avlopp utredas.
- I områden utan kommunal avloppsanslutning bör enskilda gemensamma lösningar eftersträvas då dessa är ekonomiskt och miljömässigt bättre.

LÄS MER

- Avloppsguidens hemsida.
- Havs- och vattenmyndighetens hemsida sök på: enskilda avlopp
- Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd (HVMFS 2016:17) om små avloppsanläggningar för hushållsspillvatten.
- Naturvårdsverkets hemsida, sök på avlopp.Bedömning av normal respektive hög skyddsnivå för enskilda avlopp (Härnösands kommun)

DAGVATTEN

Dagvatten, det vill säga ytvavrinning i bebyggda miljöer, kan bidra till översvämningsproblem. När gamla ledningar i va-systemet är underdimensionerade behöver dagvattenhanteringen utvecklas. Kraftiga regn och skyfall förekommer redan i dagens klimat och dess intensitet och återkomsttid beräknas öka till följd av ett förändrat klimat. Där det finns mycket hårdgjorda ytor som inte kan suga upp vatten, exempelvis vägar, industrimark och handelsplatser, behöver en stor del av nederbörden tas om hand i dagvattensystemen. Kraftig nederbörd kan då leda till problem med översvämningar och bräddningar av avloppsledningsnätet. Härnösands tätort är särskilt känslig för klimateffekter som översvämning.

Samhällsplanering som inkluderar dagvattenperspektivet kan reducera potentiella översvämningar och en negativ inverkan på befintlig och ny bebyggelse och infrastruktur. Dagvattenhanteringen behöver även beaktas för att minimera belastningen på kommunens vattenförekomster, då dagvatten kan rinna från exempelvis verksamheter ut i kust, sjö och vattendrag. Exempel på belastningar på människa miljö och vattenförekomster är att dagvatten kan bidra till spridning av mikroplaster samt att snömassor kan innehålla skadliga ämnen. Härnösand ska ta fram strategier för dagvattenhantering och ska arbeta för att rena dagvattnet i en större utsträckning för att motverka belastning på natur och miljö.

Dagvattenhantering ska vara en prioriterad fråga vid utvecklingen av översiktsplanens utvecklingsområden. Dagvatten ska hanteras för att inte öka avrinningen eller skapa negativa effekter som utsläpp och övergödning i kommunens vattenförekomster. Områden i översiktsplanen där dagvatten kommer att behöva vara en prioriterad fråga vid detaljplaneläggning är utveckling av industri och verksamhetsområde i Antjärn och bostadsbebyggelse efter Södra sundet.

RIKTLINJER

- Kommunen ska arbeta för att minska påverkan på natur och miljö från dagvatten, genom exempelvis dagvattenrening.
- Vid förändringar i dagvattensystemet ska hänsyn tas till klimatrisker som skyfall och översvämningar, utifrån dagens och framtida klimatscenarier.
- Dagvattenhantering i öppna system kan tillföra estetiska aspekter som tillför värde till ny bebyggelse.

ATT GÖRA

- Ta fram strategier för dagvattenhantering i kommunens VA-program.

LÄS MER

- VA-Program (under framtagande)

EL- OCH VÄRMEFÖRSÖRJNING

Härnösands kommunkoncern, -verksamheter och -bolag är självförsörjande på lokalproducerad energi från sol, vind och biobränslen. Fram till 2040 ska allt fler kunna använda energi från förnybara energikällor, oavsett om man är boende i eller utanför tätorten. Vid en allt mer elektrifierad transportsektor, ska fler kunna ladda sina elfordon i hemmet och på strategiska platser i Härnösands kommun.

I den nära framtiden kommer antalet elbilar kommer att öka drastiskt vilket kommer att kräva ny laddinfrastruktur på alla kommunens besöksmål och större målpunkter som arbetsplatser och handel så som centrumkärnan. Detta kan komma att påverka elnätet, vilket ska förebyggas med kapacitetsförstärkningar och bästa tillgängliga teknik. Utöver antalet elbilar behöver Härnösand förbereda för mer elintensiv industri och lagringsmöjligheter av el som produceras men inte används på en gång. Men även mer utökad användning av solceller på enskilda fastigheter.

Svenska kraftnät alltid involveras vid etablering av verksamheter som förbrukar mer än 100 MW. Stora elin-

tensiva industri- eller infrastrukturetableringar behöver alltid föregås av noggrann planering och samverkan med områdets berörda elnätägare.

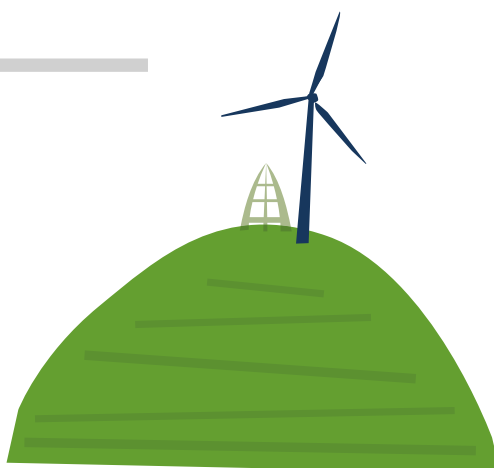
RIKTLINJER

- Elnätet skall anpassas och utvecklas utifrån bästa ekonomiska, tekniska och miljömässiga förutsättningar.
- För en god leveranssäkerhet ska driftsäker teknik som att lägga kabel i mark främst användas samt verka för alternativa matningsmöjligheter där det är möjligt.
- Nya etableringar av elintensiva verksamheter, ska i första hand placeras i närheten av befintligt elnät alternativt där det är ekonomiskt försvarbart att förlägga en anslutning.
- Vid en allt mer elektrifierad transportsektor ska fler kunna ladda sina elfordon i hemmet och på strategiska platser i Härnösands kommun.
- Svenska kraftnät alltid involveras vid etablering av verksamheter som förbrukar mer än 100 MW.
- Stora elintensiva industri- eller infrastrukturetableringar behöver alltid föregås av noggrann planering och samverkan med områdets berörda elnätägare.

VINDKRAFT

Vindkraft är en förnyelsebar, lokalproducerad och ren energikälla. Den begränsar påverkan på den lokala och globala miljön och kan ersätta fossila energislager som olja och kol. Vindbruk är numera en naturlig del i Sveriges energiförsörjning och spelar en viktig roll i omställningen av energisystemet.

Första vindkraftverket i Härnösand installerades redan 1985 som en del i stadens 400-årsjubileum. Kommunen antog ett tematiskt tillägg för vindkraft under år 2012, där

sex områden bedömdes som mest lämpliga för etablering av mindre eller större vindkraftsparker. På fyra av dessa områden finns det eller är på väg att etableras vindkraft. De övriga två områdena har tagits bort ur översiktsplan 2040 för att värna om våra natur-, kultur- och boendemiljöer. Befintliga vindkraftsområden ska kunna utvecklas genom att följa den tekniska utvecklingen för att bli mer effektiva. Dessa områden kan även förtätas med fler vindkraftverk, men det behöver bedömas i varje enskilt fall.

RIKTLINJER

- I dagsläget ska inga nya vindkraftsområden tillkomma i Härnösands kommun.
- Vid utveckling av mer vindkraft ska dessa förläggas i anslutning till redan anspråkstagna områden.
- Teknikutveckling av befintliga vindkraftsområden ska uppmuntras för att öka energieffektiviteten.

LÄS MER

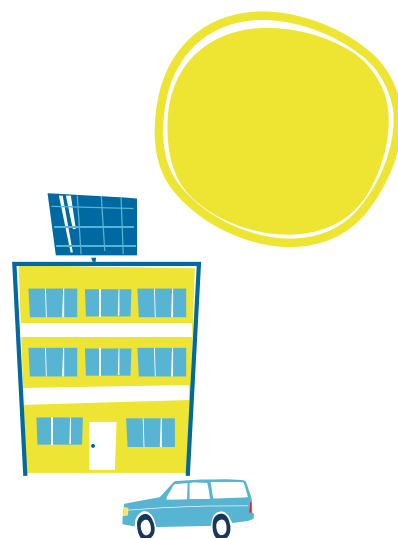
- Underlag – tidigare Tematiskt tillägg för Vindkraft, Härnösands kommun 2012.

SOLKRAFT

Härnösand ska vara flexibel och ständigt utveckla och ta del av nya tjänster för att skapa en hållbar fjärrvärme-, och elproduktion. En del i detta är att utreda nya möjliga energikällor som exempelvis solfångare, solceller och solfångarfält. På Högsåten finns idag en provanläggning av solfångare som efter utvärdering kan ges möjlighet att utvecklas och utökas, tillsammans med fler platser i kommunen. Solceller på och intill privata fastigheter ska uppmuntras, men behöver ta arkitektur och kulturmiljö i beaktning vid placering.

RIKTLINJER

- Markarealer för utveckling av solfångarfält ska fortsatt utredas som ett komplement till annan energiförsörjning.
- Solceller på privata fastigheter ska uppmuntras med bör ta ett arkitektoniskt och kulturmiljömässigt perspektiv i beaktning vid placering och val av solcell.

ATT GÖRA

- Fler markområden för utveckling av solfångarfält ska utredas i Härnösand efter testområdet har utvärderats.

FJÄRRVÄRME

Alla processer där externa och interna verksamheter kan bidra med värme till fjärrvärmenätet ska uppmuntras. Ett led i arbetet för en hållbar utveckling är att hitta samarbeten och synergieffekter som ökar energieffektiviteten och tar hand om restvärmen i Härnösand.

Kraftvärmeverket i Härnösand producerar värme och elektricitet och kan potentiellt bidra till en negativ koldioxidpåverkan. Högvärdig energi som elektricitet bör inte användas till uppvärmning när värme redan finns genom biobränsleldade kraftvärmeverk. Vid nybyggnationer inom kommunen där fjärrvärme finns och planeras finnas ska i första hand fjärrvärme användas.

Klimatförändringar med mer extremt väder bör beaktas. För att kunna klara av de tillfällen då elproduktionen är låg, men vintern är kall behöver kraftvärmen värmas och byggnader byggas energieffektivt.

RIKTLINJER

- Vid nybyggnationer inom kommunen där fjärrvärme finns och planeras finnas ska i första hand fjärrvärme användas.
- Nya etableringar som avger restvärme bör placeras i närheten av fjärrvärmenätet för att återvinna så mycket energi som möjligt.
- Samarbeten och synergieffekter genom strategiska placeringar av verksamheter ska eftersträvas.
- Alla nya och befintliga produktionsanläggningar ska på sikt enbart producera energi med hållbara energislag.

ATT GÖRA

- Bevaka och eventuellt utreda om kraftvärmeverket i Härnösand kan bli en producent av värme, elektricitet och negativ koldioxidpåverkan

Miljö och risker – hänsyn

Kartmaterialet till avsnittet miljö och risker – hänsyn visas under "hänsyn" i kommunens digitala karttjänst många av dessa kartor är (WMS:tjänster) och uppdateras kontinuerligt och har därför inte några kommunala ställningstaganden, men ska beaktas ändå som underlag vid all efterföljande planering. Vid detaljplanering och lovgivning ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bland annat risker som finns eller kan uppstå i den fysiska miljön. Ett förändrat klimat påverkar den naturliga och bebyggda miljön vilket i sin tur kan göra att risker som redan finns kan komma att bli påverkade negativt.

KLIMATFÖRÄNDRINGAR

Samhällen påverkas redan idag av klimatförändringar, men konsekvenserna av ett förändrat klimat kommer att bli allt mer påtagligt i framtiden. Det är inte möjligt att i detalj förutse hur klimatet kommer att förändras på varken global eller lokal nivå. Men det finns klimatscenarier och kunskapsunderlag som är väl spridda och accepterade.

Förändrade klimathållanden i Härnösand innebär främst konsekvenser som följer av ökade nederbörds-mängder och stigande temperaturer. Vid ökad nederbörd ökar risken för översvämningar, spridning av föroreningar och det kan även påverka jordens stabilitet vilket ökar risken för ras och skred i känsliga områden. Med ökade temperaturer kan människors liv och hälsa påverkas genom plötsliga och kortvariga händelser som värmeböljor, särskilt för utsatta grupper. Problem kan även uppstå genom ett mer långsiktigt förlopp med en gradvis ökad

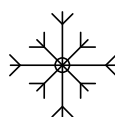
temperatur som påverkar risken för smittspridning via dricksvatten och badvatten.

Befintligt bebyggda områden och kulturmiljöer kan drabbas av skador till följd av översvämningar, ras, skred och erosion. Bebyggelse nära vatten kan drabbas av vattenskadorna vid höga flöden i vattendrag och hav. Vid extremt höga flöden kan byggnader skadas allvarligt och till och med spolas bort. Detta kan även orsaka ras och skred om bebyggelsen ligger på skredkänslig mark. Bebyggelse som ligger i lågpunkter kan drabbas av översvämningar vid kraftig nederbörd om vattenmängderna överskrider kapaciteten i systemen som krävs för att vattnet ska avledas. Byggnader och kulturmiljöer kan påverkas av varmare och blötare klimat genom ökad risk för fuktskador, tillväxt av mögel och kvalster samt ökad nedbrytning av byggnadsmaterial.

UTBLICK I KORTHET 2100 - FRAMTIDENS KLIMAT

Högsta dygnsmedeltemperatur ökar 2-3 °C

Färre dagar med snötäcke och tjäle.

Nederbörds-mängderna förväntas öka och bli kraftigare.

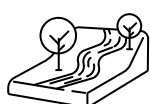
Vegetationsperioden ökar med en månad.

Något förhöjd havsnivå kan förväntas efter år 2080.*

Osäker trend för höga vindhastigheter.

Landhöjningen på 8 mm/år kompenserar förhöjda vattennivåer idag.

Osäker trend för frekvens av åska.

* De extrema vattenstånden bedöms öka något och uppgå till 144 cm över dagens medelvattennivå vid Spikarna/Draghällan för perioden 2071-2100.

Klimatanpassning

Klimatanpassningsåtgärder handlar om att anpassa både den bebyggda och naturliga miljön till ett förändrat klimat på ett sätt så att negativa konsekvenser begränsas och samtidigt ta tillvara positiva konsekvenser som kan uppstå. Det kan krävas flera typer av åtgärder för att lösa en specifik konsekvens av framtidens klimat, det kan handla om att styrningen och beredskap av verksamheter behöver förändras eller att en fysisk åtgärd behöver genomföras. Men också att mer kunskap behöver tillföras, det kan behövas flera olika typer av åtgärder för att hantera en konsekvens av en klimateffekt på ett tillfredställande sätt.

I samhällsplaneringen kan det exempelvis innefatta att se avrinningsområden i sin helhet, då risker längre ner kan åtgärdas högre upp i avrinningsområdet. Det kan även innefatta att fördröja vatten med kapacitet för framtida nederbördsmängder, skydda och återskapa befintliga våtmarker och arbeta strategiskt med grönstruktur som en del i regleringen av klimateffekter och vid bebyggelse behöver områden med ras och skred bevakas och vid behov förstärkningsåtgärder utredas och genomföras. Att arbeta med naturen och använda grönstruktur istället för hårdgjorda material kan exempelvis bromsa avrinningen i tätbebyggda områden.

Klimatanpassning av befintlig bebyggelse

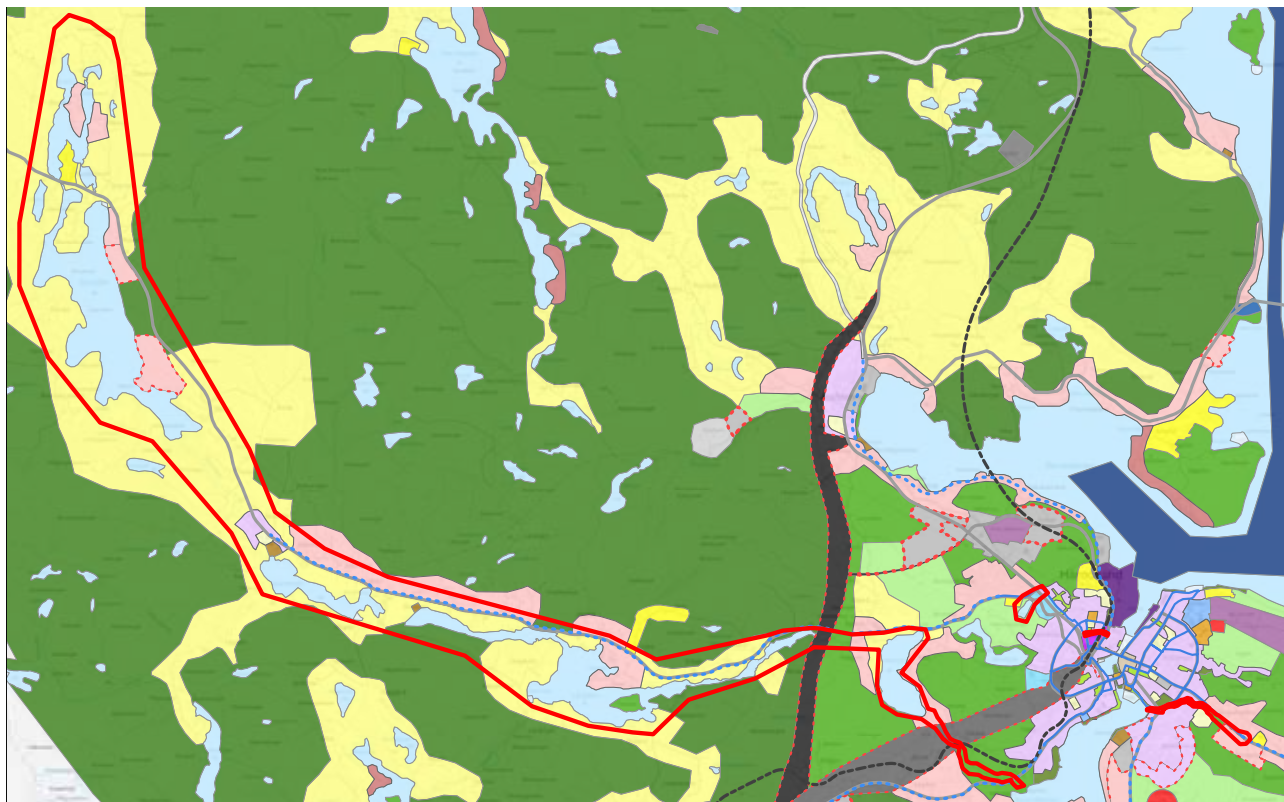
För redan bebyggda områden ska kommunen, fastighetsägare och privatpersoner gå in och genomföra åtgärder för

att minimera risker till följd av ett förändrat klimat. Det kräver i sin tur kunskap och kommunikation kring områden med förhöjda risker. Nedan presenteras tre övergripande platser i Härnösands kommun där det finns förhöjda risker till följd av ett förändrat klimat, dessa är framtagna i arbetet med kommunens klimatanpassningsplan.

Områdena ska fortsätta utredas i klimatanpassningsarbetet men även beaktas särskilt vid den efterföljande planering, såsom detaljplanering och bygglov. För mer ingående information om ett urval av klimatanpassningsåtgärder som bör genomföras på dessa platser, läs Härnösands kommuns klimatanpassningsplan eller sök på Härnösands kommuns hemsida på Klimatanpassning. Områdena presenteras i de digitala plankartorna under "hänsyn".

RIKTLINJER

- Områden för klimatanpassningsåtgärder ska beaktas vid den efterföljande planeringen för att synliggöra och motverka problem i framtiden.
- Befintligt bebyggda områden där det finns risker till följd av ett förändrat klimat ska Härnösands kommun fortsatt synliggöra, utreda och åtgärda riskerna tillsammans med berörda aktörer i området (ex. privatpersoner, myndigheter och föreningar).
- Vid utformning av offentliga miljöer ska ekosystemtjänster som kan mildra effekterna av klimatförändringar användas.

I kartan visas områden för klimatanpassning på föreslagen mark- och vattenanvändning.

NATUROLYCKOR

Efterföljande avsnitt presenteras risker som finns idag eller kan uppstå i den fysiska miljön men som kommer att påverkas särskilt av ett förändrat klimat. Naturolyckor är en risk som finns idag och tillhör en naturlig del av landskapet, men som kan påverkas negativt av exempelvis ett framtida klimat. Till naturolyckor räknas exempelvis översvämning, ras, skred, erosion, extrema skyfall, skogsbränder och snöoväder.

Brand

Brand i bebyggelse är vanligt förekommande och risker finns i särskilt tätbebyggda områden så som våra tätorter. Vid förtätning av bebyggelse behöver hänsyn tas till framkomligheten för blåljus, så att möjligheterna att komma fram med räddningsfordon inte byggs bort. Räddningstjänsten Höga Kusten – Ådalen är därför en viktig aktör att involvera vid samhällsplanering både på en övergri-

pande och detaljerad nivå. För kommande planering ska räddningstjänstens handlingsprogram beaktas. Av särskild vikt tillgången till brandskydd när nya bostads- och verksamhetsområden etableras. I första hand innefattar detta att ha ett utbyggt brandposter med kapacitet, men även särskilda brandskyddsåtgärder på platser med lång insatstid. Längre torrperioder och högre temperaturer ökar risken för skogsbränder.

RIKTLINJER

- Brandpostnätverk bör konstrueras på ett sådant sätt att kapaciteten är utformad efter framtidens krav.

LÄS MER

- Handlingsprogram för räddningstjänsten Höga Kusten – Ådalen.

FÖRHÖJDA TEMPERATURER

Fram till 2040 förväntas årsmedeltemperaturen i Härnösand att vara ca 2,5 grader högre än under referensperioden 1961–1990. Mot slutet av århundradet förväntas årsmedeltemperaturen ha ökat med ca 5 grader. Vintern påverkas mest, med upp emot 7 grader varmare än under referensperioden. Vegetationsperioden kommer troligen att förlängas med ca 20 dagar till år 2040 och med drygt en månad till år 2100.

RIKTLINJER

- Fastigheter för verksamheter med utsatta grupper, till exempel vård- och äldreboenden, förskolor och skolor, ska utformas och befintliga byggnader anpassas så att inomhustemperaturen inte blir ohälsosamt hög i samband med värmeböljor.
- Områden för skugga under varmare perioder särskilt på och i anslutning till offentliga platser, skolgårdar, äldre- och omsorgsboenden ska beaktas, exempelvis genom att värna grönstruktur.

SKYFALL OCH HÖGA FLÖDEN

Härnösands kommun har genomfört en kartläggning av konsekvenser av kraftiga skyfall i Härnösand med syfte att ta fram en skyfallsplan för att begränsa de problem som kan uppstå i kommunen vid skyfall. Flera skyfall med olika intensitet har studerats som ligger i linje med de extrema skyfall som förväntas till år 2100 enligt SMHI:s klimatmodeller. Nedan presenteras skyfallskarteringen på en övergripande nivå.

Det finns särskild risk för höga vattennivåer och översvämningar under höst och vinter på grund av stora nederbörds mängder och att marken är vattenmättad, dessa kan leda till problem med erosion, ras, skred och slamströmmar. Under våren kan ett varmare klimat påskynda snösmältningen vilket tillsammans med ökade nederbörds mängder kan skapa höga flöden och översvämningar. Risken för översvämning vid skyfall är störst i lågpunkter, i gamla våtmarksområden och i instängda områden som

saknar naturlig avrinning samt intill vattendrag. Placering av snötippar och snöupplag ska beaktas ur ett avrinningsperspektiv, då dessa kan bidra till högre flöden under smältperioden.

Stigande havsnivåer

Härnösand och Höga Kusten påverkas inte av stigande havsnivåer på samma sätt som södra Sverige med anledning av pågående landhöjning som är ca 8 mm per år, men det är ändå ett viktigt perspektiv att beakta i den långsiktiga planeringen. Det kan uppstå problem med höga havsnivåer i dagens klimat vid vissa lufttrycks- och vindförhållanden. Detta behöver beaktas vid planering av bebyggelse som idag är nära vatten eller som planeras nära vatten. Därför behöver en allmän höjdsättning för bostadsbebyggelse i närheten av vattenområden tas fram.

RIKTLINJER

- Härnösands kommun ska beakta framtida vattennivåer och flöden vid utveckling av vatten, avlopp och dagvattenhantering.
- Dagvattenhantering ska beaktas vid utveckling ny bebyggelse och ombyggnation av befintlig bebyggelse för att hantera befintliga och framtida vattenflöden.
- Skyfallskarteringen ska beaktas vid kommande planering och laggivning för att undvika risker med översvämningar och höga flöden.
- Vid planläggning och bygglov ska kommunen beakta och upprätthålla mark- och vattenreservat för att göra det möjligt att utveckla åtgärder för att minska risken för översvämning.

- Mångfunktionella ytor ska eftersträvas så att identifierade översvämningssytor kan kombineras med andra funktioner under den tid ytan inte är översvämmad. Detta ska bevakas över tid så att möjligheten till planerade översvämningar inte byggs bort.
- Framtida havsvattennivåer ska beaktas vid planering och laggivning efter Härnösands kust.

ATT GÖRA

- Utreda allmän höjdsättning för bostadsbebyggelse i närheten av vattenområden.
- Ta fram en handlingsplan för skyfall.

RAS, SKRED & EROSION

Enligt MSB innebär ras och skred snabba massrörelser i jordtäcket eller i berggrunden, som kan skada människor och orsaka stora skador dels på mark och byggnader inom det drabbade området, dels inom det markområde nedanför slänten där skred- och rasmassorna hamnar. Ett skred eller ras är i många fall en följd av en naturlig erosionsprocess och kan utlösas av riklig nederbörd eller av mänskliga ingrepp i naturen. Områden som består av silt-, lera-, eller leriga moränjordar är extra känsliga för ras-, skred- och erosion vilket innebär att geologin på platsen behöver särskilt beaktas i detaljplaneringen och laggivningen i aktuella områden.

I takt med ett förändrat klimat kommer Härnösand att påverkas av allt intensivare skyfall, vilket kommer att ha en påskyndande och ökad risk för ras, skred och erosion. Som stöd i planeringen finns de utredningsunderlag som visar på områden som där ras, skred och erosion särskilt måste beaktas.

Vissa områden i Härnösands kommun är det större risk för ras och skred, dessa områden ska helst inte bebyggas. Om de bebyggs behöver hänsyn till riskerna tas, genom exempelvis stabiliserande åtgärder vilket kan komma att ha ekonomiska konsekvenser vid planerings- och byggskedet. Särskild hänsyn till ras och skred kommer att

behöva tas vid planering och exploatering av utvecklingsområden för bostäder såsom Södra Härnön och Stenhammar (se kartan nedan).

Områden som redan är bebyggda kan komma att kompletteras med fler bostäder på sikt, vissa av dessa områden behöver hänsyn tas till ras, skred och erosion risken. Dessa områden kan utifrån befintligt underlag exempelvis vara efter Långsjön, Viksjö, Källsand och Näs (återfinns i kartan nedan). Förebyggande åtgärder bör genomföras i områden som redan är bebyggda, åtgärden måste väljas med hänsyn till förhållandena i det aktuella området, tillgängligt utrymme och ekonomi. Dessutom måste hänsyn tas till kultur-, miljö- och naturintressen som finns på platsen. Ansvar för kring skred och ras ligger på tre olika nivåer i samhället, den enskilda människan, kommunen och staten

RIKTLINJER

- Härnösands kommun ska beakta och hantera risker som ras, skred och erosionsområden vid utveckling av kommunen, särskilt i de utpekade riskområdena.
- Redan bebyggda områden med risk för ras, skred och erosion ska bevakas och förebyggande åtgärder tas fram tillsammans med räddningstjänsten.

FÖRORENADE OMRÅDEN

Förorenade områden är platser som riskerar att skada eller skapa olägenhet för miljön eller människors hälsa. I Härnösand finns på grund av den industriella verksamhet som bedrivits historiskt cirka 300 potentiellt förorenade områden identifierade. Det kan vara föroreningar i mark, vatten, sediment eller byggnader. Av dessa har sju stycken klassificerats i riskklass 1, mycket stor risk, och 14 stycken i riskklass 2, stor risk. (enligt MIFO – Metodik för Inventering av Förorenade Områden). Övriga identifierade förorenade områden har ännu inte riskklassificerats. Förutom dessa kända platser kan fler potentiellt förorenade sediment finnas i anslutning till kända förorenade områden.

Detta behöver särskilt beaktas vid planläggning och bygglov, då utökade utredningar kan behöva genomföras. Kommunen ska ha som målsättning att åtgärda förorenade områden i riskklass 1 och 2 senast 2050 samt sanera förorenade sediment i exempelvis Nattviken för att upprätthålla farleden.

Deponier

Pågående eller nedlagda deponier kan påverka miljön genom olika former av utsläpp. Utsläppen kan vara av sådan art att de bidrar till övergödning, försurning, växthuseffekt eller hälsoeffekter. Exploatering av ny bebyggelse i närheten av nedlagda eller pågående deponier ska undvikas i största möjliga mån. I Härnösands tätort finns exempelvis Myran som är en nedlagd deponi. Den finns inom totalförsvaretsområde och ett populärt friluftsområde, ambitionen ska vara att sanera Myrans deponi.

RIKTLINJER

- Förorenade områden ska succesivt saneras, exempelvis kan nya byggnationer på dessa platser vara en möjlighet till sanering av området.
- Förorenade sediment behöver det beaktas vid utökad sjöfart så föroreningarna inte sprids ut i vattenmiljön.
- Kommunen ska ha som målsättning att åtgärda förorenade områden i riskklass 1 och 2 senast 2050.
- Kommunen skall i all sin planering och verksamhet undvika exploatering av mark med nedlagda avfallssupplag – deponier.

FARLIGT GODS

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och föremål som har sådana farliga egenskaper att de kan orsaka skador på människor, miljö eller egendom, om de inte hanteras på rätt sätt under en transport. I Härnösands kommun är E4, väg 90 och väg 331 primära transportvägar för gods och farligt gods. Intill statligt vägnät ska Trafikverkets säkerhetsavstånd på 150 meter gälla och beaktas vid planering och exploatering för att minimera skador vid olycka. E4 passerar genom både Härnösand och Ålandsbro tätorter vilket kan skapa stora problem vid exempelvis olyckor. Härnösands kommun behöver därför fortsätta verka för en förbifart utanför tätorterna tillsammans med Trafikverket.

I dagsläget saknas en alternativ lämplig väg för transport av farligt gods. Med anledning av det vill kommunen att

Trafikverket arbetar vidare med en möjlig förbifart, samt för att förbättra befintlig sträckning av E4. Väg 331 passerar genom områden med höga naturvärden vilket behöver uppmärksammas som en framtida risk.

RIKTLINJER

- Vid detaljplanering eller bygglov inom 150 meter från en farligt gods transportled bör riskanalyser genomföras.
- Transporter av farligt gods bör minimeras i närheten av dricksvattentäkter.
- Alternativa vägar för farligt gods ska fortsätta utredas tillsammans med Trafikverket.

MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER

Inom kommunen finns relativt få tillstånds- och anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter och anläggningar. Vid etablering av nya miljöfarliga verksamheter som kan orsaka störningar i form av buller, ljus eller utsläpp ska platser som ger minsta möjliga störningar för närboende och inverkan på miljön väljas. Den som bedriver miljöfarlig verksamhet måste ha en skälig beredskap, som komplement till kommunens beredskap vid en eventuell räddningsinsats.

De särskilda riskobjekten i Härnösands kommun är miljöfarliga verksamheter som kräver tillstånd eller anmälan enligt 12 eller 13 kap. Miljöprövningsförordningen, bensinstationer samt de militära skjutfälten. EU har utarbetat och antagit Sevesodirektivet för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Sverige har infört direktivet genom Sevesolagstiftningen. I Härnösand finns idag tre verksamheter omfattas av Sevesolagstiftningen. Lagstiftningen har en högre och lägre kravnivå. De miljöfarliga verksamheter som har klassats enligt Sevesolagen. En anläggning i Härnösand omfattas av den högre kravnivån (Utvinning av bränslen) och de andra två anläggningarna av den lägre (Utvinning av material). Olyckor i eller i anslutning till verksamheterna kan orsaka allvarliga skador på människor och miljö. De ansvariga för verksamheterna är skyldiga att i skälig omfattning hålla eller bekosta beredskap för att hindra eller begränsa sådana skador.

Bensinstationer är en annan riskkälla och det är viktigt att skyddsavstånd till bebyggelse och annan verksamhet beaktas. Räddningstjänsten har en rekommendation på ett observationsområde på 150 meter kring befintliga bensinstationer. Vid nybyggnation och förändring av verksamheter inom observationsområdet ska särskild hän-

syn tas till säkerheten. Försvarsmakten har två skjutfält på Härnön. Vid försvarsövningar stängs markområdena av och havsområdena bevakas. Områdena ska därmed inte innebära någon ökad risk ur det hänseendet.

Miljöfarliga verksamheter innebär stora risker och är särskilt utsatta för ett förändrat klimat såsom exempelvis torka, värmeböljor, större skyfall och översvämning. Något som i sin tur kan ha negativa földeffekter så som ras, skred och erosion vilket kan ha omfattande konsekvenser vid inverkan på dessa anläggningar. Den negativa påverkan kan till exempel ske genom ändringar på dagvattensbildning som stör miljöfarliga verksamheter som reningsverk, avfallsanläggningar eller andra anläggningar med stora, hårdgjorda ytor som kan vara förorenade.

RIKTLINJER

- Nya etableringar av miljöfarlig verksamhet ska göras där det är lämpligt utifrån verksamhetens påverkan på människors hälsa och kringliggande miljö.
- Bebyggelse ska inte uppföras i närheten av verksamheter som kan innebära fara eller risker för hälsa och miljö.
- Negativ påverkan från ett förändrat klimat ska beaktas och hanteras vid befintliga och framtida utveckling av miljöfarliga verksamheter.

LÄS MER

- Sevesolagstiftningen (1999:381)
- Lag (2003:778) om skydd mot olyckor
- Räddningstjänsten Höga Kusten-Ådalens hemsida.
- Försvarsmaktens hemsida.
- Härnösands kommuns hemsida, sök på risk och sårbarhetsanalys.

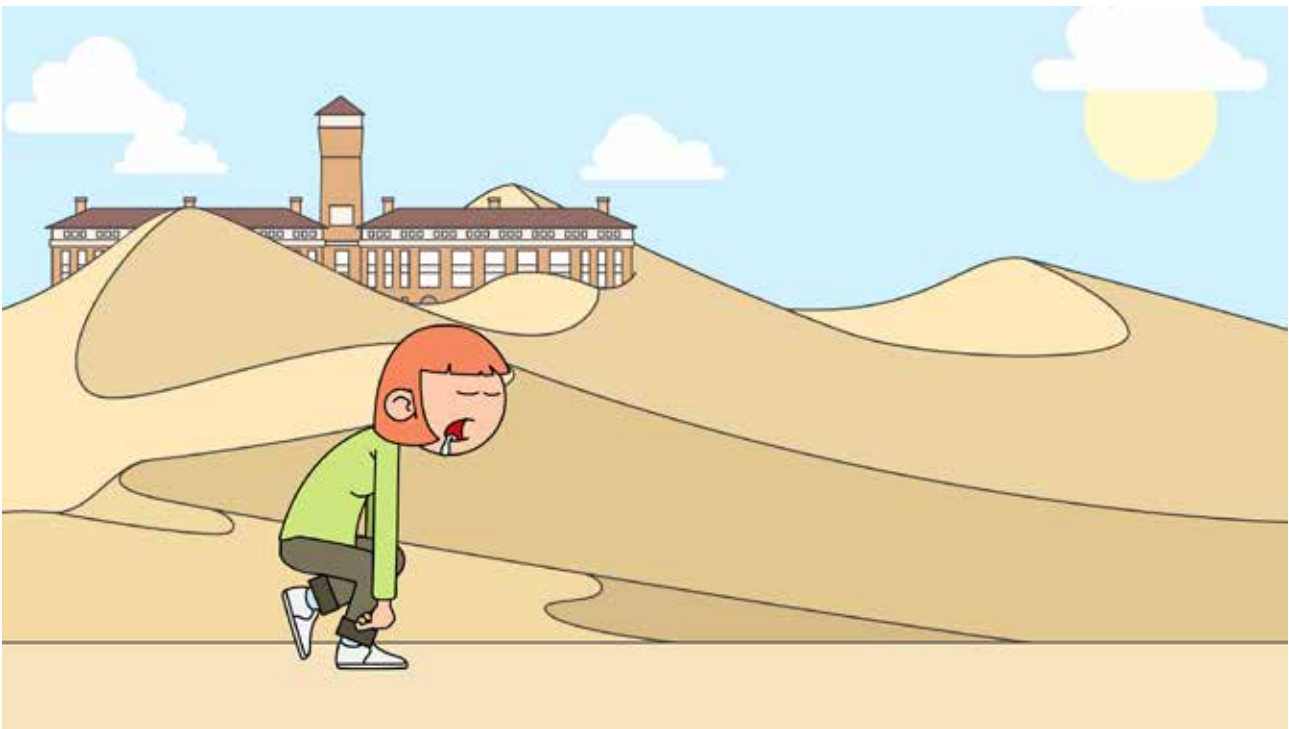
SKYDDSRUM

Skyddsrum ska ge skydd åt befolkningen i krig därför är det viktigt att dessa möjligheter inte byggs bort. Fastighetsägarna har ansvar för att det ställs i ordning och görs tillgängligt vid höjd beredskap. Myndigheten MSB kontrollerar att de skyddsrum som finns värddas och underhålls så att de fyller sin funktion.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer regleras i miljöbalken där syftet är att skydda människors hälsa och miljön samt att uppfylla krav som ställs genom EU. Idag finns miljökvalitetsnormer för buller, luft- och vattenkvalitet. Enligt plan- och bygglagen ska det framgå av översiktsplanen hur miljökvalitetsnormerna följs, det presenteras delvis som "ta hänsyn till" punkter under avsnittet "Mitt Härnsöand" och respektive kommundel. Miljökvalitetsnormerna hanteras även i Översiktsplanens MKB som hittas som bilaga.

VATTEN

Miljökvalitetsnormerna för vatten anger en lägstanivå för den kvalitet olika vattenförekomster ska ha uppnått vid en viss tidpunkt. Svensk vattenförvaltning utgår ifrån EU:s ramdirektiv för vatten som har införlivats i svensk lagstiftning genom miljöbalken. Det är Vattenmyndigheterna som kartlägger vilken status som vattenförekomsterna har, beslutar om miljökvalitetsnormer, förvaltningsplaner och åtgärdsprogram. Av åtgärdsprogrammen framgår vilka åtgärder som behöver genomföras för att miljökvalitetsnormer ska följas och vem som är ansvarig för att olika åtgärder genomförs. Åtgärder handlar bland annat om att kommunerna ska genomföra förvaltningsövergripande vattenplanering, utöka tillsynen av miljöfarliga

verksamheter, förorenade områden och jordbruket och att översikts- och detaljplanering ska bedrivas på ett sådant sätt att det bidrar till att miljökvalitetsnormer kan följas.

Utifrån statusklassningar 2017-2021 har hela Härnösands kommun en kemisk status som är "uppnår ej god", både gällande kust, sjöar och vattendrag. God ekologisk status uppnås i stora delar av kustområdet, förutom i Södra sundet och Älandsfjärden har måttlig status. Stora delar av kommunens sjöar och vattendrag har måttlig status. Statusklassificeringar, miljökvalitetsnormer och övriga fakta om alla våra vatten finns tillgängliga i databasen Vatteninformationssystem Sverige, VISS.

stor vikt att hela avrinningsområden beaktas och även uttrinningen i kust och hav, då utveckling eller insatser på en plats kan ha en inverkan längre ned i ett avrinningsområde. SMHI's huvud och delavrinningsområden visas i bilden nedan.

sådan hänsyn tas att ingen kvalitetsfaktor för vattenförekomsten försämrats. Det kan innebära hantering av vatten och avlopp på ett hållbart sätt, särskilda krav på dagvattenhantering, utsläppskrav vid etablering och drift av en verksamhet, minskade utsläpp som kan leda till övergödning och begränsa exploatering av vegetationsklädda kustmiljöer och djupa bottenar.

Särskilt viktigt är detta att beakta vid kommunens dricksvattensförekomster både yt- och grundvatten. Framtagen VA-policy ger stöd för kommunens syn på vattenanvändning. När VA-programmet är klart år 2022 kommer det att innebära god vägledning för kommunens agerande där vattenförekomster berörs. Härnösands kommun behöver fortsatt arbeta med vattenfrågorna ur ett helhetsperspektiv för att kunna intensifiera arbetet med att nå miljökvalitetsnormerna för vatten.

RIKTLINJER

- Förändrad markanvändning (lov, förvaltning, planering) ska bidra till att miljö kvalitetsnormerna enligt vattendirektivet uppfylls.
- Vid påtaglig utveckling och förtätning av bebyggelse, verksamheter eller areella näringar i närheten av vattenförekomsternas kemiska och ekologiska status beaktas för att inte påverka vattenförekomsterna negativt.
- Dricksvattenförsörjningen ska värnas vid all planering i nära anslutning till kommunens vattentäkter.
- Aktivt verka för att minimera utsläpp av övergödande och andra miljöskadliga ämnen samt undvika exploatering av vegetationsklädda kustmiljöer och djupa bottnar.

- Genom ett förvaltningsövergripande arbete för att förbättra statusen och uppnå miljö kvalitetsnormer för vatten.
- Verka för att förbättra kvaliteten på vattnet som kommer från land till kusten.

LÄS MER:

- VA-program är under framtagande (2022)
- VISS hemsida, sök på miljö kvalitetsnormer.
- Vattenförvaltningsförordningen (2004:660).
- Vattenmyndighetens hemsida, sök på åtgärdsprogram.
- VA-översikt och VA-policy för Härnösands kommun
- HaVs föreskrifter (HVMFS 2012:18) samt Åtgärdsprogram för havsmiljön

LUFT

Luftkvaliteten i kommunen är överlag god. Luftmätningar i centrala Härnösand har gjorts sedan 1970-talet. Mätningarna görs utifrån en framtagna regional strategi där länets kommuner, Länsstyrelsen och Trafikverket samarbetar. Lokala mätningar genomförs vart femte år. De största utsläppskällorna i kommunen är fordonstrafiken, kraftvärmeverket och SCA BioNorr. Genom att regelbundet göra trafikmätningar på kommunens gator kan utsläppen beräknas och ligga som underlag vid handläggningen av markanvändning. Miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft har aldrig överskridits vid mätningar i Härnösands kommun, men ska värnas och utredas i kommande planering. Översiktsplanen pekar ut utveckling och förtätning av kommundelscentrumen såsom exempelvis Härnösands tätort. Det här kan innebära att mängden biltrafik kan komma att öka, vilket bör beaktas i den fortsatta planeringen. Åtgärder kan vara att exempelvis minimera utsläppskällornas inverkan såsom begränsning av från industrier, att minska biltrafiken i problemområden i tätorten och utvecklad grönstruktur.

(Det behöver dock beaktas att framtidens biltrafik till stor del kan komma att drivas på el eller liknande drivmedel vilket kan minimera den typen av utsläpp över tid).

RIKTLINJER

- Kommunens goda luftkvalitet ska värnas vid all samhällsplanering.
- Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft ska iakttas vid all planering och myndighetsarbete.
- Trafikmätningar ska genomföras regelbundet och verka som planeringsunderlag
- Luftmätningar inom Härnösands kommun ska ske genom regional samverkan.

LÄS MER

- Luftkvalitetsförordningen (2010:477).
- Härnösands kommuns hemsida, sök på klimat- och energiplan.
- Härnösands kommuns hemsida, sök på trafikprogram.
- Naturvårdsverkets hemsida, sök på miljö kvalitetsnormer.

BULLER

Kommunen berörs inte av miljökvalitetsnormer för buller. Men önskat ljud som upplevs som buller, samt vibrationer, kan påverka vår hälsa och livskvalitet. Miljöer som är påverkade av buller är i första hand längs större transportleder som E4, järnvägen och fordonsintensiva kommunala vägar samt runt de militära skjutfälten. Trafikverket genomför bullermätningar för sin infrastruktur, för att kontrollera bullernivåerna. Vid ny bebyggelse ska placering i anslutning till dessa undvikas. Att få uppleva en god ljudmiljö är viktigt, inte minst när vi behöver återhämtning och vid natur- och kulturupplevelser. Vid nybyggnation ska gällande riktvärden för buller beaktas.

RIKTLINJER

- Gällande riktvärden för buller och vibrationer från centrala myndigheter ska följas.
- Det förebyggande bullerarbetet är viktigt, att till exempel ta hänsyn till bullerproblem redan vid planering av ny bebyggelse och infrastruktur.
- Bullerutredning ska göras när nya bostäder ska byggas inom 200–250 meter från störande verksamheter och om bostäder ska placeras i nära anslutning till statlig väg och järnväg.

LÄS MER

- Förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader.
- Boverket Rapport 2015:21 om Industri – och annat verksamhetsbuller vid planläggning och bygglovsprövning av bostäder.
- Boverkets allmänna råd 2008:1 "Buller i planeringen".
- Boverket Rapport 2011:10, Trafikbuller och nybyggda bostäder.
- Trafikverkets hemsida, sök på trafikbuller och vibrationer.
- Folkhälsomyndighetens hemsida, sök på buller.
- Naturvårdsverkets hemsida, sök på riktvärden buller.

Mitt Härnösand

Del 3 Översiktsplan

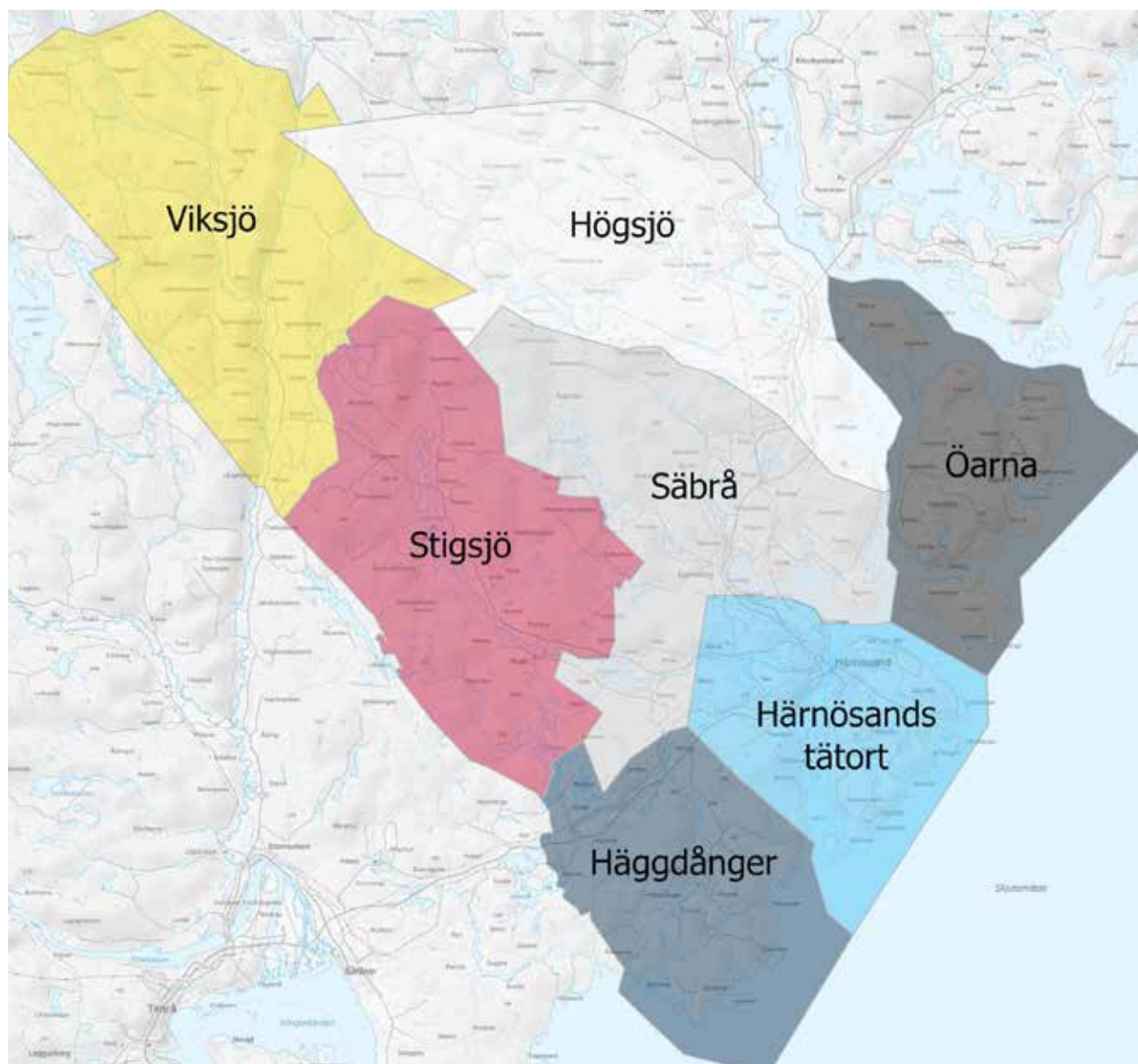
I det här avsnittet presenteras kommundelarnas framtida mark- och vattenanvändning samt vad som behöver beaktas vid utvecklingen. Där det inte finns någon utförligare beskrivning gäller de kommunövergripande riktlinjerna, som beskrivs i del 2.

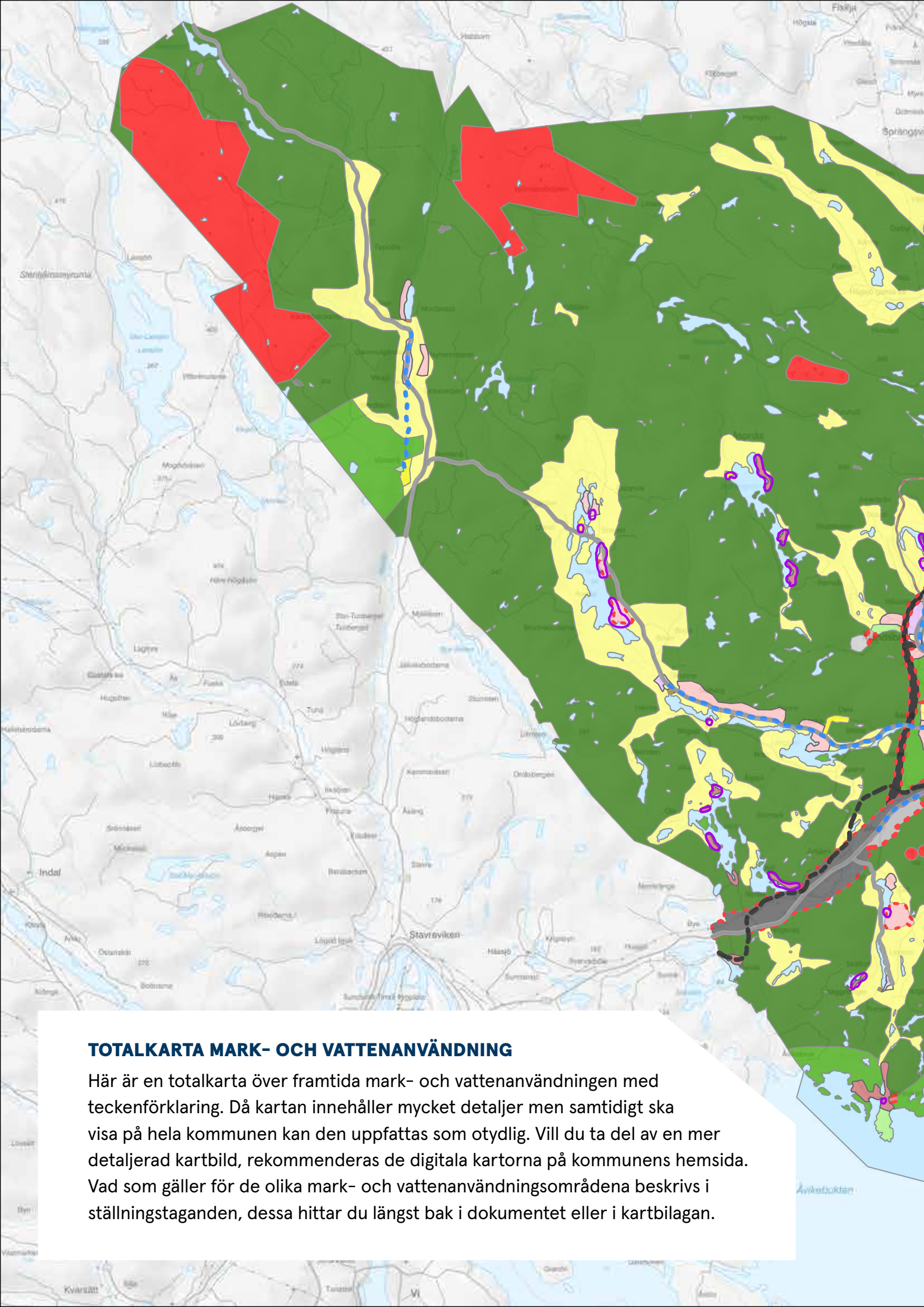
Den förändrade mark- och vattenanvändningen ska tillsammans med förtätning av befintlig bebyggelse möjliggöra för 30 000 invånare och 11 500 arbetstillfällen i enlighet med tillväxtstrategins mål till 2040.

Mitt Härnösand 2040

– Sju personliga livsmiljöer

Härnösands kommun är i översiktsplanen indelad i sju geografiska områden som benämns som kommundelar. Dessa är: Härnösands tätort, Häggdånger, Säbrå, Stigsjö, Viksjö, Högsjö och Öarna (som innefattar Åbord, Lungön och Hemsön). Kommundelarna bildar tillsammans helheten Härnösands kommun, men har olika identiteter, förutsättningar och behov vilket ska genomsyra utvecklingen av dem. I detta kapitel återfinns beskrivningar av den framtida utvecklingen för respektive kommundel.

TOTALKARTA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Här är en totalkarta över framtida mark- och vattenanvändningen med teckenförklaring. Då kartan innehåller mycket detaljer men samtidigt ska visa på hela kommunen kan den uppfattas som otydlig. Vill du ta del av en mer detaljerad kartbild, rekommenderas de digitala kartorna på kommunens hemsida. Vad som gäller för de olika mark- och vattenanvändningsområdena beskrivs i ställningstaganden, dessa hittar du längst bak i dokumentet eller i kartbilagan.

LIS

LIS

Transportinfrastruktur, linje

Väg

Gång- och cykelväg - Huvudstråk

Järnväg

Gång- och cykelväg - Anslutningsstråk

Verksamheter och industri

Företagsområde - Pågående

Företagsområde - Ändrad användning

Materialutvinning - Pågående

Ytkrävande anläggning/offentlig verksamhet - Pågående

Transportinfrastruktur

Väg - Ändrad användning

Järnväg - Ändrad användning

Resecentrum - Pågående

Hamn - Pågående

Farled - Pågående

Färjeläge - Pågående

Sammanhängande bostadsbebyggelse

Verksamheter - Ändrad användning

Verksamheter - Pågående

Besöksanläggning - Ändrad användning

Besöksanläggning - Pågående

Sammanhängande bostadsbebyggelse - Ändrad användning

Sammanhängande bostadsbebyggelse - Pågående

Småskalig bostadsbebyggelse - Ändrad användning

Småskalig bostadsbebyggelse - Pågående

Mångfunktionell bebyggelseyta

Centrum - Pågående

Begravningsplats - Pågående

Handel - Pågående

Besöksanläggning - Pågående

Skola - Pågående

Mångfunktionell bebyggelseyta - Pågående

Mångfunktionell bebyggelseyta - Ändrad användning

Verksamhet - Pågående

Teknisk anläggning

Energiproduktion - Pågående

Avloppshantering - Pågående

Materialåtervinning - Pågående

Areell näring

Jordbruk - Pågående

Skogsbruk - Pågående

Vatten

Vatten - Pågående

Natur och friluftsliv

Camping - Ändrad användning

Vandringsled - Ändrad användning

Badplats - Pågående

Gästhamn - Pågående

Naturområde - Pågående

Friluftsområde - Pågående

Grönområde och park

Park - Pågående

Grönområde - Pågående

Grönområde - Ändrad användning

Härnösands tätort

I Härnösands tätort är cirka 18 000 invånare bosatta. De flesta har nära till vatten- och naturområden men bor samtidigt inom tre kilometer från Härnösand Central som är kommunens resecentrum. Tätorten består av flera olika stadsdelar och bostadsområden. Stadsdelarna är sammanlänkade med trafikinfrastruktur och ramar in av vardagsnära natur och friluftsområden.

Ny bebyggelse i Härnösands tätort ska komplettera den befintliga bebyggelsen på ett tilltalande sätt, både genom innehåll, gestaltning och arkitektur. Bebyggelsestrukturen ska vara så flerfunktionell och flexibel som platsen tillåter och karaktärsbyggnader får uttrycka vår tids samhällsbygge. Bebyggelseutveckling inom Härnösands tätort innebär i första hand omvandling av befintliga byggnader och förtätning av befintlig bebyggelsestruktur. Dessa förändringar kommer inte att pekas ut enskilt i översiktsplanen utan som en del av mångfunktionell bebyggelse eller sammanhängande bostadsbebyggelse.

Vid förtätning ska grönområden och parker bevaras eller vidareutvecklas med nya värden som gör dem tilltalande för boende och besökare. Grön infrastruktur ska vara en prioriterad fråga för tätorten för att skapa sammanhållande gröna stråk för motion, rekreation och biologisk

mångfald. Offentliga rum av hög kvalitet och mötesplatser ska eftersträvas i alla stadsdelar genom exempelvis odling, gemensamhetsytor, småskalig handel eller verksamheter. Länkar mellan stadsdelarna ska förstärkas, exempelvis genom sammanhängande och tydliga gång- och cykelstråk med skyltning men även genom gröninfrastuktur som knyter ihop natur och grönområdena med varandra. Centrala Härnösand är livsmiljön för den som vill bo i en stad. Centrumnära handel, företagande, kulturscener och nattliv ger tillsammans med blandad bebyggelse av höga arkitektoniska värden sin stadsmässighet. Dessa värden ska förstärkas vid kommande utveckling och bidra till att området uppfattas som en sammanhållen enhet. Här ska de offentliga platserna värderas högt och ett liv mellan husen prioriteras för att skapa miljöer som besökare och invånare vill vistas i och som uppfattas som levande under hela året.

Här uppmuntras gång- och cykeltrafik före transporter med bil eller buss. Detta ger ett rörelsemönster i centrum som skapar trygghet och uppmuntrar fler att vistas där. Det ger också möjlighet till spontana stopp som kan gynna det lokala näringslivet. En utveckling av den småskaliga handeln ska eftersträvas, liksom en mångfald i utbudet. Storskaliga handelsetableringar hänvisas till Ankaret eller Saltvik. Inriktningen är service, upplevelser, möten, handel och hantverk. Området från Sälsten till Kattastrand ska utvecklas till ett sammanhållet rekreativstråk för invånare och besökare. Området är idag välanvänt, men där parkeringar tar upp en stor del av ytan och tillgängligheten för trygga promenader är begränsad.

RIKTLINJER

- Ska utvecklas som en sammanhållen enhet med gångstråk mellan viktiga målpunkter.
- Gång- och cykeltrafik uppmuntras före transportmedlen buss eller bil.
- Mångfunktionell bebyggelse ska eftersträvas med exempelvis bostäder, verksamheter och kontor för att befolka kvarteren under fler timmar på dygnet.
- Offentliga platser ska värderas högt och utveckling som skapar liv mellan husen ska uppmuntras.

- Handel ska koncentreras kring torget för att uppnå kommersiell täthet.
- Kopplingen mellan Härnösands centrum, Kronholmen och Ankaret ska stärkas genom utvecklad gatumiljö, bostäder och handel.

ATT GÖRA

- Kontinuerliga utbildningsinsatser och dialoger med handel, fastighetsägare och näringsliv för att skapa och uppmuntra ett liv mellan husen.
- Uppdatera detaljplaner i centrum för att skapa planberedskap för den framtida utvecklingen.

TA HÄNSYN TILL

- Området omfattas av Riksintresse kulturmiljö, centrala Härnösand utveckling ska ske med varsamhet och hänsyn för kulturvärdena.
- Status för vattenförekomsterna kust Södra sundet och Älandsfjärden är måttliga vilket kommer att kräva strategiska åtgärder och hänsyn vid utveckling av tätorten för att MKN vatten ska kunna uppnås.
- Grönstrukturen ska värnas och nya gröna inslag som parker eller grönområden utvecklas i tätorten.
- Kommunen ska arbeta för att minska påverkan på natur och miljö från dagvatten, genom exempelvis dagvattenrening.

Bostäder

Bostadsutvecklingen i tätorten innefattar att ta vara på befintliga byggnader som kan omvandlas för nya behov, att förtäta, komplettera och skapa helt nya bostadsområden i attraktiva lägen. Stora områden i Härnösands tätort definieras som sammanhängande bostadsbebyggelse då det är bostadsområden där ett fåtal servicefunktioner kan förekomma.

Nedan presenteras områden för storskalig bostadsutveckling i Härnösands tätort som behöver beskrivas särskilt. Områdena innefattar större ytor, där markanvändningen kommer att förändras eller påtagligt påverkas av utvecklingen. Den exakta markanvändningen kommer att fastställas i efterföljande planeringsskede.

KRONHOLMEN

Kronholmen är ett område med stora möjligheter att utvecklas till en miljöanpassad stadsdel i centrumnära läge. Kronholmen ska utvecklas i form av blandstad, där verksamheter, service och bostäder ska samspara för att

skapa en levande miljö som binder ihop handelsområdet Ankaret, Härnösand Central och centrala Härnösand. Storskaliga ytkrävande etableringar av handel ska undvikas för att minimera biltrafiken inom området och behålla den mänskliga skalan på bebyggelsen. För att komplettera nya bostadsområden ska befintliga parker värnas och tillskapas fler kvaliteter som gör dem till en del av helheten.

Nya Ostkustbanans utveckling och närheten till Härnösand Central gör att Kronholmen har stor potential att bli Härnösands framsida och en boendestadsdel för pendlare. Av största vikt är att Kronholmens karaktär och historiska arv får bli en del av den framtida bebyggelsen, att genomarbetade trafiklösningar minimerar biltrafiken inom stadsdelen och att mer grönska får ta plats i den bebyggda miljön. Kronholmen/Torsvik är en av entréerna till Härnön vilket gör platsen lämplig för yteffektiva parkeringslösningar som minimerar besökares behov av att köra in på ön, översiktsplanen föreslår området att utredas för ett parkeringshus med flera funktioner.

ATT GÖRA

- Omvandla och ta fram detaljplaner som hanterar framtida utveckling ur ett helhetsperspektiv.
- Utredda område för parkeringshus eller liknande yteffektiv parkeringslösning på Kronholmen/Torsvik.

TA HÄNSYN TILL

- Vid förtätning av bebyggelse måste grönstrukturen värnas, nya gröna värden skapas som kompensation och parkerna utvecklas med fler kvalitéer.
- Markföreningar finns i delar av området Kronholmen. Det kommer att kräva miljötekniska utredningar och saneringsåtgärder i efterföljande skeden.
- Området omfattas av Riksintresse kulturmiljö, centrala Härnösand utveckling ska ske med varsamhet och hänsyn för kulturvärdena.
- Området Kronholmen kan komma att påverkas av mer omfattande skyfall i framtiden, vilket innebär att klimatanpassningsåtgärder och hantering av dagvatten ska uppmärksammas vid förtätning av området. I första hand genom gröna åtgärder.

LÄS MER

- Visionsprogrammet "Det nära livet-Kronholmen Torsvik" (2009).
- Idéprogram "Stadens stränder" (2002).
- Härnösands kommuns gestaltungsprogram (2019).
- "Kronholmen en del av staden" - Idéprogram till fördjupad översiktsplan (1999).

SÖDRA HÄRNÖN

Södra Härnön består av en kuststräcka mellan tätorten och Solumshamn. Ur ett långsiktigt perspektiv förväntas södra Härnön ha utvecklats med mer bostadsbebyggelse och fler fritidshus omvandlats till året runt bostäder. Bryggaren strand, Nickebostrand och Kattastrand är områden för bostäder som har bebyggts eller planeras att byggas inom kommande år.

Översiktsplanen föreslår delområden på södra Härnön som ska utredas och detaljplanläggas under kommande år för att möjliggöra för fler boenden i tätorts- och havsnära miljö. Områdena har även tillgång till Vårdkasens friluftsområde vilket möjliggör för att anslutningsspår för motion och friluftsliv integreras med kommande bostäder. Kring och emellan ny bebyggelse måste grönstruktur bevaras för att skydda platsens upplevelsevärden. Där det är möjligt i förhållande till befintliga bostäder ska gröna korridorer leda ner till vattnet för att möjliggöra passager för allmänhet, djur- och växtliv.

Trafikinfrastrukturen till södra Härnön består av statlig

väg som upplevs som smal och otrygg för många trafikanter. Sträckan bör kompletteras med gång- och cykelstråk ur ett långsiktigt perspektiv alternativt en breddad vägren ur ett kortsiktigt perspektiv, då allt fler väljer att motionera efter vägen. Vid Södra Härnöns udde bör en landstigningsplats utvecklas för frilufts- och båtliv.

ATT GÖRA

- Ta fram planprogram alt. detaljplaner för olika etapper i det utpekade stråket, Nickebostrand etapp 2 ska prioriteras i första hand.
- Utredda landstigningsplats och friluftsområde kring Storholmen/Tjärskär på Härnöns södra udde.
- Fortsatt dialog med Trafikverket angående att utveckla gång- och cykelstråk för att bemöta den ökade trafiken efter vägen.
- Utredda anslutningsstråk för motion och friluftsliv till Vårdkasens friluftsområde från planerade bostadsområden.

TA HÄNSYN TILL

- Området ligger i nära anslutning till kustlinjen vilket kräver extra varsamhet för tillgängligheten till vattenområdet för människor, djur och växter.
- Delar av området är särskilt känsligt för ras och skred, vilket behöver beaktas vid planläggning och exploatering.
- Naturvårdsobjekt av "högt och mycket högt värde" finns i och i anslutning till området vilket behöver beaktas vid utveckling.
- Status för vattenförekomsterna kust Södra sundet är måttliga vilket kommer att kräva strategiska åtgärder och hänsyn vid utveckling av området för att MKN vatten ska kunna uppnås, exempelvis genom dagvattenrening.

VANGSTA

Området Vangsta kan kompletteras med mer bebyggelse och verksamheter i form av gårdar, hästhållning eller småskaligt jordbruk. Utvecklingen av området ska förstärka den befintliga landskapsbilden och kan ha positiva effekter för Härnösand Hästsport Arena och andra verksamheter i området. I anslutning till Vangsta finns skola, service och handel samt anslutningar av lokal kollektivtrafik. Vårdkasens friluftsområde ska ansluta området med stigar och leder som höjer platsens värden.

Trafikinfrastrukturen till området består av statlig väg som upplevs som smal och otrygg för många trafikanter samt är en del av sträckan ut mot Smitingens havsbad som är ett stort och växande besöksmål i Härnösand. Sträckan bör kompletteras med gång- och cykelstråk ur ett långsiktigt perspektiv alternativt en breddad vägren ur ett kortsiktigt perspektiv.

ATT GÖRA

- Utveckla gång- och cykelväg till Hästsportarenan och vidare till Smitingens camping i samverkan med Trafikverket.
- Skapa anslutningsstråk för friluftsliv, idrott och motion till Vårdkasens friluftsområde.

TA HÄNSYN TILL

- Kraftledning finns inom området vilket kommer behöva grävas ned vid storskalig utveckling.
- Jordbrukslandskapets värden ska värnas vid kommande utveckling, se riktlinjer för areella näringar.

YTTERFÄLLE/SVARTVIK

Ytterfälle och Svartvik är ett område i närheten av Härnösands tätort och Fällebergets friluftsområde där allt fler fritidsbostäder omvandlas till permanentbostäder. Området ska ges förutsättningar att kompletteras med mer bebyggelse i anslutning till den befintliga, dock behöver grönstruktur ner mot vattnet bevaras för tillgängligheten för människa, djur och växtliv. Vid omfattande bebyggelseutveckling i området ska kommunalt vatten och avlopp utredas, liknande den utveckling som genomförts på södra Härnön.

LIS- område finns i Pålviden som kan möjliggöra till och ombyggnation samt enstaka ny bebyggelse då området redan är relativt exploaterat. Området kommer på lång sikt att påverkas av förhöjda havsnivåer, samt har låg eller viss eroderbarhet vilket kan behöva beaktas vid höjdsättning av främst ny bebyggelse.

ATT GÖRA

- Ta fram detaljplaner för områdena Ytterfälle och Svartvik för att möta kommande omvandling av bebyggelse och möjliggöra för fler bostäder i anslutning till den befintliga.

TA HÄNSYN TILL

- Vid storskalig utveckling och omvandling av bebyggelse ska kommunalt vatten och avlopp utredas, med anslutning till VA-ledning Södra Härnön.
- Naturvårdsobjekt av naturvärde "högt värde" behöver beaktas vid utveckling.
- Riskområden för ras, skred och erosion måste beaktas vid utveckling i området.
- Status för vattenförekomsterna kust Södra sundet är måttliga vilket kommer att kräva strategiska åtgärder och hänsyn vid utveckling av tätorten för att MKN vatten ska kunna uppnås, exempelvis genom dagvattenrening.

Verksamheter och industri

I Härnösands tätort finns många verksamheter av olika slag, allt från handel, storskalig industri, produktion och många företagsområden. Dessa verksamheter skapar en funktionsblandning på stadsdelnivå vilket genererar arbetstillfällen, mötesplatser, liv och rörelse till stadsdelarna. Verksamheter, företagsområden och enstaka handel som är förenliga med bostäder kommer att uppmuntras som en del av sammanhängande bostadsbebyggelse.

Storskaliga industri- och verksamhetsetableringar hänvisas till Saltvik som ska ges förutsättning att utvecklas västerut mot Säbrå och parallellt med planerad anslutning av framtida E4. Typ av verksamhet ska styra närheten till kringlig-

gande bebyggelse. Ytkrävande handel för storsköpstillfällen som i större utsträckning kräver bil ska uppmuntras och utvecklas på Ankarets handelsområde eller Saltvik.

RIKTLINJER

- Utvecklingen av Saltviks industri och verksamhetsområde kommer ta grönstruktur i anspråk och skapa fler hårdgjorda ytor vilket kräver genomtänkt dagvattenhantering. Grönstruktur ska värnas inom området där det är möjligt.
- Saltvik kommer utvecklas till en stor arbetsplats vilket kommer att kräva kollektivtrafiklösningar och gång- och cykel vägar.

Friluftsliv, natur och motion

I Härnösands tätort spelar den vardagsnära skogen en särskilt viktig roll, då den kompletterar den bebyggda miljön och gör det enkelt för invånarna att få naturupplevelser i närheten av den egna bostaden. Något som är en grundförutsättning för en personlig livsmiljö i Härnösands kommun.

På fastlandet finns tre frilufts- och naturområden, Gådeåberget, Bondsjöhöjden och Murberget. Här finns

populära stigar, leder, grill- och utsiktsplatser som ramar in tätortens bebyggelse. Dessa områden ska utvecklas för att på vissa håll bli tillgängliga för fler målgrupper genom skyltning, spångar och faciliteter men på andra håll ska den rena naturupplevelsen värnas. Friluftsplaneringen ska eftersträva att knyta samman områdena tydligare genom att jobba med anslutningsstråk mellan dem. Bondsjöhöjden är även ett organiserat idrotts- och motionsområde

som kan kompletteras med fler aktiviteter och möjligheter till rörelse både för den enskilda individen och föreningar.

På Härnön återfinns Vårdkasen och Högslettens frilufts- och motionsområden. Vårdkasen är Härnösands största organiserade friluftsområde med en mängd olika aktiviteter för olika säsonger. Området ska ges rätt förutsättningar att fortsätta utvecklas till ett attraktivt friluftsområde i stadsnära läge som tilltalar fler målgrupper och besökare från andra kommuner både vad det gäller kvalitet och utbud. Områdets koppling mot Smitingens havsbad kan förtydligas.

Högsletten är ett prioriterat utvecklingsområde när det gäller stora och småskaliga etableringar kopplat till fritid, idrott och motion. Här kan nya etableringar av hallar eller anläggningar genomföras genom förtätning. I nära anslutning till Högslettens friluftsområde finns värdefull vardagsnära natur men även Härnös skjutfält och övningsområde som är av riksintresse. Det är av vikt att friluftslivet här kan samspela med försvaret genom tydlig information och respekt för pågående verksamhet.

Smitingens havsbad är ett naturreservat, av riksintresse för friluftslivet och Natura-2000 område som är populärt besöksmål för boende och besökare i Härnösand. Här ska Norrlands nästa friluftsdestination utvecklas genom en naturcamping som samspelar med den kringliggande miljön. Trafikinфраstrukturen till området ska utvecklas i samverkan med Trafikverket för att möjliggöra för tryggt resande särskilt för gång- och cykeltrafikanter till besöksmålet. Kollektivtrafiken ska utvecklas för att minimera behovet av att ta bilen för boende inom tätorten.

Från Härnösand central ska ett gång-, cykel- och rekreationsstråk utvecklas på den nedlagda banvallen. Stråket kommer att passera Älandsbro kommunalscentrum och Mörtal i Högsjö kommun för att senare ansluta Höga Kusten-leden. Utvecklingen ska genomföras i etapper

där Härnösand central och Älandsbro är första etappen. Sträckan ska möjliggöra cykelpendling men även ha höga upplevelsevärden för besökare och boende.

ATT GÖRA

- Ta fram utvecklingsstrategi/handlingsplan för de vardagsnära frilufts- och motionsområdena.

TA HÄNSYN TILL

- Utvecklingen av Smitingens campingområde ska samspela med naturmiljöerna och se dem som en resurs och ett värde att värna om för att bibehålla platsens attraktivitet.
- Smitingen är Natura-2000 område, riksintresse för friluftsliv, naturvårdsobjekt och naturreservat vilket innebär att området bör utvecklas med försiktighet och hänsyn till platsens värden.
- Vid utvecklingen av en camping på Smitingen ska kollektivtrafik och trafikinfrastrukturen utvecklas för att möjliggöra hållbart resande till besöksmålet.
- Parkerings- och kollektivtrafiklösningar måste utredas vid Smitingen, Vårdkasen och Högslettens friluftsområden vid storskalig utveckling.

Kulturmiljö

Härnösands stad grundas 1585 som en av de första städerna i Norrland och historien har tydligt påverkat utvecklingen och utformningen av tätorten. Stadsplanen präglas av närheten till havet, ett strikt rutnätssystem samt Östanbäcken och Långgatans oregelbundna planstruktur. Den äldre stadskärnan har successivt kompletterats med nya bostadsområden utifrån påverkan av nya näringar. Den industriella utvecklingen under 1800-talet medförde nya industriområden och arbetarmiljöer. Stadens borgerskap byggde sommarvillor en bit utanför staden och hamnen utvecklades när försvar och handel växte. Under

1900-talet utvecklades utbildningsväsendet och fler bostadsområden byggdes i folkhemsandan. Med bostadsbristen under 1950- och 60-talen växte nya områden fram i miljonprogrammets anda i både mindre och större skala. Tätorten präglas än idag av olika tidslager där skilda planeringsideal satt prägeln på stadens karaktär. Staden visar på en lång bebyggelseutveckling från 1700-talet fram till idag. De olika årsringarna är viktiga för att förstå stadsutvecklingen och viktiga att ta hänsyn till vid kommande planering.

RIKTLINJER

- För stöd vid gestaltning i Härnösands tätort ska kommunens gestaltungsprogram beaktas.
- Inga bygglovsbefriade åtgärder gäller i särskilt värdefulla kulturmiljöer och värdena ska skyddas från oaktad renovering, gestaltning eller tillbyggnader.
- Gatustruktur och bebyggelsekaraktärer ska värnas vid utveckling i Härnösands tätort.
- Härnösand ska fortsätta utveckla stadssiluetten och arbeta med topografin som ett viktigt verktyg vid höjdsättning.
- Stadens moderna kulturarv, vardagsarkitektur och industrihistoria ska beaktas vid planeringen.
- Härnösands torg ska fortsätta vara en central plats för handel och möten mellan människor och kulturer.

- Stadens 1700-talsbebyggelse och stadens betydelse som lärosäte ska lyftas fram vid utveckling av centrala delar.

ATT GÖRA

- Uppdatera tätortens kulturmiljöinventeringar.
- Genomföra utbildningsinsatser om tätortens kulturmiljöer till näringsliv, fastighetsägare och invånare ur ett utvecklingsperspektiv.

TA HÄNSYN TILL

- Delar av centrala Härnösand är skyddade som riksintresse för kulturmiljö vilket kräver extra hänsyn till platsens kulturvärden vid kommande utveckling.

Transportinfrastruktur

Inom tätorten är biltrafiken och godstransporterna mer frekventa än utanför tätorten samtidigt som det är fler människor, bebyggelse och naturområden att ta hänsyn till. Då andelen transporter av gods väntas öka i framtiden behöver trafikinfrastrukturen följa utvecklingen utan att belasta transportsystemet ytterligare, detta kan möjliggöras genom omlastning av varor och gemensamma transporter inom tätorten. Broar som ansluter trafiken till Härnön behöver kunna hantera dagens och framtidens behov av transporter. Nybron kommer att bytas ut i anslutning till översiktsplanens antagande. Planering av yteffektiva parkeringslösningar ska förläggas på fastlandet för att minimera andelen trafik som behöver passera in på ön via broarna. Dessa ska dock fortfarande finnas i närheten till viktiga målpunkter och inom promenadavstånd från handeln i centrum. Förslagsvis ska framtida parkeringshus förläggas på Kronholmen alternativt i anslutning till Kanalbron/Mellanholmen.

En förflyttning av E4 utanför tätorten ska beaktas i samhällsplaneringen. I översiktsplanen ges ett övergripande funktionellt förslag på framtida dragning. Ett mer detaljerat förslag utreds i samverkan med Trafikverket. En förflyttning kommer att ha en positiv inverkan på transporter, trafik- och boendemiljö i Härnösands tätort. Vid en förflyttning ska befintlig E4 inom tätorten smaltas av och göras mer stadsmässig till fördel för mer bebyggelse och grönområden.

I tätorten ska ett komplett gång- och cykel huvudnät utvecklas, där flyt, tydlighet och trygghet ska vara ledorden. Åtgärder som upphöjda passager, minimerat antal

trottoarkanter och skyltning är exempel på åtgärder som ska prioriteras för huvudnätet. Där det finns ett behov ska anslutningsstråk utvecklas för att knyta ihop stadsdelar och målpunkter till huvudnätet för att succesivt göra det enkelt att välja att förflytta sig till fots eller cykel. Den exakta placeringen av huvudnätet kommer att utarbetas i kommunens gång- och cykelplan.

Längre cykelstråk ska utvecklas från Härnösand Central och sträcka sig ut mot Smitingen, Solumshamn och Byåker (i förlängningen Brunne) för att möjliggöra för pendling, cykelturism och motion. Användningsfrekvens, behov och förutsättningar ska styra omfattningen av utvecklingen. I Härnösands tätort behöver delvis allmänna parkeringar i attraktiva lägen förflyttas till mer yteffektiva alternativ så som exempelvis utveckling av parkeringshus.

RIKTLINJER

- Fortsatt verka för en förflyttning av E4 utanför tätorten i samverkan med Trafikverket.
- Utveckla möjligheterna för fler vardagspendlare att välja andra transportslag än bil.
- Förtätning av tätorten och Härnön specifikt kan komma att resultera i utökad trafik som kan ha en negativ inverkan på luftkvalitén. MKN för luft ska alltid beaktas och åtgärder genomföras som kan reducera framtida problemområden.

TA HÄNSYN TILL

- Många av de längre gång och cykelstråken kommer att behöva utvecklas på eller i anslutning till statlig väg. Här ska utvecklingen ske i samråd med Trafikverket och Region Västernorrland.

Säbrå

Säbrå är en kommun del för den som vill ha en boendemiljö i en tätort med mycket landsbygdskaraktär. Säbrå har ungefär 2500 invånare och här finns kommunens största kommundelscentrum, Älandsbro. Kommundelen består i huvudsak av ett jordbruks- och skogslandskap med många vattenmiljöer av värde för djur- och växtliv men även populära boendemiljöer och områden för friluftsliv och rekreation.

I Älandsbro kommundelscentrum finns ett större verksamhetsområde i anslutning till Älandsfjärden samt Älands återvinningsanläggning som är en viktig plats för avfallshantering och biogasproduktion. Älandsbro kommundelscentrum ska utvecklas långsiktigt för att

knytas närmare Härnösands tätort. Utveckling av gång-, cykel och rekreationsstråk, bebyggelse och en utökad kollektivtrafik ska minska det upplevda avståndet mellan centrumen.

Bostäder

Storskalig utveckling av bostäder hänvisas i första hand till Älandsbro kommundelscentrum med omnejd. Bostadsbyggandet ska möjliggöra för fler typer av bostäder och upplåtelseformer som kan kompletteras med icke störande verksamheter, grönområden och gemensamhetsytor som exempelvis platser för odling eller en lekpark. Sammanhängande bebyggelse hänvisas till befintliga stråk i riktning mot Härnösands tätort, Sanna färjeläge och mot Ramsås. LIS-områden finns kring sjöarna Stor Vegsjön, Åmsjön och Brunnässjön för att möjliggöra om-, till- och nybyggnation i anslutning till befintlig bebyggelse.

Vägnön kan komma att kompletteras med mer bebyggelse av framförallt småskalig karaktär, exempelvis fritidshus eller enstaka bostäder. Alternativt ny bebyggelse som kan ge mervärden för besöksanläggningen golfbanan och gästhamns verksamheten på Lustholmen. LIS-områden finns på dessa platser för att underlätta utvecklingen.

Kring det planerade gång- och cykelstråket (läs mer under trafikinfrastruktur) mot Härnösands tätort ska nya bostäder ges möjlighet att utvecklas. Här finns även många fritidshus som kan komma att omvandlas till permanenta bostäder.

I anslutning till Byåker, en villagata i närheten av Säbrå kyrka ska ny bebyggelse uppmuntras. Från Byåker är det tre kilometer till Härnösand central men innehar flera av landsbygdens värden. Förslagsvis ska bebyggelse utvecklas som knyter Byåker närmare Bondsjöhöjden, här är det särskilt viktigt att bostadsutvecklingen kompletteras med en tryggare gång- och cykelväg, då många idag cykelpendlar och motionerar efter väg 718. Kring Nässjön

finns en viss bebyggelse som kan kompletteras med fler enskilda bostadshus, här ska dock landskapets värden värnas och allt för stor exploatering i anslutning till vattenområdet undvikas.

Kommundelen har mycket värdefull jordbruksmark som inte ska tas i anspråk för ny bebyggelseutveckling för att värna kulturmiljö, jordbrukslandskapets värden, biologisk mångfald och näringslivet.

Verksamheter och industri

Dagligvaruhandel, bensinstation och andra verksamheter finns i kommunalscentrumet Älandsbro. Det är en service av stort värde för sitt omland då det förutom kommersiell handel blir en plats för möten och gemenskap, vilket i sin tur skapar liv och rörelse. Att service finns lokalt är även hållbart ur transportsynpunkt, då det reducerar antalet resor till tätorten och jämnar ut klyftorna inom kommunen. Kommunalscentrumet har stor potential att utvecklas till ett mer komplett centrum med gemensamhetsytor, gröna miljöer och fler företag. Befintliga verksamheter i Älandsbro ska värnas och fler aktörer/verksamheter uppmuntras till utveckling för att stärka underlaget. Till detta behöver de allmänna ytorna

utvecklas för att göra det mer attraktivt att stanna till och upprätthålla sig i Älandsbro kommunalscentrum.

Industri- och verksamhetsområdet närmast Älandsfjärden ska ges möjlighet att utvecklas och till viss del ta nya markområden i anspråk. Kommunelens yta utanför centrumet består till stor del av areella näringar. Det finns flertalet stora jordbruk som ska ges förutsättningar att fortsätta bedriva sin verksamhet och nya typer uppmuntras.

I anslutning till Älands återvinningsanläggning kan fler verksamheter på sikt utvecklas. Området är redan i anspråkstaget för störande verksamhet och kommer att ha ett strategiskt läge i anslutning till framtida E4.

Friluftsliv, idrott och motion

I anslutning till Älandsbro kommunalscentrum finns ett mindre idrottsområde med fotbollsplan och motionsspår som är av vikt för boende och föreningslivet. Vid kommande utveckling av kommundelen kommer denna plats att få en allt viktigare roll i invånarnas vardag och ska därför upprätthållas och utvecklas tillsammans med dess användare. Det bör dock beaktas att framtida förflyttning av E4 kan komma att påverka detta område negativt. Längst med kuststräckan innan industri- och verksamhetsområdet ska ett mindre friluftsområde och rekreationsstråk utvecklas med enklare faciliteter så som grillplatser, bänkar och skyltning något som blir särskilt viktigt vid kommande bostadsutveckling.

Kommundelen har många upplevelsevärden för friluftsliv som kan lyftas fram tydligare i kommunens friluftsplanering och fritidsutveckling. Skyltade leder med enklare faciliteter så som grillplatser och vindskydd kan utvecklas tillsammans med markägare och invånare i kommundelen. I de västra delarna av Säbrå finns många kulturhistoriskt intressanta områden med fåbodar och lämningar

som kan skapa intressanta besöksmål om de knyts samman med exempelvis en vandringsled. Denna utveckling behöver ske i samverkan med markägare. Vagnö är även ett intressant område för friluftsliv och rekreation som även den bär på kulturvärden i form av fornlämningar och medeltida gravplatser.

Runt Nässjön finns en populärt motions- och rekreationsstråk med fina utsikter mot sjön och Gådeån. Stråket går efter befintlig väg vilket innebär att dessa värden behöver uppmärksammas särskilt om vägen byggs om, den begränsade trafiken och vägområdets utformning gör idag att trafik och motionärer kan samexistera. Slingan kan märkas upp och knytas ihop med exempelvis Gådeåleden och friluftsområdet på Gådeåberget.

Kommundelen har flertalet bergstoppar som är populära besöksmål för lokalinvånarna, exempelvis Uvberget. Dessa kan i samverkan med markägare skyltas upp och göras mer tillgängliga. Till vissa kan vandringsleder knytas samman och anslutningsstråk till besöksmålen utvecklas.

Kulturmiljö

Fäbodvallar finns på flertalet platser i Säbrå kommun. Dessa kan tillgängliggöras och deras värden lyftas fram tillsammans med markägare till områdena, exempelvis som en del av utvecklingen av friluftslivet. Men även lämningar och gravplatser exempelvis kring Stor-Vegsjön och på Vagnön som är av riksintresse. Utveckling av exempelvis bostäder eller åtgärder för friluftslivet på dessa platser behöver ta värdena i beaktning och kan med fördel lyfta fram dem för att skapa mervärden för boende och besökare.

Kulturmiljöerna i Säbrå kommun är främst äldre bybildningar och värdefull bebyggelsestruktur. Furuåsa är ett exempel på nybyggarbyar från 1700-talet, Åm och Brunnäs är exempel på bybildningar från 1800-talet som inte berördes av 1700- och 1800-talets skiften vilket

innebär att de fortfarande har en ålderdomlig bystruktur med tätt liggande och oregelbundet placerade gårdar omgivet av jordbrukslandskap. Byn Bötsle och gården Tuvan har flertalet byggnader från 1800-talet och med den ursprungliga utformning bevarad. Bebyggelsen ligger i höjdlägen och omringas av odlingslandskap av värde.

I Älandsbro återfinns en äldre kvarnmiljö med tillhörande byggnader med högt kulturhistoriskt värde. Norrstigen är den äldre kustvägen som passerar Säbrå kyrka och ansluter befintlig E4 söderut innan Älandsbro kommun- och landscentrum. Norrstigen var redan under medeltiden en genomfartsled utefter Norrlandskusten. Under 1600-talet gjordes stigen farbar för hjulfordon. Efter Norrstigen finns byn Stig som fick sitt namn efter vägen, byn är även den kulturhistoriskt värdefull.

Transportinfrastruktur

I kommundelen passerar E4 genom kommun- och landscentrumet Älandsbro vilket blir en barriär mellan kusten och boendemiljöerna. Ur ett långsiktigt perspektiv planeras E4 att förflyttas utanför kommun- och landscentrumet och ledas förbi Härnösands tätort istället för genom den. Något som i sin tur kan komma att ha en inverkan på befintlig bebyggelse i kommundelen. Det tidiga förslaget visar på att ny E4 kan komma att utvecklas väster om bostadsområdet Byåker,

vilket kan komma att bli en barriär mellan Härnösands framtida tätortsutbredning och det som kan klassas som kommunens landsbygd. Prioriterad gång- och cykelutveckling i kommundelen innefattar omvandlingen av banvallen mellan Härnösand Central och Älandsbro kommun- och landscentrum, men även utvecklingen av gång- och cykel väg mellan Bondsjöhöjden och Byåker.

RIKTLINJER

- Ny bostadsbebyggelse av olika upplåtelseformer ska utvecklas i och kring Älandsbro kommun- och landscentrum.
- Fler grönområden och gemensamhetsytor ska utvecklas i Älandsbro kommun- och landscentrum.
- Ny bostadsbebyggelse uppmuntras i anslutning till befintlig sammanhängande bebyggelse.
- Verksamhets- och industriområdet vid Älandsfjärden ska ges förutsättningar att utvecklas.
- Gång- och cykelstråk ska utvecklas från Härnösand central till Älandsbro för pendling och rekreation.

ATT GÖRA

- Utreda möjligheterna till markförvärv för att skapa gemensamhetsytor och ny bebyggelse i Älandsbro kommun- och landscentrum.
- Ta fram utvecklingsstrategi för området kring Banvallen mot Älandsbro.
- Samverka med Trafikverket kring förflyttning av E4.

TA HÄNSYN TILL

- Jordbrukslandskapets värden ska värnas vid

kommande utveckling, se riktlinjer för areella näringar.

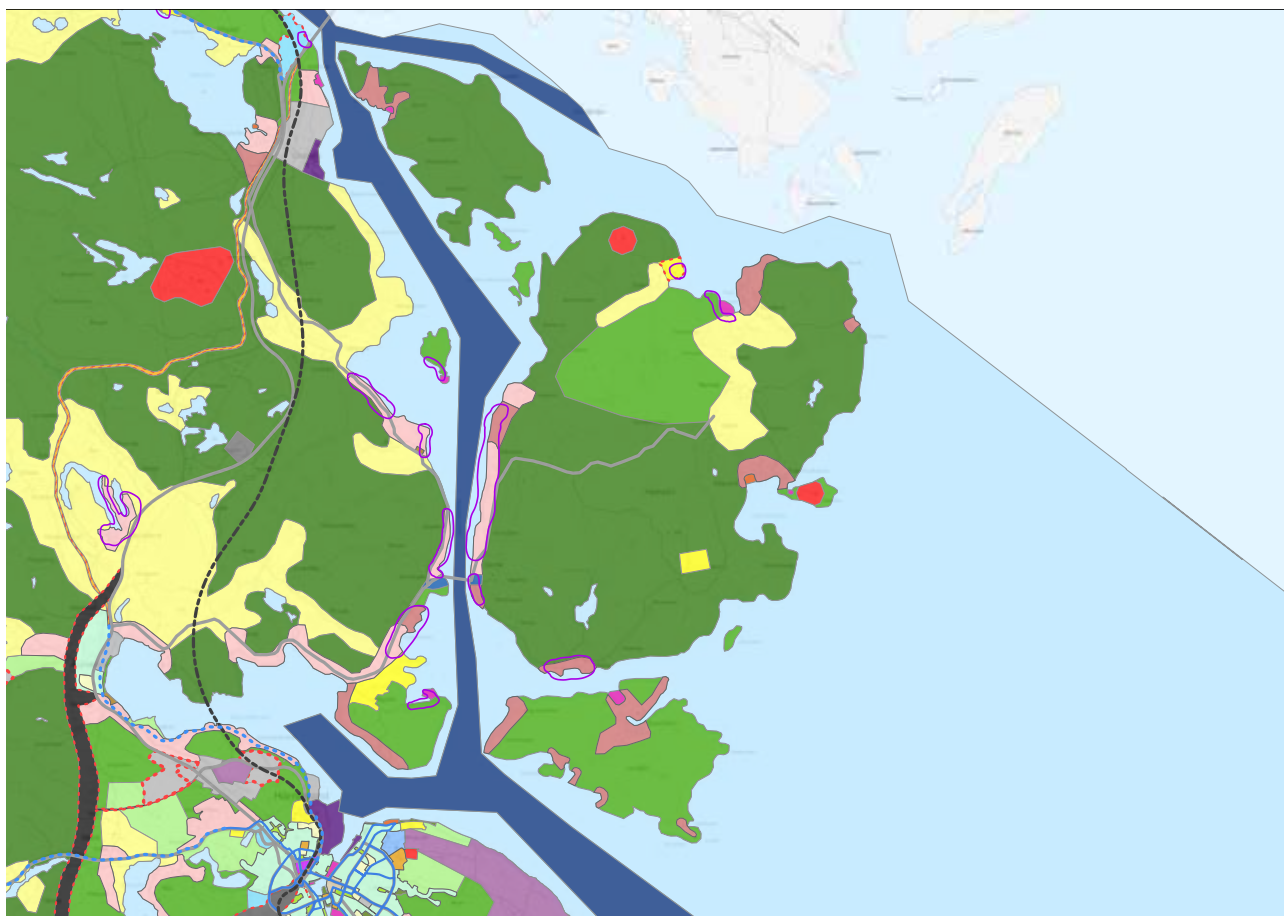
- Korridor för kommande förflyttning av E4 ska beaktas.
- Lämningar från sågverksepoken finns i området kring Älandsfjärden. Det måste beaktas vid kommande utveckling.
- Vagnön är av riksintresse för kulturmiljövård. Här finns kuströsemiljö med stråk av brons- och järnåldersrösen.
- Området vid Källsand är särskilt känsligt för ras och skred vilket behöver beaktas vid utveckling av fler bostäder i området.
- Naturvårdsobjekt av högt värde finns i kommundelen.
- MKN vatten ska beaktas och statusen för vattenförekomsten förbättras vid utveckling runt Älandsfjärden och Nässjön, exempelvis genom dagvattenrening.
- Omfattande omvandling eller utveckling av områden för bostäder kan komma att kräva utveckling av kommunalt vatten- och avlopp, det här behöver beaktas vid efterföljande planering.

LÄS MER:

- Kulturhistoriska miljöer – Härnösands landsbygd. Rapport nr 5, 1983.

Öarna

Öarna är en kommundel bestående av Hemsön, Lungön och Åbordsön som är belägna i Härnösands kustband. Begreppet Öarna har skapats för arbetet med översiktsplanen. På Öarna är närmare 150 invånare folkbokförda och hit tar man sig med färja (Hemsön) eller båt. Hemsön är störst till ytan och är den med flest permanent bosatta invånare. Lungön och Åbordsön består till största delen av fritidsbostäder som brukas under sommarhalvåret. Utifrån ortsdialoger genomförda i arbetet framkom att invånarna anser att det är något särskilt med att bo på en ö i havet. Här lever kulturhistorien i gamla fyrar och fiskelägen. Strandhuggen är många och det finns flera fina vyer över Höga Kustens landskap.

Bostäder

Öarna är stora och är förhållandevis oexploaterade. Bebyggelsestrukturen är koncentrerad till specifika områden vilka de flesta är i anslutning till havsmiljön. Öarnas boendemiljöer ska ges möjlighet att utvecklas. På Lungön och Åbord innefattar det framförallt en fritidshusutveckling alternativt bebyggelse för besöksnäringen då dessa öar inte har några anslutningar med transportinfrastruktur. Hemsön kan utvecklas med fler permanenta bostäder. Denna utveckling ska koncentreras kring befintlig bebyggelse och i anslutning till transportinfrastruktur. Detta innebär i första hand en

utveckling i anslutning till Sannasundet, Utanö, Hultom, Dalom och Nordanö för att komplettera befintlig sammanhängande bostadsbebyggelse. LIS-områden finns på några av dessa platser för att möjliggöra för om-, till- och nybyggnationer.

Kommunen har ett markinnehav i Dalom som kan komma att utvecklas för exempelvis besöksnäringen i form av fritidsby eller annan småskalig verksamhet. Det finns höga naturvärden i Dalomsviken i anslutning till området som ska skyddas vid denna utveckling, exempelvis ska restriktivitet gälla kring bryggor i viken.

Verksamheter och industri

Kommundelen Öarna och framför allt Hemsön har många besöksanledningar och ska ges möjlighet att utvecklas därefter. Kommundelen har både höga kultur- och naturvärden som kan tillgängliggöras och lyftas fram som en del i att utveckla besöksnäringen och det lokala friluftslivet. Men det kräver ett helhetsgrepp kring planeringen och samverkan med markägare för att exempelvis utveckla faciliteter och infrastruktur som möter upp besökarens behov. Hemsön behöver särskilt en utveckling av digital infrastruktur som möjliggör för fler att bo och arbeta här i framtiden vilket i sin tur möjliggör

för fler företag i området. Boendeanläggningar så som vandrarhem och camping för besökare ska uppmuntras för att skapa mervärden för fler verksamheter att utvecklas. Vid positiv utveckling av besöksnäringen ska kusttrafik som trafikerar öarna utredas, men det kräver i sin tur utveckling av lämpliga landstigningsplatser.

Sanna färjeläge är en viktig mötesplats och det första mötet med Hemsön för besökare och boende. Här kan service anläggas som gör platsen mer inbjudande, denna utveckling behöver i detta fall ske i samverkan med Trafikverket.

Friluftsliv, idrott och motion

Öarna har alla goda förutsättningar för friluftsliv, rekreation och motion. Men naturen är förhållandevis otillgängligt för besökare. Till viss del för att det kräver båt eller färja för att ta sig ut till öarna, men även för att det idag inte finns särskilt många skyltade eller utpekade friluftsområden, vandringsstråk eller faciliteter. Detta är något som kan utvecklas tillsammans med markägare och boende på öarna. Hultomsberget, Hemsöhatt och liknande bergstoppar på Hemsön kan exempelvis knytas samman med vandringsled. Alla tre öarna kan utvecklas med fler tydliga landstigningsplatser och målpunkter för fritidsbåtar för att möjliggöra för vidareutveckling av besöksnäringen, men också för att styra trafiken från mer känsliga vikar i kustbandet. Hemsön har ett mindre motionsområde med elljusspår, utomhusscen och föreningslokal som upprätthålls av föreningslivet på ön, något som ska fortsatt uppmuntras och utvecklas vid en utökad bebyggelse. Gästhamnar för fritidsbåtstrafiken ska utvecklas i närheten av populära besöksmål på land exempelvis Prästhushamn och Sundhamn. I Prästhushamn finns ett LIS-område som ska möjliggöra utveckling för besöksnäringen och friluftslivet.

Kulturmiljö

I Prästhushamn på Hemsön återfinns kommunens bäst värdebevarade fiskelägestruktur med flera sjöbodars och kokhus. Fiskeläge återfinns även i Sundhamn på Lungön, här finns även ett kapell och kyrkogård. På Lungön återfinns även en fyrplats där det första fyrtornet uppfördes 1861.

Kulturarhistoriskt värdefull bebyggelse är exempelvis Sanna gård och Drav gård på Hemsön. Sanna gård har värdebevarad träarkitektur i ett präglat odlingslandskap och Dravle gård är ett exempel på sommarhus i

snickarglädjestil som uppfördes i slutet av 1800-talet. Här finns även den för landet kulturhistoriskt intressanta arboretumanläggningen. Daloms bykärna har en för Ångermanland ovanlig placering centralt i en dalbotten, här finns även kommunens enda bevarade rundloge. På Hemsön återfinns Hemsöfästning som är en militärhistorisk plats. Fästningen anlades 1914 för att skydda mynningsviken till Ångermanälven. De batterier (Storråberget och Havstoudd) som är populära besöksmål än idag anlades under 1950- och 1960-talet.

Transportinfrastruktur

Från och inom öarna Lungön och Åbord finns ingen trafikinfrastruktur. Till öarna behöver därför förbättrade landstigningsplatser för kusttrafik och fritidsbåtar utvecklas tillsammans med markägarna om öarna ska kunna vidareutvecklas för besökare. Trafikinfrastrukturen till Hemsön innefattar en linfärja som Trafikverket tillhandahåller, färjan möjliggör för boende och besökare att kunna ta sig till ön men skapar ändå begränsningar för utveckling. Ur ett långsiktigt perspektiv skulle färjan kunna ersättas av en bro, vilket kommer göra Hemsön mer lättillgänglig vilket kan antas ha positiva effekter

både på bostadsmarknaden och det lokala näringslivet. Utveckling kommer i detta fall behöva ta hänsyn och anpassas efter den kusttrafik som passerar i Sannasundet.

I väntan på utredning av eventuell bro är det viktigt att färjeläget håller hög status för invånare och besökare. För att skapa förutsättningar för hållbart resande för de boende på Hemsön kan pendlarparkeringar för bil och cykel utvecklas i anslutning till färjeläget. En åtgärdsvalsstudie (ÅVS) finns framtagen för området där åtgärder finns utpekade för att öka tillgängligheten och säkerheten.

RIKTLINJER

- Pendlarparkeringar, service och annan utveckling av Sanna färjeläge ska utvecklas tillsammans med Trafikverket.
- Ny bostadsbebyggelse uppmuntras i anslutning till befintlig sammanhängande bebyggelse.
- Prästhushamn och Sundhamn kan utvecklas för besöksnäringen genom exempelvis gästhamn och faciliteter.
- Utveckling för besöksnäringen ska uppmuntras, särskilt boendemöjligheter som exempelvis camping eller ställplatser.
- Digital infrastruktur som exempelvis bredband/fiber eller likvärdiga lösningar behöver utvecklas till i första hand Hemsön.

ATT GÖRA

- Utveckla friluftslivet och besöksnäringen med exempelvis vandringsleder, skyltning och faciliteter tillsammans med markägare och invånare.

TA HÄNSYN TILL

- Många områden på öarna gäller utvidgat strandskydd på grund av platsernas naturvärden, detta ska beaktas.

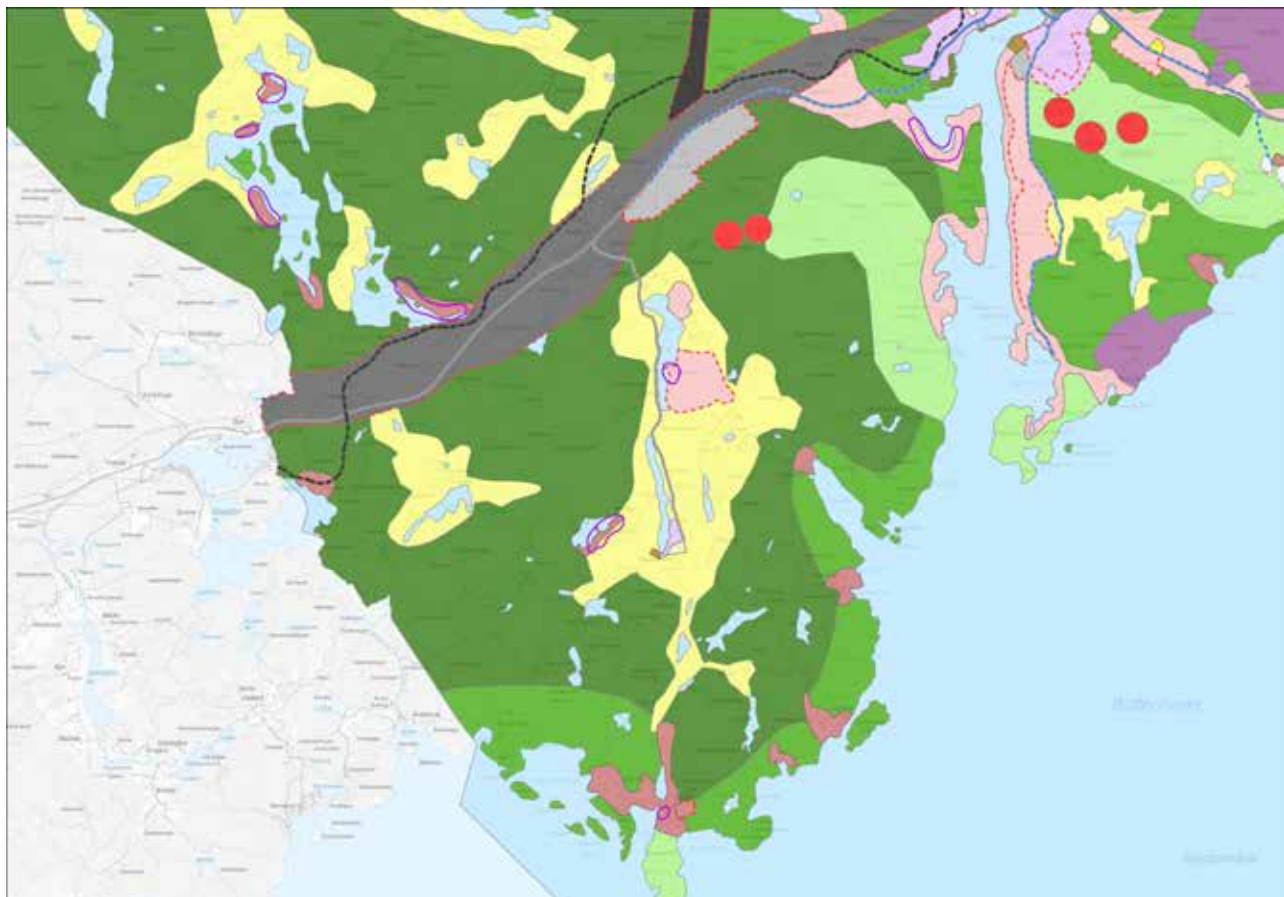
- Värdefulla kulturmiljöer ska beaktas vid utveckling i framförallt Dalom, Prästhushamn och Sundhamn.
- Höga naturvärden i Dalomsviken ska skyddas vid utveckling.
- Jordbrukslandskapets värden ska värnas vid kommande utveckling, se riktlinjer för areella näringar.
- Mellan Hemsön och Åbordön finns naturvårdsobjekt i vattenområdet med höga värden som ska värnas.
- MKN vatten ska beaktas och statusen för vattenförekomsten förbättras vid utveckling runt kusten, exempelvis genom dagvattenrening.
- Omfattande omvandling eller utveckling av områden för bostäder vid framförallt Sannasundet behöver vatten och avloppsfrågan beaktas särskilt vid efterföljande planering.
- Vid utveckling av landstigningsplatser eller gästhamnar måste naturvärden och den ekologiska statusen för vattenförekomsten beaktas särskilt.

LÄS MER

- Kulturhistoriska miljöer – Härnösands landsbygd. Rapport nr 5, 1983.

Häggdånger

Häggdångers kommundel är en levande landsbygd med cirka 500 invånare, belägen mellan arbetsmarknadsområdena Sundsvall/Timrå och Härnösand. Kommundelen består till stor del av jordbruks- och skogslandskap och har sina boendemiljöer främst intill sjöarna eller i vikar utefter kusten.

Bostäder

I Häggdångers kommundel finns en efterfrågan på bostäder för framförallt barnfamiljer, men ett begränsat utbud i dagsläget. Insatser för att skapa en rotation på bostadsmarknaden i Häggdånger, områden för ny bebyggelse och enstaka bostadsutveckling ska uppmuntras för att möta framtida behov av bostäder.

Den befintliga bebyggelsen är främst belägen kring Sjösjön och Kyrksjön i byar som Sjö och Dal men även i vikarna efter havet så som Barsviken, Svenskär och Hästviken. Utöver dessa finns bybildningar som exempelvis Antjärn, Tjärnsjö och By. På dessa platser kan den sammanhängande bebyggelsen kompletteras med fler bostäder och fritidshus i samverkan med markägare och invånare i kommundelen. Ett mindre LIS-område finns i Dal kring en udde som är relativt bebyggd, här möjliggörs för till och nybyggnationer, efterföljande LIS arbete bör utreda att utöka området. Ett annat finns kring Grötsjön

vilket möjliggör för utveckling av enstaka bostäder eller fritidshus.

Omfattande bebyggelseutveckling hänvisas till området kring Häggdångers kyrka och skola för att eftersträva en täthet av blandad bebyggelse som i ett långsiktigt perspektiv kan komma att skapa ett kommunelsentrum. Vid utveckling av verksamheter, handel, service eller allmänna platser för exempelvis idrott och motion ska dessa placeras i detta område.

I Barsviken finns ett kommunalägt markområde som kan möjliggöra för bostads- eller fritidshusbebyggelse alternativt bebyggelse som gynnar besöksnäringen och det lokala friluftslivet. Oavsett utveckling behöver de höga natur- och kulturvärdena i anslutning till platsen beaktas. För att den fortsatta utvecklingen av Barsviken behöver en detaljplan tas fram.

Verksamheter och industri

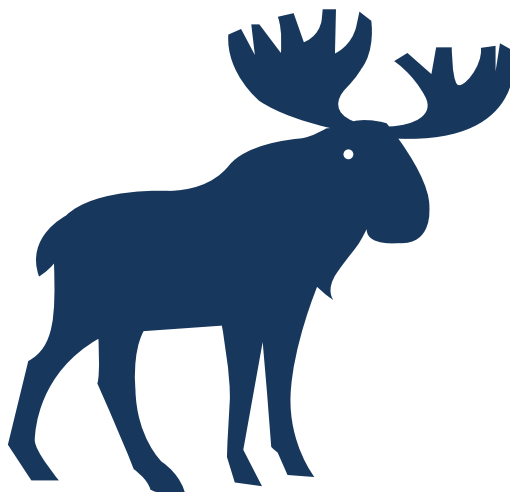
Det finns potential för ett nytt verksamhets- och industriområde i riktning mot Timrå och Sundsvall i anslutning till E4. Järnvägskorridoren för Nya Ostkustbanan täcker stora delar av området kring E4 i Häggdångers kommun del vilket begränsar möjligheten till att exakt peka ut utvecklingsområde i översiktsplanen i dagsläget. Vid avsmalnad järnvägskorridor ska i första hand området kring Kittjärn utredas för verksamhet och industriutveckling. Området innefattar ytan över och mellan motorbanan och bergtäkten, här finns goda möjligheter för elanslutning och närhet till E4 för transporter av gods- och människor. Området är

redan i anspråkstaget för störande verksamheter samt har ingen närliggande bostadsbebyggelse. Områdets topografi samt potentiella våtmarker behöver undersökas i nästkommande skede av planeringen.

Barsviken kan vidareutvecklas som ett besöksmål som i sin tur kan generera nya företag till platsen. En gästhamn och förbättrad transportinfrastruktur samt kommunikation kring platsens värden är sätt att lyfta platsen för besökare och nya invånare. LIS-område finns på platsen vilket kan möjliggöra för utveckling av verksamheter som kräver ny, till eller ombyggnation till området.

Friluftsliv, idrott och motion

Barsviken är en populär boende, kultur- och naturmiljö som kan tillgängliggöras för friluftsliv genom vandringsleder med skyltning och enklare faciliteter. Förslagsvis kan en vandringsled utvecklas efter kustlinjen och knyts ihop med befintliga stigar kring Skarpudden. Motionsspår finns idag i anslutning till skolan, en plats som vid utveckling kan kompletteras eller vara utgångspunkt för fler aktiviteter. Gästhamn/naturhamnplatser kan utvecklas i Barsviken och Svenskär för att tillgängliggöra platsen för besökare från vattnet, vilket i sin tur kan skapa underlag för utveckling mot besöksnäring.

Kulturmiljö

I Barsviken finns sjöbodar, kokhus och gistvallar tillsammans med lämningar från tiden då Gävlefiskarna började segla upp till viken. Barsvikens fiskeläge i de södra delarna av Häggdångers är välbevarat och har ett kapell från 1727. I anslutning till fiskeläget finns Skarpuddens fyr.

I Bybildningen By ligger gårdarna tätt tillsammans på en höjdrygg med kringliggande odlingslandskap. Bybildningen tillsammans med miljön kring Byån och Byvikens fiskeläge ska ses som en helhetsmiljö av högt värde. Järnåldersgravar finns i byns närhet. Kulturhistoriskt värdefull gårdsbebyggelse återfinns på Dalunds gård som har många byggnader från 1850-talet.

I Glons fiskeläge finns en sjöbod och två kokhus bevarade.

Häggdångers kyrka har ett centralt läge i Häggdångersbygden i de södra delarna av Kyrksjön. Kring Kyrksjön finns de äldre bybildningarna: Torrom, Muggård och Skällom. Kyrkans väl synliga och centrala läge och med byarna i en krans runt det öppna odlingslandskapet innehar höga värden. Här finns även järnåldersgravar.

Rogsta by utgörs av spridda gårdar vid en öppen dalgång. Byns höjdläge vid skogskanten, det väl synliga läget från vägen till Häggdångers kyrka och det öppna odlingslandskapet har höga värden. I närhet till byn finns järnåldersgravar.

Transportinfrastruktur

Transportinfrastrukturen inom Häggdångers kommun del behöver utvecklas för att möta kommande bostadsbebyggelse och för besökare. Detta gäller framförallt vägen mot Antjärn och sista biten mot Barsviken. Ett gång- och cykelstråk kan vid omfattande utveckling utredas för att möjliggöra för vardags- och arbetspendling till Härnösands tätort. Denna utveckling

blir särskilt viktig vid en verksamhetsutveckling i Kittjärn. Vid utveckling av ett andra stationsläge för tågtrafiken inom Härnösands kommun förespråkas området där framtida E4 och järnväg kommer att mötas vilket utifrån befintligt material kan antas vara kring Antjärn i Häggdångers. På denna plats kan en ny transportnod utvecklas.

RIKTLINJER

- Ny bostadsbebyggelse uppmuntras i anslutning till befintlig sammanhängande bebyggelse.
- Omfattande bebyggelse och utveckling av service ska uppmuntras i området kring Häggångers skola.
- Ny industri- och verksamhetsmark ska tas fram vid avsmalnad korridor för ny järnväg.
- Barsviken ska ges förutsättningar att utvecklas för besöksnäringen och det lokala friluftslivet.

ATT GÖRA

- Utredda Antjärn för ett framtida stationsläge i samverkan med Trafikverket.
- Utredda möjligheten för gång- och cykelstråk till Härnösands tätort alternativt iordningställa en led för cykling på kulturvägen förbi Värptjärn.
- Planlägga område för industri/verksamheter i Antjärn.
- Ta fram detaljplan för Barsviken vid fortsatt utveckling av området.
- Utredda behovet av detaljplan för framtida kommundelscentrum.

TA HÄNSYN TILL

- Utveckling kring Kyrksjön och Barsviken ska ta hänsyn till platsernas kulturmiljö- och naturvärden.
- Begränsa exploatering av obebyggda platser efter kustlinjen för att bevara kustens höga naturvärden.
- Jordbrukslandskapets värden ska värnas vid kommande utveckling, se riktlinjer för areella näringar.
- Naturvårdsobjekt finns kring Kyrksjön och Barsviken vilket behöver beaktas vid kommande utveckling.
- MKN vatten ska beaktas och statusen för vattenförekomsten förbättras vid utveckling runt kommundelens kust, sjöar och vattendrag exempelvis genom dagvattenrening.
- Våtmarker ska värnas vid utveckling av industri och verksamheter i området Antjärn, kompletterande utredningar av dessa behöver genomföras i efterföljande planering.
- Ekologisk status och naturvärden behöver beaktas särskilt vid utveckling av gästhamn eller bryggor efter kusten.

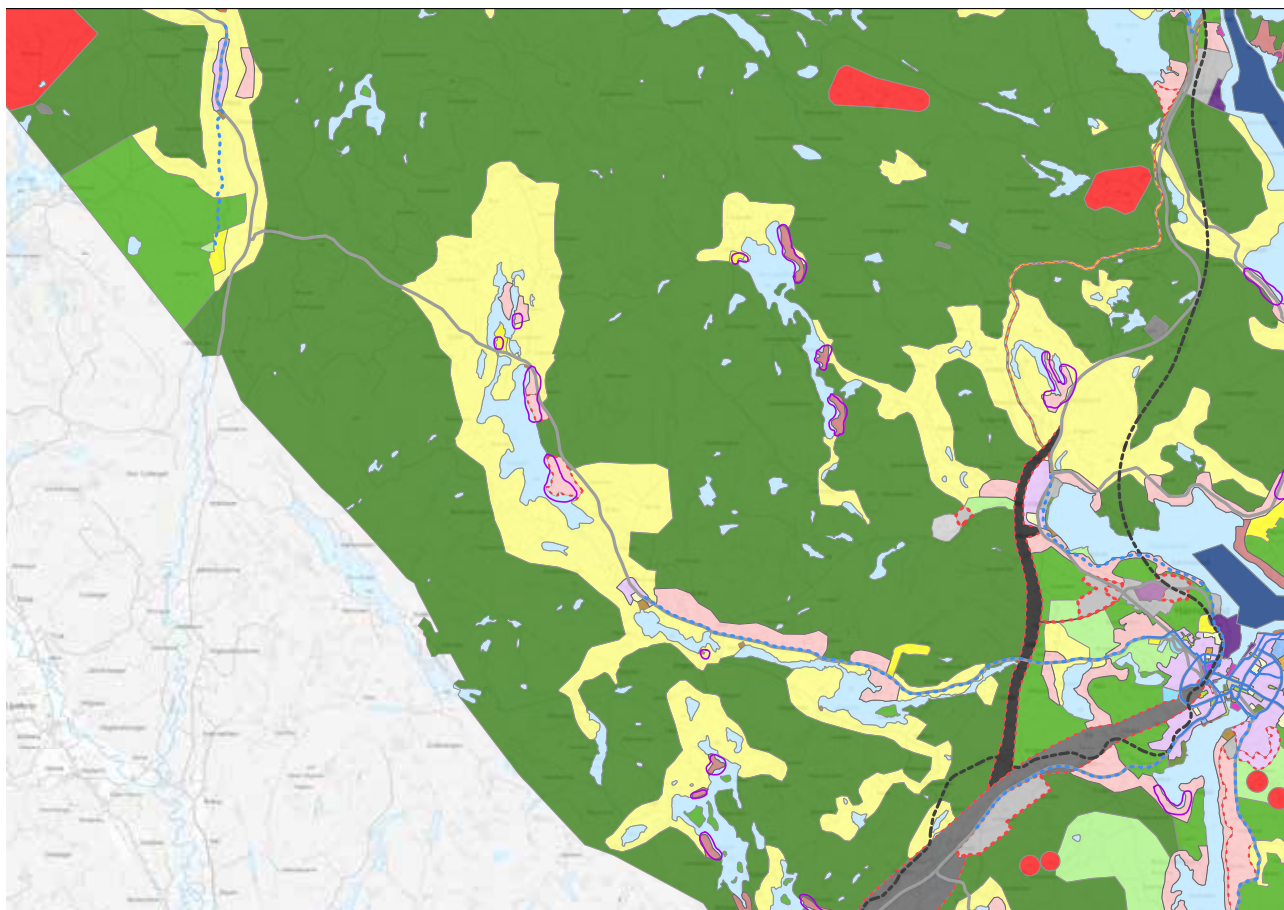
LÄS MER

- Kulturhistoriska miljöer – Härnösands landsbygd. Rapport nr 5, 1983.

Stigsjö

Stigsjö ligger i en dalgång som definieras av jordbruk och matkultur. Här bor ungefär 1000 invånare. Landskapet är böljande och gårdarna ligger placerade på höjd ut efter sjöarna. Kommunalscentrumet i Stigsjö är Brunne, en mötesplats med skola, äldreboende och service. Kring Brunne består byggnadsstrukturen av villakvarter, mindre lägenhetslänga och radhus.

Bostäder

I Stigsjö kommun ska bebyggelseutvecklingen stärka och komplettera den befintliga sammanhängande bebyggelsen. På många platser i kommunen i anslutning till sjöar och vattendrag finns många fritidshus som kan antas omvandlas till mer permanenta bostäder på lång sikt. Bostadsutvecklingen ska samspela med landskapsbilden i jordbrukslandskapet för att bibehålla kommunens identitet och värden. Kring Gussjön, Starred och Öjesjön finns LIS-områden utpekade som ska möjliggöra för ny-, till- och ombyggnationer av bebyggelse som kan möjliggöra att fler bosätter eller utvecklar verksamheter i dessa områden.

I kommunalscentrumet Brunne ska fler boendalternativ utvecklas som exempelvis lägenheter, radhus och plusboenden som skapar en rotation på bostadsmarknaden och möjliggör för fler målgrupper att flytta dit samt att fler äldre ska kunna bo kvar i sin kommun. Det befintliga lägenhetshuset och radhusen behöver renoveras men kan bli en god start på utvecklingen av mindre boenden på landsbygden. Som ett komplement till bebyggelsen ska fler gemensamhetsytor kunna utvecklas som exempelvis en liten parkmiljö, områden för odling, eller utveckling för spontanidrotten.

Verksamheter och industri

Dagligvaruhandel finns i kommundelscentrumet Brunne, en viktig mötesplats som gör det möjligt för fler målgrupper att bosätta sig här. Men handeln är även viktig för att minska behovet av resande inom kommunen. Befintlig dagligvaruhandel värnas och nya etableringar av service och verksamheter i olika former ska ges förutsättning att utvecklas. I Dala återfinns ett av kommundelens besöksmål, i anslutning till området ska

kompletterande verksamheter ges möjlighet att utvecklas vilket stärker platsen för besökare. Boendemöjligheter ska uppmuntras i kommundelen som exempelvis camping, ställplatser eller vandrarhem, med fördel med närhet till något besöksmål eller naturupplevelser. Invid Gussjön finns en populär dansbana som blir besöksmål under sommartid, här bör fler verksamheter och boendemiljöer uppmuntras för besökare.

Friluftsliv, idrott och motion

Stigsjö har många förutsättningar för friluftsliv och naturupplevelser, de många badplatserna ger en lättillgänglig naturupplevelse under flera årstider. Men även naturreservat så som Brånsåns naturreservat. Gussjön, Brunnesjön och Långssjön är populära vattenmiljöer för friluftsliv och rekreation.

I Brunne kommundelscentrum kan funktioner för idrott och motion som exempelvis ett utegym, eller

spontanidrott utvecklas för att stärka mötesplatsen och komplettera bebyggelseutvecklingen. Janne Vängmanleden är en historisk vandringsled som på senare år inte underhållits på grund av många olika markägare. Leden kan ur ett långsiktigt perspektiv utvecklas för att möjliggöra för längre vandringar inom kommundelen.

Kulturmiljö

I Stigsjö kommundel finns flera äldre bybildningar i traditionella höjdlägen och ålderdomlig bystruktur. Dessa är ofta i anslutning till hävdad mark och öppet landskap i traditionellt höjdläge med sluttningar ned mot sjöarna. Byarnas exponerade läge från vägen är av värde. Exempel på dessa bybildningar är Sunne och Uland. I Starred återfinns två av många av kommunens torpställen som uppfördes efter 1800-talets mitt. Torpen är placerade i utkanten av själva byn Starred. I Ulträ återfinns en värdefull kvarnmiljö med mjölnarboställe och dammanläggning från 1920-talet.

Transportinfrastruktur

Väg 718 är en vältrafikerad väg för vardagspendlare, besökare men även till viss del tyngre trafik. Vägen är en transportled i Härnösands kommun och knyter tätorten mot riksväg 331. Tyngre trafik och framförallt transporter av farligt gods bör på undvikas efter denna vägsträckning, på grund av närheten till områden för

dricksvattenförsörjningen. Cykel- och gångstråk ska långsiktigt utvecklas från Härnösands tätort till Brunne kommundelscentrum. Utbyggnaden behöver ske i etapper i enlighet med genomförd åtgärdsvalsstudie (ÅVS) och i dialog med Trafikverket som är väghållare.

RIKTLINJER

- Utveckla gång- och cykelstråk inom och till Brunne kommundelscentrum från Härnösand central.
- Utveckla Brunne kommundelscentrum med fler mindre bostadsalternativ för att möta behovet från en äldre och yngre befolkning.
- Farligt gods ska i största möjliga mån undvikas efter Stigsjövägen för att skydda dricksvattenförsörjningen vid olyckor.

ATT GÖRA

- Utredda behovet av ny detaljplan för Brunne kommundelscentrum som möjliggör mer bebyggelse.

TA HÄNSYN TILL

- Framtidens dricksvattenförsörjning ska beaktas vid

omfattande utveckling av bebyggelse i nära anslutning till Brunne vattenskyddsområde.

- Jordbrukslandskapets värden ska värnas vid kommande utveckling, se riktlinjer för areella näringar.
- Särskilt känsliga områden för ras och skred ska beaktas vid utveckling av bostadsbebyggelse kring Skjollsta.
- Vattensystemet är av Riksentresse för naturvård vilket ska beaktas och inga åtgärder genomföras som kan skada dessa värden.
- MKN vatten ska beaktas och statusen för vattenförekomsten förbättras vid utveckling runt kommunalens sjöar och vattendrag, exempelvis genom dagvattenrening.

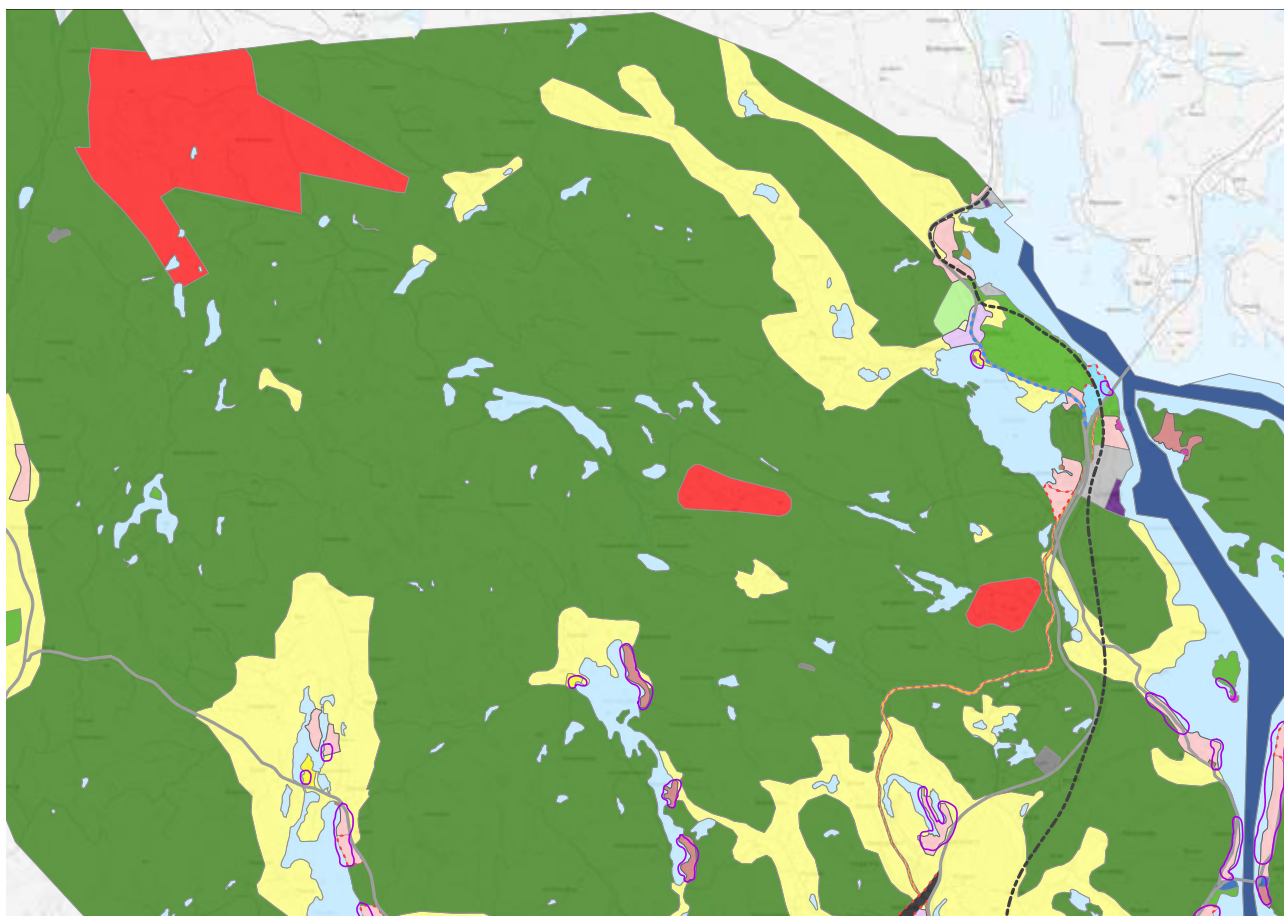
LÄS MER

- Kulturhistoriska miljöer – Härnösands landsbygd. Rapport nr 5, 1983.

Högsjö

Högsjö erbjuder en boendemiljö i närheten av Höga Kustens karaktäristiska naturmiljöer och kulturlandskapet i Ådalen. Här bor lite mer än 1400 personer och många har ett intresse av natur- och friluftsliv. Kommundelens västra delar definieras av jakt- och fiskeområden och de östra delarna av kusten och skärgårdslivet.

Bostäder

Hälledals kommunelsentrum ska ges möjlighet att utvecklas och förtätas med bebyggelse och verksamheter. Områdets allmänna ytor kan utvecklas med gemensamhetsytor tillsammans med de boende, exempelvis genom odlingsmöjligheter eller spontanidrott.

Det finns färdiga detaljplaner för ny bebyggelse i Hälledals kommuncentrum samt i Utansjö som kan lyftas fram som en del av den långsiktiga bostadsutvecklingen i kommundelen. Utansjö kan även utvecklas med fler gemensamhetsytor tillsammans med de boende. Utanför

kommundelscentrumet ska omfattande utveckling av bebyggelse ligga i anslutning till befintliga stråk i Utansjö och Ramvik.

Välångersviken kan kompletteras med mer bostadsbebyggelse, men den ska i detta fall inte förläggas på brukbar jordbruksmark. I dalgången mot Jude finns ett värdefullt jordbrukslandskap med gårdar och mindre byar. Området kan kompletteras med fler bostäder, men även här behöver hänsyn tas till brukbar jordbruksmark.

Verksamheter och industri

Kring brofästet i Mörtsal/Veda ska rastplats, service och verksamheter utvecklas för passerande trafikanter och besökare till Höga Kusten. I ett långsiktigt perspektiv bör området även kopplas ihop med Mörtsals gästhamn för att skapa en sammanhållen enhet och göra det möjligt att byta mellan olika transportslag och upplevelser. Kring området kan vandringsleder eller utsiktspunkter bli en del av besöksmålet. I ett långsiktigt perspektiv ska banvallen mellan Härnösand Central och Mörtsal omvandlas till en led för rekreation och friluftsliv och anslutas till Höga Kustenleden. Leden kommer att ha brofästet som sin sista passage innan Höga kustenbron vilket kan beaktas i

form av exempelvis service och handel. I Hälledal finns en populär camping (Snibben) som ska ges förutsättningar att fortsatt bedriva sin verksamhet och utvecklas.

Utansjöbruk är ett industriområde som inte har en pågående produktion i dagsläget men som har alla förutsättningar för industriverksamhet i framtiden. Gustavsviks varv är med sin torrdocka ensam i sitt slag efter Norrlandskusten. Det är en styrka som ska tas till vara och verksamheten ska ges möjlighet att vidareutvecklas. Utvecklingen måste dock ta hänsyn till platsens kulturhistoriska värden samt kända och okända föreningar.

Friluftsliv, idrott och motion

Högsjö är en kommunal del med särskilt goda förutsättningar för friluftsliv, idrott och motion. Kommundelen är tillsammans med Viksjö den kommunal del med störst andel oexploaterad markyta, vilket ger goda förutsättningar för ostörda naturupplevelser. Här återfinns även många av kommunens naturreservat och annan skyddad natur. Det finns flertalet platser i kommunal delen med fåbodvallar som kan vara av intresse att tillgängliggöra med utveckling av exempelvis vandringsleder eller längre skidspår tillsammans med markägare. Kommundelen har många vattenområden som är populära för fiske och friluftsliv under flera säsonger.

I Hälledal kommunal delscentrum och i anslutning till skolan finns simhall och idrottshall. Mellan kommunal delscentrumet och Ramvik finns Torsvalla idrottsområde, med fotbollsplan och flertalet motionsspår som blir populära skidspår på vintern. Dessa värden är viktiga att upprätthålla för framtida utveckling av kommunal delen och dess föreningsliv.

Välön är en ö i kustbandet med högt värde för friluftslivet, ön förvaltas av föreningslivet och ska ges möjlighet att utvecklas med exempelvis faciliteter eller annat av värde för friluftslivet och besöksnäringen.

Kulturmiljö

Gustavsvik är ett exempel på ett komplementsamhälle som växte fram under 1800-talet omkring sågverken efter Norrlandskusten. Samhällets bebyggelsestruktur med självbyggda bostadshus utspridda på en bergslutning är av kulturhistoriskt värde. Av särskilt arkitekturhistoriskt värde är de två tjänstebostäderna från 1922 intill skeppsvarvet. Gustavsviks varv är riksintresse för kulturmiljö och bär på värden som kan lyftas fram inför framtida utveckling av kommundelen. Platsen kan bli ett besöksmål för besökare via vattnet eller land.

Bölen är en bybildning väster om Ramvik. Byns läge på en söderslutning vid en dalgång är karaktäristisk och har höga värden. I byn finns byggnader från sena 1800-talet, den gamla byvägen passerar fortfarande genom byn. De samlade gårdsklungorna är spridda med jämna mellanrum i ett öppet kulturlandskap av höga värden.

Ramviks- och Östbybygdens väl avläsbara förändring från odlingslandskap till sågverkssamhälle är av högt kulturhistoriskt värde.

Utansjö bruks herrgårdsanläggning uppfördes på 1750-talet och har sin likhet i mellansvenska bruksherrgårdar från samma tid, men är istället för sten uppförd i timmer med skickligt utformad träpanel av stenkaraktär. Veda var redan under medeltiden en viktig knypunkt vid kustlandsvägen och överfarten till andra sidan Ångermanälven. Av äldre bebyggelse finns idag kvar den välbevarade 1700-taletsbebyggelsen på en höjd intill E4. Byggnaderna är av stort kulturhistoriskt och miljömässigt värde.

Högsjö gamla kyrka är kommunens medeltida kyrka. Kyrkan har ett väl synligt läge i ett öppet landskap vid Mörtsjöns norra strand.

Transportinfrastruktur

I Högsjö kommun del är viktig transportinfrastruktur, riksväg 90 och E4 men även mindre vägar som skapar tillgänglighet till kringliggande byar och naturområden. Vid storskalig utveckling av service och verksamheter

kring Veda och brofästet behöver ett gång- och cykelstråk utvecklas efter riksväg 90 som ansluter den befintliga gång och cykelvägen vid Snibbens camping. Denna utveckling behöver att ske i samverkan med Trafikverket.

RIKTLINJER

- Vid utveckling av det detaljplanlagda området i Veda ska samordning av exempelvis trafik och annan utveckling för besöksnäringen samspela.
- Anslutningstråk för gång- och cykel behöver utredas från Snibbens camping mot utvecklingsområdet i Veda.

ATT GÖRA

- Marknadsföra byggbar mark och antagna detaljplaner i Utansjö och Hälledal.

TA HÄNSYN TILL

- Gustavsviks varv är ett riksintresse för kulturmiljö vilket ska beaktas vid utveckling av området.

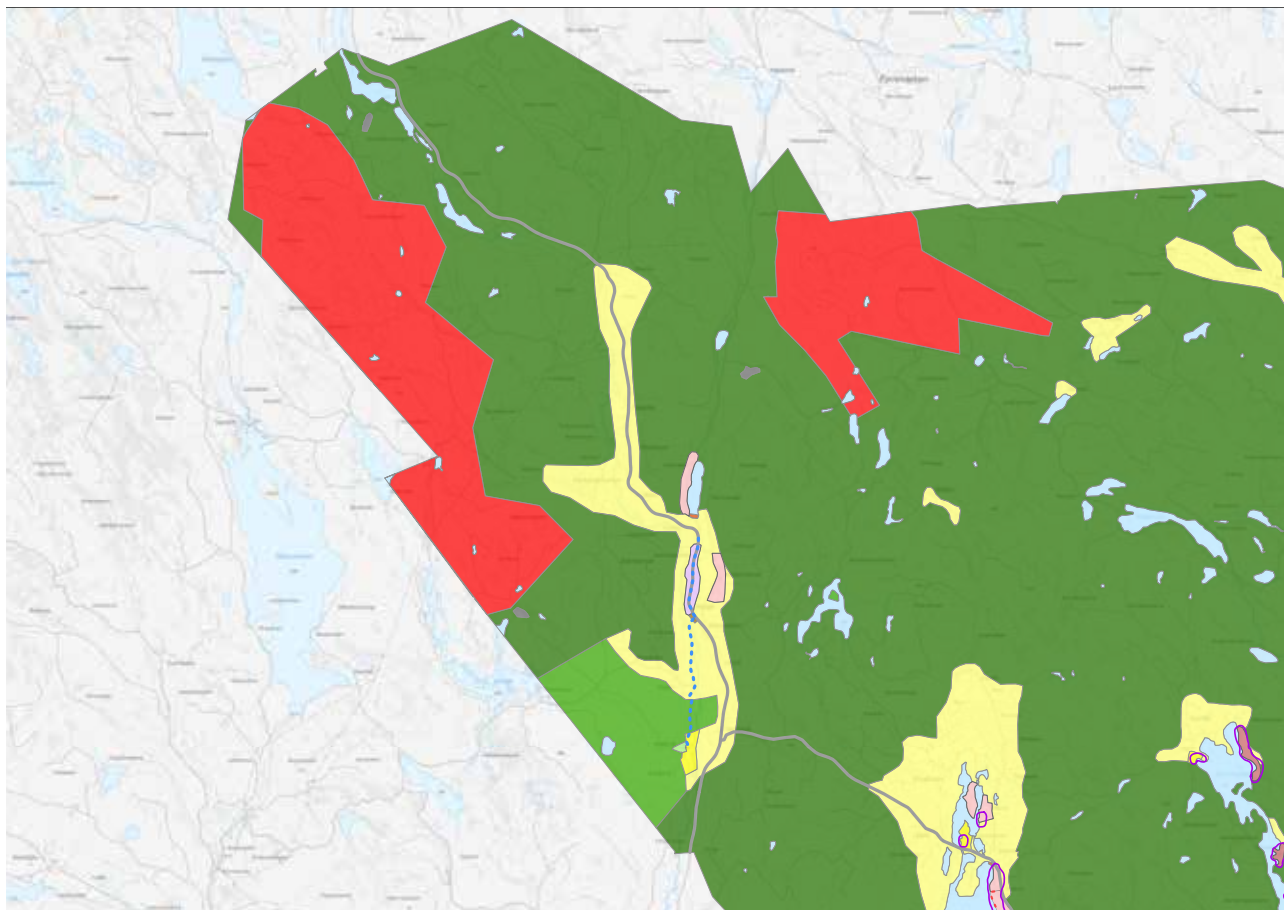
- I Ramvik finns områden med kulturmiljövärden vilka ska beaktas och värnas vid utveckling och renovering.
- Kända och okända förorenade sediment ska beaktas vid utveckling av Gustavsviksvarv.
- Jordbrukslandskapets värden ska värnas vid kommande utveckling, se riktlinjer för areella näringar.

LÄS MER

- Kulturhistoriska miljöer – Härnösands landsbygd. Rapport nr 5, 1983

Viksjö

I Viksjö finns ett lugn och närhet till orörd skog och sjöar. Invånarna i Viksjö lyfter den centrala placeringen med lika långt avstånd till huvudorterna Härnösand, Timrå och Kramfors. I Viksjö kommun del bor ungefär 330 invånare och i kommunalscentrumet finns ett gatustråk med service och villabebyggelse.

Bostäder

I Viksjö kommunalscentrum ska ny bostadsbebyggelse uppmuntras som ett komplement till den befintliga. Här är det särskilt viktigt att bygga för en äldre och yngre befolkning, då många förväntas vilja lämna sina hus, men inte vilja lämna sin kommun del under de kommande åren. Likväl som i andra kommunalscentrum ska Viksjö utvecklas med mångfunktionell bebyggelse, där både icke störande verksamheter, service och företag blandas med bostäder. Dagligvaruhandel finns i kommunalscentrumet

Viksjö. Denna typ av grundservice är viktig att den upprätthålls för att fler ska vilja bosätta sig i kommun delen. Det är även en viktig mötesplats och minskar behovet av resande till andra delar av kommunen. Därför ska befintlig dagligvaruhandel värnas och nya etableringar i olika former ges förutsättning att utvecklas. Befintliga detaljplaner gör det möjligt för ny bebyggelse och ska marknadsföras för att skapa nya boendemiljöer.

Verksamheter och industri

Västana är ett natur- och kulturhistoriskt viktigt besöksmål för boende i Härnösands kommun och kringliggande kommuner. Området ska ges möjligheten att utvecklas till en självklar målpunkt för besöksnäring och friluftsliv under hela året, vilket kan möjliggöra för kommande företagsutveckling mot besöksnäringen i

kommun delen. I övrigt är de areella näringarna en stor del av kommun delens näringsliv. Kommun delen kommer att ha möjlighet att utvecklas kraftigt de kommande åren som en del av de vindkraftspengar som går tillbaka till bygden.

Friluftsliv, idrott och motion

Viksjo kommun har goda förutsättningar för friluftsliv då kommunen är relativt oexploaterad. Dock har den senaste tidens vindkraftsutbyggnad i kommunen tagit stora orörda naturområden i anspråk, vilket är av vikt för energiförsörjningen. Men det är dock särskilt viktigt att resterande orörda naturområden för friluftslivet värnas. Kommunen har flera värdefulla större myrområden som under vinterhalvåret är populära för friluftslivet och längdskidåkning. Sjöarna är populära för fiske året runt, där Eksjön är en sådan av mellankommunalt intresse

tillsammans med Timrå. I Västana naturreservat finns höga natur- och kulturvärden, befintliga vandringsleder, turistinformation och service som möjliggör för ett tillgängligt friluftsliv. Viksjo badplats är av värde för boende och besökare till kommunen och ska värnas som en viktig del av boendemiljön. Mjällåden är ett landskap med höga naturvärden och möjligheter till friluftsliv som kommer att bli ett naturreservat. Här är det populärt att fiska, vandra, paddla och på andra sätt ta del av naturen.

Kulturmiljö

Västana järnbruk och miljöerna kring dem är av stort kulturhistoriskt intresse vilka ska värnas men även vara en del av utvecklingen av besöksområdet Västana och Viksjo kommun. Blåsmaskinhuset, bruksherrgården från järnbrukstiden och flottningsrännan i järn förbi Västanaåfallet är av särskilt kulturhistoriskt värde.

Byn Käckelbäcksmön i Viksjo kommun är värdefull ur kulturmiljösynpunkt. Den oregelbundna bebyggelsestrukturen kring byvägen och husen som är uppförda kring 1800-talet eller 1900-talets första hälft ger platsen dess värden. Byarna Villola och Tappala visar på ett finskt arv.

Transportinfrastruktur

Väg 331 är ett viktigt regionalt transportstråk genom kommunen där fortsatt god framkomlighet är av största vikt. Efter transportstråket rör sig flertalet oskyddade cykel- och gångtrafikanter. Framtida gång- och cykelutveckling

bör fokuseras till Viksjo kommunscentrum i första hand och till Västana friluftsområde i andra hand för att göra det möjligt för de boende att röra sig utan bil på ett tryggt sätt i kommunen.

RIKTLINJER

- Destination Västana och området kring platsen ska utvecklas tillsammans med företag, invånare och föreningar.
- Utveckla Viksjo kommunscentrum med fler mindre bostäder.
- Gång- och cykelstråket bör förlängas inom kommunscentrumet för att sträcka sig mellan Viksjöns badplats och Västanaåfallet. Utvecklingen ska ske i samverkan med Trafikverket.

ATT GÖRA

- Utveckla destinationen Västana tillsammans med företag, invånare och föreningar.

TA HÄNSYN TILL

- Västana är naturreservat och en viktig kulturmiljö

vilket bör uppmärksammas särskilt vid utvecklingen av området.

- Mjällåden är utpekad som riksintresse för Naturvård och utreds för reservatsbildning.
- Särskilt känsliga områden för ras och skred behöver beaktas vid fortsatt utveckling kring Nyhemmanet och Dalen samt Västana.
- Viksjo vattenskyddsområde ska beaktas för att värna dricksvattenförsörjningen.
- MKN vatten ska beaktas och statusen för vattenförekomsten förbättras vid utveckling runt kommunens sjöar och vattendrag.

LÄS MER

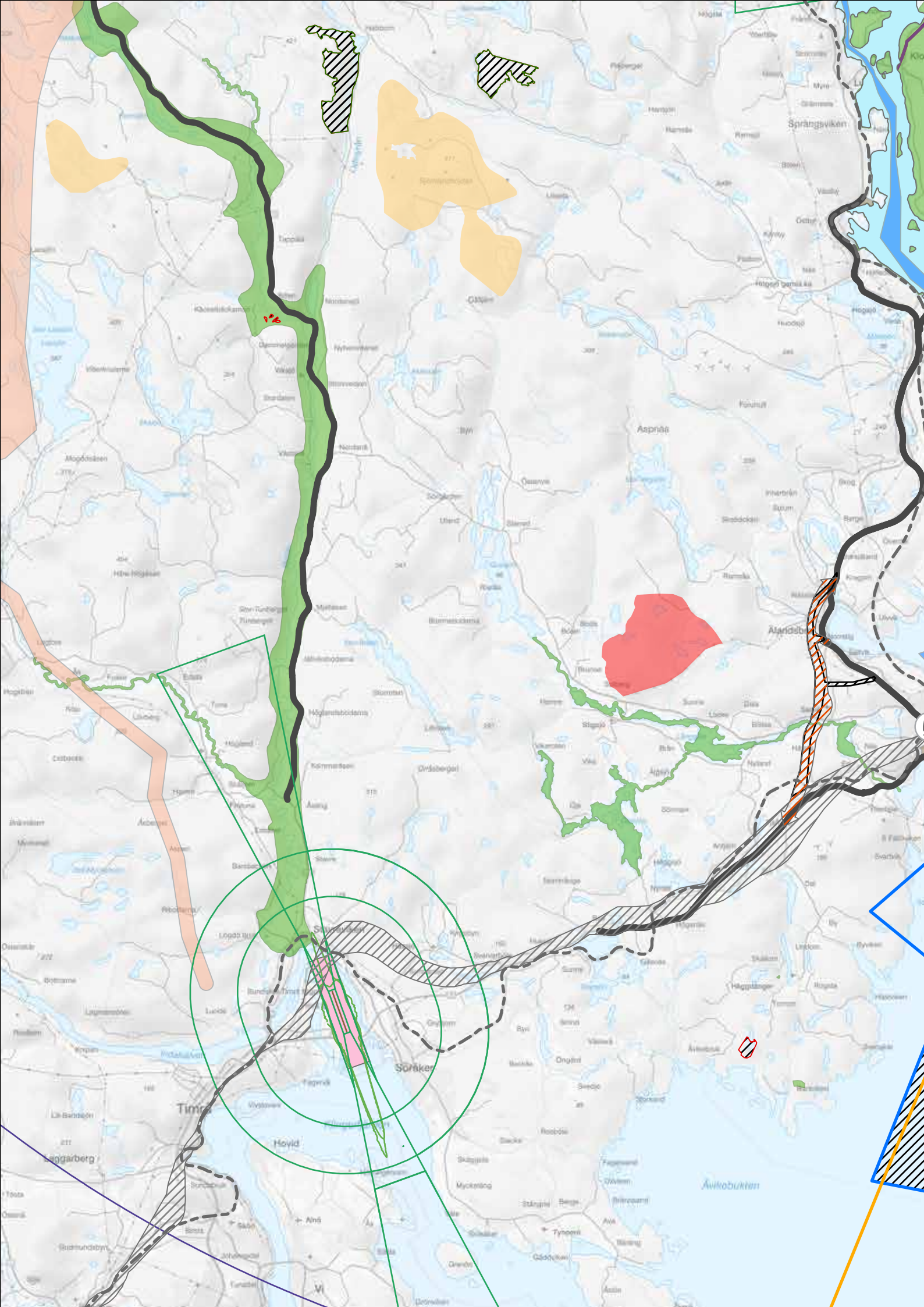
- Kulturhistoriska miljöer – Härnösands landsbygd. Rapport nr 5, 1983.

Riksintressen

Del 4 Översiktsplan

I det här avsnittet beskrivs riksintressanta miljöer, deras värde och hur Härnösand ska förhålla sig till dem vid kommande utveckling.

Totalkarta - Riksintressen

- Järnväg - Framtida eller planerad
- Järnväg -
- Järnväg - Befintlig
- Väg - Planerad eller framtida
- Flygplats - Rullbana, befintlig
- Flygplats - MSA-ylor
- Flygplats - Flyghinder influensområde
- Flygplats - Flygbuller
- Flygplats - befintliga och framtida
- Sjöfart - Farled, befintliga, planerade
- trafikslag - Kn ställningstagande
- trafikslag - Väg - Befintlig
- Sjöövningsområden
- Område med särskilt behov av hinderfrihet
- Influensområden riksintressen
- Influensområden övrigt riksintresse
- Riksintresse/område av betydelse
- Fågeldirektivet, SPA
- Art- och habitatdirektivet
- Yrkesfiske - Hav
- Friluftsliv
- Rennäring - Kärnområde
- Anläggningar för energiproduktion - Vindbruk
- Kulturmiljövård
- Naturvård
- Rörligt friluftsliv
- Obruten kust

Vad är ett riksintresse?

Att ett område är av riksintresse markerar att det har värden som bedöms vara betydelsefulla ur nationell synpunkt. Riksintressestatusen utgör ett skydd genom att krav på ändrad mark- eller vattenanvändning inte påtagligt får skada områdets värden.

Vad som påverkar eller skadar ett område som är av riksintresse kan ibland vara svårt att fastställa i en översiktsplan, utan måste i många fall utredas i kommande planeringsskeden och utgå från det specifika fallet eller platsen. Här nedan beskrivs varje riksintresse kortfattat, kommunens syn på riksintressena samt hur de ska hantearas övergripande vid framtida utveckling.

Många riksintressen i Härnösands kommun har gällt under lång tid och kommunen har inte för avsikt att föreslå förändringar i markanvändningen eller andra åtgärder som påverkar dessa negativt. Det finns däremot ibland ett tolkningsutrymme som kräver samverkan och dialog i ett tidigt skede mellan myndighet, kommun och allmänheten.

Kommunen delar i allt väsentligt synen på riksintressena som beslutats av statliga myndigheter.

RIKTLINJER

- Inriktningen är att riksintressena ska respekteras och att inga åtgärder ska tillåtas som påverkar riksintressenas motiv negativt.
- Samverkan och dialog mellan myndigheter och kommunen ska vara en grundförutsättning för att bedriva utveckling i anslutning till riksintressanta miljöer.

LÄS MER

- Boverkets eller Länsstyrelsen Västernorrlands hemsida, sök på riksintressen.

RENNÄRING

Sametinget pekar ut riksintressanta områden för rennäringsen. Fem stycken samebyar har vinterbetesmarker i Härnösands kommun. Riksintresseområdet för rennäringsen berör i huvudsak Viksjö kommun dels västra delar, men stora ingrepp i kommunens kringliggande naturområden kan komma att påverka näringen.

De berörda samebyarna som har renbetesområden inom kommunen är sakägare, det gäller även utanför riksintresse-

resseområden för rennäringsen, och ska därför involveras i planarbetet i ett så tidigt skede som möjligt. De har rätt till inflytande och ska ha möjlighet att påverka beslut där mark och vatten inom det samiska traditionella området berörs. Rennäringsen har ett behov av att kunna förflytta sig inom sin årscykel mellan fjäll och kust, vilket innebär att även Härnösands kommun som är utan fjällområden behöver beakta rennäringsens behov.

VINDBRUK

Att ett område anges som riksintresse för vindbruk innebär att det ur ett nationellt perspektiv är särskilt lämpligt för vindkraft och utpekats av Energimyndigheten. Det finns två områden av riksintresse för vindbruk i Härnösands kommun, delar av Hästkullen och Björnlandhöjden i Viksjö kommun. När översiktsplanen antas kommer vindkraft ha etablerats på områden av riksintresse för vindbruk.

YRKESFISKE

Fångstområden av riksintresse i Härnösands kommun är Ångermanälvens mynningsområde och utpekats av Havs och vattenmyndigheten. I den nationella havsplanen är

det få ställen i havsområdet som anger användningen yrkesfiske. Det fiske som bedrivs är begränsat, med passiva redskap och kustnära.

FRILUFTSLIV

Naturvårdsverket fastställer riksintressanta områden för det rörliga friluftslivet. I Härnösands kommun är området Smitingen-Härnöklubb, här finns intresseväckande natur-

och kulturvärden samt en storslagen natur. Området är artrikt med sällsynta växter och djur.

NATURVÅRD

Naturvårdsverket fastställer riksintressanta områden för naturvård och vilka åtgärder som ska genomföras eller undvikas i områdena. I Härnösands kommun finns fem områden för naturvård samt fem natura-2000 områden.

av naturområdet är används för friluftsliv och rekreation vilket ska kunna samspela med naturvärden av området.

MUGGÄRDSÄNGEN

I området Muggärdsängen på västra sidan av Kyrksjön i Häggdångers kommundel finns en mycket artrik ängsmark. Artrikedomen kan komma att påverkas negativt av skogsplantering, omfattande bebyggelseutveckling samt lednings- och vägdragningar. För att bevara ängsmarken och dess värden måste dessa åtgärder undvikas, samt marken fortsätta slås.

GÅDEÅNS VATTENSYSTEM

I Gådeåns vattensystem finns reproducerande flodpärlmussla och havsvandrande öring. Brånsån, som är en del av Gådeåns vattensystem, skyddas som naturreservat. Mer information om vad som är tillåtet i området finns på Länsstyrelsen Västernorrlands hemsida (sök på Naturreservat, Brånsån).

BARSVIKEN

I Barsviken i Häggdångers kommundel finns höga urbergsraukar och andra erosionsformer som är mer eller mindre unika för Norrlandskusten.

På grund av sin placering i naturen görs bedömningen att raukarna inte är hotade av någon form av exploatering. Däremot kan de utvecklas till ett besöksmål för friluftslivet i ett framtidsperspektiv. I detta fall ska hänsyn tas till de höga naturvärdena.

Gådeåns värden bevaras genom att vattensystemet ska anta ett så naturligt miljötillstånd som möjligt. Åtgärder i området kan vara att reducera onaturliga vandringshinder för fisk och att vägövergångar byggs så att de inte begränsar djurlivet i området. Inga dikningar ska göras, inga torvtäkter inom tillrinningsområdet ges tillstånd och inga främmande arter inplanteras. I stor utsträckning ska träd och vegetation bevaras som en skyddszon längs stranden. Det tätortsnära friluftslivet är populärt i området genom vandringsleden Gådeåleden, Friluftslivet ska kunna samspela med naturvärden i området.

HÄRNÖKUSTEN

Längs Härnö-kusten finns erosions- och abrasionsformer med få motsvarigheter utmed Norrlandskusten. Delar

LJUSTORPSÅN – MJÄLLÅN

Området är präglad av ett av landets mest skyddsvärda nip- och ravinlandskap och är ett reproduktionsområde för havsöring och harr. Området ligger delvis i Timrå kommun.

NATURA-2000

Inom kommunen finns fem områden som klassas som Natura-2000 områden. Värdefull natur i EU samlas i nätverket Natura-2000 och klassas som riksintresse. Natura-2000 har tillkommit med stöd av EU:s habitat- och fågeldirektiv och syftar till att skydda naturtyper, djur och växter samt att förhindra att arternas livsmiljöer förstörs för framtida generationer.

SMITINGEN - HÄRNÖKLUBB

Ett skogs- och bergsområde med vegetationsklädda havsklippor mot öppet hav. Syftet är att bevara och återställa naturtypen. Området är även skyddat som naturreservat.

VÄGSJÖKNÖSEN

Ett kalkrikt naturskogsområde av typen västlig taiga. Det främsta syftet är att bevara och gynna naturtypen västlig taiga. Området är även skyddat som naturreservat.

LATMANSMON

Har raviner med en värdefull population av sötgräs. Det främsta syftet är att bevara och återställa sötgräspopulationen i området.

VÄNTA LITETS GRUND

Grundet har klassats som en av mest värdefulla utsjöbankarna i Bottniska viken (Havsplanen, Bottniska viken, förslag 2019). Den är länets enda utsjöbank och skiljer sig från övriga utsjögrund i Bottniska viken genom sin rika förekomst av blåmusslor. Grundet har även ett stort värde som lekplats för strömming. Området är även Helcom MPA-område vilket innefattar att Sverige har ett internationellt ansvar att trygga de marina värdena i området.

HABBORN

Ett område med skogslandskaps fåglar och andra arter som är beroende av gammal skog, området ligger till stor del i Kramfors kommun.

KULTURMILJÖVÅRD

Riksantikvarieämbetet utpekar kulturmiljöer som är av riksintresse, ibland på förslag från kommunerna, där man anser att det finns värden som är extra viktiga att bevara.

Riksintressen för kulturmiljö skyddas mot påtaglig skada enligt Miljöbalken. Denna lag skyddar också bland annat landskapsbilden där natur- och kulturvärden är av allmänt intresse. Fornlämningar, kyrkor och byggnadsminnen skyddas enligt Kulturmiljölagen. Plan- och bygglagen skyddar all bebyggelse genom krav på varsamhet vid ombyggnad och restaurering.

I Härnösands kommun finns tre områden av riksintresse för kulturmiljövården. Här finns en militär miljö (Gustavsvik), en stadsmiljö (Härnösand) och en fornlämningsmiljö (Vägnön). Läs mer på Länsstyrelsen Västernorrlands hemsida.

GUSTAVSVIK

Motivering: En samlad varvsmiljö med en militärhistorisk bakgrund belägen vid Ångermanälvens utlopp. Örlogsdepå som anlades 1916–1922 och sedan dess har använts som varv för civil verksamhet. Miljön berättar om en tid då det ansågs finnas en risk för att en fientlig flotta

skulle kunna stänga av hela Bottniska viken och använda denna som invasionsområde mot Sverige.

Uttryck för riksintresset: Torrdockan med den ursprungliga lyftkranen fortfarande belägen precis intill. Pumphuset och det höga transformatorhuset från 1916–1922 är centralt belägna och har höga arkitektoniska ambitioner. Byggnaderna manifesterar den moderna tekniska utvecklingen som elektrifieringen innebar. Radhuslängan för tjänstemän är en av landets första och ligger vid infarten till varvsområdet. Delar av järnvägsspåren visar hur varvet tidigare var sammankopplat med stambanan.

HÄRNÖSAND

Motivering: Stifts- och residentstad med mångsidiga förvaltningsfunktioner. Framträdande nyklassicistiska karaktärsbyggnader och en bebyggelse som visar den äldsta strandbundna planstrukturen och gradvis utveckling mot allt större regelbundenhet. Som "Norrlands Aten" och Lubbe Nordströms "Öbacka" förknippas Härnösand med en speciell roll i Norrlands historiska utveckling och kulturliv.

Uttryck för riksintresset: Domkyrkan från 1856, den märkliga gymnasiebyggnaden ritad av Tempelman och residenset båda från sent 1700-tal, samt andra stifts-, residens-, skol- och regementsstadens karaktärsbyggnader. Området Östanbäcken med bevarad oregelbunden planstruktur från 1500-talet och träbebyggelse från tidigt 1800-tal. Den inte helt regelbundna rutnätsplanen i stadskärnan, utvidgningarna på Kronholmen och arbetarförstaden Rotudden som tillsammans representerar stadsbyggnadsutvecklingen under 1700-talets slut och 1800-talet. Hamnmiljöer.

VÄGNÖN

Motivering: Fornlämningsmiljö, typiskt exempel på norrländsk kuströsemiljö med stråk av bronsåldersrösen, delvis samlade i gravfält och där landhöjningsprocessen illustreras.

Uttryck för riksintresset: Anläggningar av varierande former, där många är stora och innehåller kistor av stenhällar. Merparten ligger på en nivå av 25–30 meter över havet, det finns även enstaka lägre liggande rösen och stensättningar (5–15 meter över havet) som dateras till järnålder.

KOMMUNIKATIONER

VÄG

Riksintresse för väg i Härnösands kommun är befintlig och framtida E4, väg 331 och väg 90. Trafikverket har tagit fram ett förslag på revidering av riksintresseanspråk för kommunikationer utifrån den översyn av kriterier som har gjorts. Förslaget innebär bl a att väg 90 och 331 fortsättningsvis inte kommer utgöra riksintressen. Förbifart E4 kommer inte att markeras på karta utan den ingår i riksintresset för befintlig E4. Översiktsplanen kommer att uppdateras efter detta när beslut är fattat.

JÄRNVÄG

Järnvägen (Ådalsbanan) är av riksintresse i Härnösands kommun. Järnvägskorridor för ombyggnation mellan Härnösand – Sundsvall behöver smalnas av för att möjliggöra för den fortsatta översiktsplaneringen. Härnösands kommun har tagit fram ett tidigt förslag på järnvägskorridor som möjliggör för en viss del av den framtida planeringen denna återfinns i mark- och vattenanvändningskartorna.

Härnösands central ingår som en del i ett enligt Trafikverket funktions anpassat nät, för Härnösand ska resecentrum fortsätta utvecklas som kommunens primära transportnod.

SJÖFART

Inom kommunen finns vattenområden utpekade som riksintresse för sjöfart. Det gäller farled 661A, 661B och 663 samt sjöfartsstråk längs kusten.

LUFTFART

Härnösands kommun berörs av influensområdet för hinderytor för Sundsvall-Timrå, Kramfors-Sollefteå och Örnsköldsviks flygplatser (MSA-ytor). Av dessa är Sundsvall-Timrå och Höga Kusten airport av riksintresse. Utveckling av höga byggnader/föremål inom MSA-ytan ska samrådats med respektive flygplats, för att inte skapa ett hinder för flygtrafiken. Byggnadsobjekt oavsett typ som master, torn, pyloner, skyltar, konstverk, byggnader etc. som är högre än 20 meter över mark eller vattenytan skall remitteras till Luftfartsverket. Befinner sig objektet till havs eller i insjö skall även Kustbevakningen i Karlskrona remitteras.

TOTALFÖRSVARET

Försvarmakten utpekar områden av riksintresse för totalförsvaret. Mark- och vattenområden som är av riksintresse för att de behövs för totalförsvarets anläggningar, ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. Finns olikartade ändamål ska försvarsintresset ges företräde.

Inom Härnösands kommun är Härnöns och Skärsvikens skjutfält samt sjöövningsområden till havs av riksintresse för totalförsvaret. Utöver den mark som staten själv äger finns så kallade påverkansområden med avseende på buller och säkerhet, påverkansområden övrigt och påverkansområden med särskilt behov av hinderfrihet.

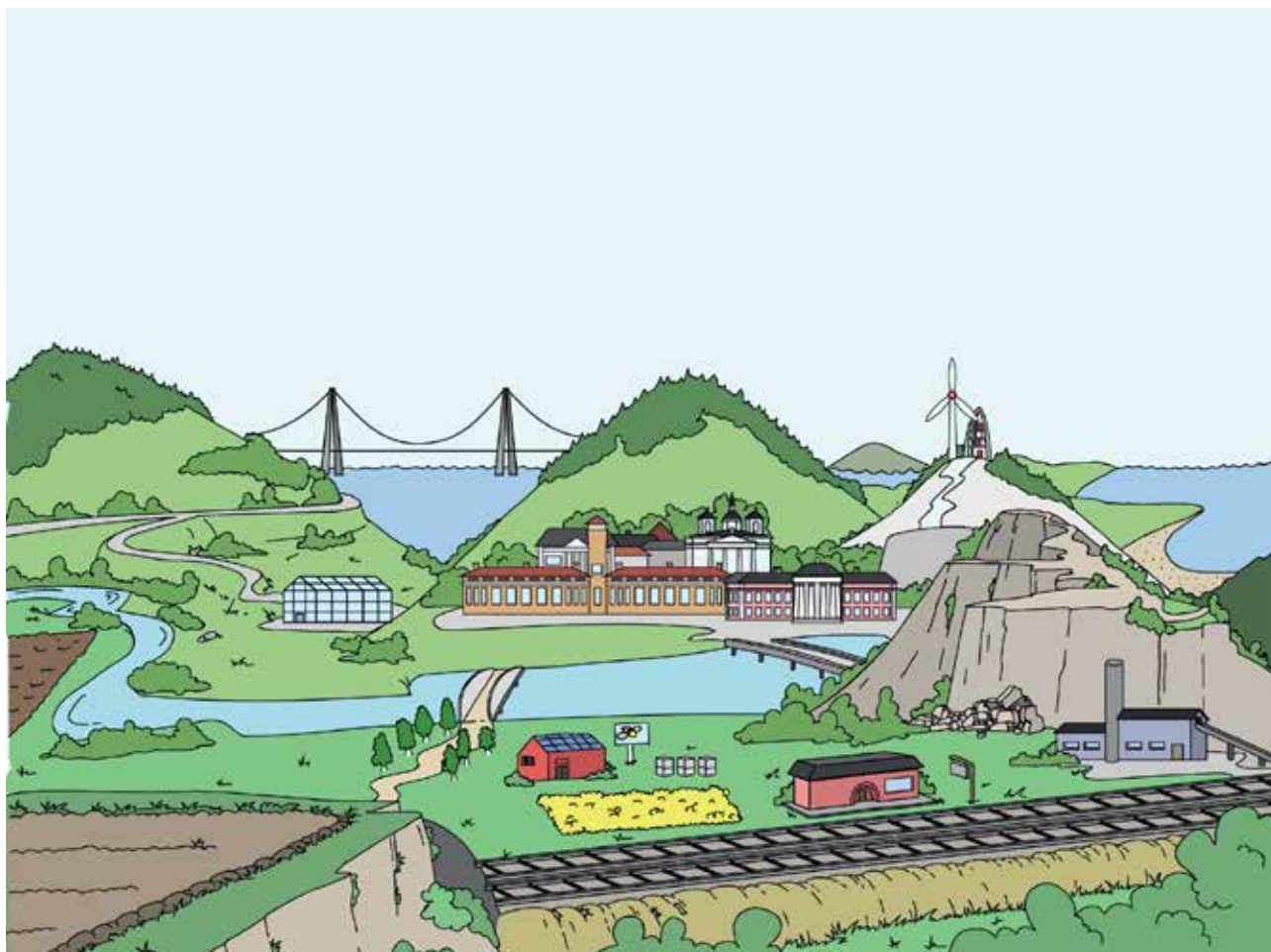
Inom det området ska alla lov- och planärenden skickas till Försvarmakten för samråd.

Vid försvarsövningar stängs markområdena av och havsområdena bevakas. Områdena ska därmed inte innebära någon ökad risk för allmänheten ur det hänseendet. För att säkerställa att höga objekt, t.ex. vindkraftverk eller byggnader, inte hamnar i konflikt med Försvarmaktens tekniska system måste en förfrågan ställas till myndigheten. Hela landets yta är samrådsområde för objekt högre än 20 m utanför, och högre än 45 m inom, sammanhållen bebyggelse. Läs mer om riksintresse för försvarmakten på deras hemsida, sök på riksintressekatalog och Västernorrland.

ÖVRIGA RIKSINTRESSEN

Övriga riksintressen som är värdefulla för Härnösands kommun att beakta är obruten kust och rörligt friluftsliv som båda finns i Kramfors kommun. Dessa täcker bland annat området på andra sidan HögaKustenbron och kan

indirekt påverkas vid exempelvis storskalig exploatering i b.l.a. kommundelarna Högsjö och öarna vilket gör storskalig exploatering på dessa platser ska undvikas eller samrådas med Kramfors kommun.

Riksintressen och Översiktsplan 2040

I tabellen redovisas samtliga riksintressen med notering om eventuella konflikter mellan riksintressen och Översiktsplan 2040 och vilka hänsyn som i så fall måste tas. Samtliga riksintressen finns med i plankartorna under riksintresse.

RENNÄRING

Namn	Beskrivning	Kommunens utveckling	Intressekonflikter
	Följande samebyar kan nyttja mark i kommunen för vinterbete: Voernese (Frostviken Norra), Jijnjevaerie, Readtievaerie och Ohredahke samebyar samt Vilhelmina södra.		Vid framtagande av detaljplaner ska berörda samebyar samrådas för att inte göra ingrepp som negativt påverkar intresset.

VINDBRUK

Namn	Beskrivning	Kommunens utveckling	Intressekonflikter
Hästkullen		Kommunens områden av riksintresse för energiförsörjningen är utbyggda vid översiktsplanens antagande.	Översiktsplanens utpekade utveckling anses inte stå i konflikt med riksintresset.
Björnlandhöjden		Kommunens områden av riksintresse för energiförsörjningen är utbyggda vid översiktsplanens antagande.	Översiktsplanens utpekade utveckling anses inte stå i konflikt med riksintresset.

YRKESFISKE

Namn	Beskrivning	Kommunens utveckling	Intressekonflikter
Högbonden Storön Ångermanälven	Fångstområde lax och sik		Översiktsplanens utpekade utveckling anses inte stå i konflikt med riksintresset.

FRILUFTSLIV

Namn	Beskrivning	Kommunens utveckling	Intressekonflikter
Smitingen- Härnöklubb	Hav och kust, ospecificerad skog, hällmark. Kulturupplevelser, surfing, bad.	Camping på Smitingen, platsens värden ska beaktas.	Värdena behöver beaktas och värnas vid utvecklingen av en camping.

NATURVÅRD

Namn	Beskrivning	Kommunens utveckling	Intressekonflikter
Härnökusten	Längs Härnökusten finns erosions- och abrasionsformer med få motsvarigheter utmed Norrlandskusten.		Översiktsplanens utpekade utveckling anses inte stå i konflikt med riksintresset. Men fler besökare kan resultera i en större belastning på naturen vilket behöver beaktas.
Ljustorpsån-Mjällån	Området är präglad av ett av landets mest skyddsvärda nip- och ravinlandskap och är ett reproduktionsområde för havsöring och harr. Området ligger delvis i Timrå kommun.	Utveckling av Viksjö kommun-delscentrum och Västanå.	Vid utveckling av områdena ska värdena beaktas och värnas.
Gådeåns vattensystem	I Gådeåns vattensystem finns reproducerande flodpärlmussla och havsvandrande öring. Brånsån, som är en del av Gådeåns vattensystem, skyddas som naturreservat.		Översiktsplanens utpekade utveckling anses inte stå i konflikt med riksintresset.
Barsviken	I Barsviken i Häggdångers kommun del finns höga urbergsrauvar och andra erosionsformer som är mer eller mindre unika för Norrlandskusten.	Enstaka kompletterande bebyggelse i anslutning till befintlig bebyggelse.	Enstaka bebyggelseutveckling anses inte stå i konflikt med riksintresset. Ingen utveckling ska tillåtas som skadar värdena.
Muggårdsängen	I området Muggårdsängen på västra sidan av Kyrksjön i Häggdångers kommun del finns en mycket artrik ängsmark.		Översiktsplanens utpekade utveckling anses inte stå i konflikt med riksintresset.

NATURA-2000

Namn	Beskrivning	Kommunens utveckling	Intressekonflikter
Smitingen – Härnöklubb	Ett skogs- och bergsområde med vegetationsklädda havsklippor mot öppet hav. Syftet är att bevara och återställa naturtypen. Området är även skyddat som naturreservat.	Camping på Smitingen, platsens värden ska beaktas.	Värdena behöver beaktas och värnas vid utvecklingen av en camping.
Vägsjöknösen	Ett kalkrikt naturskogsområde av typen västlig taiga. Det främsta syftet är att bevara och gynna naturtypen västlig taiga. Området är även skyddat som naturreservat.		Översiktsplanens utpekade utveckling anses inte stå i konflikt med riksintresset.

Latsmansmon	Har raviner med en värdefull population av sötgräs. Det främsta syftet är att bevara och återställa sötgräspopulationen i området.	Översiktsplanens utpekade utveckling anses inte stå i konflikt med riksintresset.
Vänta litets grund	Den är länets enda utsjöbank och skiljer sig från övriga utsjögrund i Bottniska viken genom sin rika förekomst av blåmusslor. Grundet har även ett stort värde som lekplats för strömming.	Översiktsplanens utpekade utveckling anses inte stå i konflikt med riksintresset.
Habborn	Ett område med skogslandskaps fåglar och andra arter som är beroende av gammal skog, området ligger till stor del i Kramfors kommun.	Översiktsplanens utpekade utveckling anses inte stå i konflikt med riksintresset.

KULTURMILJÖVÅRD

Namn	Beskrivning	Kommunens utveckling	Intressekonflikter
Härnösand Y21	Stifts- och resistentstad med mångsidiga förvaltningsfunktioner. Framträdande nyklas-sicistiska karaktärsbyggnader och en bebyggelse som visar den äldsta strandbundna planstrukturen och gradvis utveckling mot allt större regelbundenhet. Som "Norrlands Aten" och Lubbe Nordströms "Öbacka" förknippas Härnösand med en speciell roll i Norrlands historiska utveckling och kulturliv.	Förtätning och utveckling av tätorten	Utveckling i Härnösands tätort ska ske med varsamhet för kulturmiljövårderna. Stöd vid utvecklingen ska vara gestaltungsprogram och eller byggnadsantikvarisk kompetens.
Vägnön Y22	Fornlämningsmiljö, typiskt exempel på norrländsk kustrosmiljö med stråk av bronsåldersrösen, delvis samlade i gravfält och där landhöjningsprocessen illustreras.	Bostadsbebyggelse Utveckling för friluftslivet	Utveckling och omvandling av fritidshus och ny bebyggelse ska beakta kulturmiljövårderna på platsen. För friluftslivet kan fornlämningsmiljöerna lyftas fram som besöksmål och som lärandemiljöer.
Gustavsvik Y23	En samlad varvmiljö med en militärhistorisk bakgrund belägen vid Ångermanälvens utlopp. Örlogsdepå som anlades 1916–1922 och sedan dess har använts som varv för civil verksamhet. Miljön berättar om en tid då det ansågs finnas en risk för att en fientlig flotta skulle kunna stänga av hela Bottniska viken och använda denna som invasionsområde mot Sverige.	Verksamhetsutveckling	Vid fortsatt utveckling av verksamheterna kring Gustavsviks varv ska kulturmiljövårderna värnas. Radhuslängans placering och bebyggelsekaraktär ska uppmärksammas som värdefull och skyddas i detaljplan.

KOMMUNIKATIONER

Namn	Beskrivning	Kommunens utveckling	Intressekonflikter
Järnväg befintlig	Ådalsbanan sträcker sig mellan Sundsvall och Långsele. Banan ingår i TEN-nätet samt är utpekad i det strategiska godsnätet.		Översiktsplanens utpekade utveckling anses inte stå i konflikt med riksintresset.
Järnväg framtida	Förstudie framtagen för ny sträckning av Ådalsbanan mellan Sundsvall och Härnösand.		Utpekat verksamhetsområdet inom utpekad järnvägs-korridor, vilket står i konflikt med riksintresset. Härnösand prioriterar en utvecklad järnväg högt men anser också att järnvägskorridorrens omfattning begränsar möjligheterna till planering och utveckling. Områdena kommer att beaktas vid den fortsatta dialogen med trafikverket om avsmalnad korridor.
Härnösand C	Ingår i funktionsanpassat nät.		Utvecklingen förväntas ha en god inverkan på intresset.
Väg befintlig	Väg E4 ingår i det av EU utpekade Trans European Transport Network, TEN-T. Vägarna som ingår i TEN-T är av särskild internationell betydelse. Väg E4 sträcker sig genom hela Sverige, från Helsingborg till Haparanda, och är en viktig väg för långväga transporter.		Översiktsplanens utpekade utveckling anses inte stå i konflikt med riksintresset.
Väg framtida (kommunens förslag)		Förslag på ny sträckning av E4 väster om Härnösand som kan medföra en vägförkortning med nästan 6 km. Förstudie finns.	Inga konflikter ses med riksintresset, mer än kompletteringar som exempelvis av- och påfart vid Saltvik.
Sjöfart befintlig	Sjöfart befintlig består av sjöfartsleder och ankarplats: Strömskatan – Bollstabruk 665 Eggegrund – Gunvorsgrund 56 Härnöklubb – Härnösand 661 N Storön – Veda 663 Älandsfjärdens ankarplats 664		Översiktsplanens utpekade utveckling anses inte stå i konflikt med riksintresset.
Luftfart MSA-yltor			Föreslagen utveckling förväntas inte stå i konflikt med MSA områden och riksintresseområden för luftfart i kringliggande kommuner. Utveckling av höga byggnader/föremål inom MSA-ytan ska samrådats med respektive flygplats.

TOTALFÖRSVARET

Namn	Beskrivning	Kommunens utveckling	Intressekonflikter
Härnös skjutfält	Riksintresseområdet utgörs av skjutfältet. Den verksamhet som konstituerar riksintresset innebär påverkan på omgivningen genom skottbullen som kan uppfattas som störande och i vissa fall även annan påverkan.	Områdena är värdefulla för det rörliga friluftslivet men behöver kunna samspela med försvarsmaktens verksamhet. Skjutfältet Härnön är i anslutning till Högslättens idrotts- och friluftsområde med motionsspår som passerar på verksamhetens område. Kommunen vill att dessa motionsspår ska finnas kvar och kunna utvecklas med ex. skyltning/vindskydd och upprätthållas som en del av friluftsområdet även i framtiden.	Av översiktsplanen föreslagna utveckling förväntas inte stå i konflikt med riksintresset för totalförsvaret. Om åtgärder för friluftslivet ska genomföras i verksamhetsområdet för Härnös skjutfält (som exempelvis skyltning av motionsspår, vindskydd, grillplatser) ska dialog föras med försvarsmakten först.
Skärsvikens skjutfält	Riksintresseområdet utgörs av skjutfältet. Den verksamhet som konstituerar riksintresset innebär påverkan på omgivningen genom skottbullen som kan uppfattas som störande och i vissa fall även annan påverkan.	Områdena är värdefulla för det rörliga friluftslivet men behöver kunna samspela med försvarsmaktens verksamhet. Ingen utveckling utpekas inom Skärsvikens skjutfält eller Sjöövningsområdet, mer än noteringen att tillgängligheten till naturområdena är av vikt för boende och besökare när de inte används.	Av översiktsplanen föreslagna utveckling förväntas inte stå i konflikt med riksintresset för totalförsvaret. Fortlöpande dialog ska föras med försvarsmakten kring riksintresseområdena även i framtiden.
Sjöövningsområde Härnös skjutfält	Sjöövningsområden med sprängområden och skjutfälten utgör områden av riksintresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap 9 § andra stycket miljöbalken.	Områdena är värdefulla för det rörliga friluftslivet men behöver kunna samspela med försvarsmaktens verksamhet. Ingen utveckling utpekas inom Skärsvikens skjutfält eller Sjöövningsområdet, mer än noteringen att tillgängligheten till naturområdena är av vikt för boende och besökare när de inte används.	Av översiktsplanen föreslagna utveckling förväntas inte stå i konflikt med riksintresset för totalförsvaret. Fortlöpande dialog ska föras med försvarsmakten kring riksintresseområdena även i framtiden.
Påverkansområde för buller eller annan risk	Ett område utanför riksintresseområdet för ett öppet redovisat riksintresse, inom vilket en verksamhet eller åtgärd riskerar att påverka funktionen, tillträdet till eller möjligheten att utnyttja riksintresset. Det illustrerar även område där den verksamhet som bedrivs inom riksintresset kan påverka omgivningen.	Översiktsplanen visar inte på något utvecklingsområde inom påverkansområdena. Däremot ser kommunen att förtättningsåtgärder och enstaka bebyggelse bör kunna utvecklas inom befintligt bebyggda områden.	Det går inte i detta övergripande skede att avgöra om enstaka bebyggelseutveckling påverkar riksintresset. Därför är det av vikt att försvarsmakten remissas dessa ärenden vid detaljplanering eller vid bygglov.
Påverkansområde övrigt	Ett område utanför riksintresseområdet för ett riksintresse vilket funktion omfattas av sekretess, inom vilket en verksamhet eller åtgärd riskerar att påverka funktionen, tillträdet till eller möjligheten att utnyttja riksintresset. Det illustrerar även område där den verksamhet som bedrivs inom riksintresset kan påverka omgivningen.	Översiktsplanen visar inte på något utvecklingsområde inom påverkansområdena. Däremot ser kommunen att förtättningsåtgärder och enstaka bebyggelse bör kunna utvecklas inom befintligt bebyggda områden.	Det går inte i detta övergripande skede att avgöra om enstaka bebyggelseutveckling påverkar riksintresset. Därför är det av vikt att försvarsmakten remissas dessa ärenden vid detaljplanering eller vid bygglov.
Påverkansområde med särskilt behov av hinderfrihet	Ett definierat avgränsat område utanför riksintresseområdet för ett öppet redovisat riksintresse inom vilket höga objekt riskerar att påverka funktionen eller möjligheten att nyttja riksintresset.	Översiktsplanen visar inte på något utvecklingsområde inom påverkansområdena. Däremot ser kommunen att förtättningsåtgärder och enstaka bebyggelse bör kunna utvecklas inom befintligt bebyggda områden.	Det går inte i detta övergripande skede att avgöra om enstaka bebyggelseutveckling påverkar riksintresset. Därför är det av vikt att försvarsmakten remissas dessa ärenden vid detaljplanering eller vid bygglov.

Ställningstaganden

MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Nedan finner du ÖP-modellens kategorisering som totalkartan består av samt ställningstagandet för användningen.

KATEGORI BOVERKET – MÅNGFUNKTIONELL BEBYGGELSE

Områden för Mångfunktionell bebyggelse har tätortsmässig karaktär och innehåller olika servicefunktioner tillsammans med bostäder.

Underkategori boverket	Beskrivning av kategori	Ställningstagande
Mångfunktionell bebyggelse	Mångfunktionell bebyggelse har tätortsmässig karaktär och innehåller olika servicefunktioner.	Mångfunktionella bebyggelseområden ska fortsätta utvecklas med en blandning av småskalig handel, service och kontor tillsammans med bostäder. Utvecklingen innefattar oftast förtätningsåtgärder, i dessa fall ska grönområden värnas och ny bebyggelse komplettera den befintliga. Smarta och yteffektiva parkeringslösningar ska premieras.
Centrum	Tillsammans med bostäder.	Mångfunktionella bebyggelseområden ska fortsätta utvecklas med en blandning av småskalig handel, service tillsammans med bostäder. I centrum ska det allmänna platserna värnas högt och utvecklas därefter. Här är trygghet och tillgänglighet särskilt viktigt.
Begravningsplats	Områden för begravningsändamål.	Begravningsplatserna i kommunen är värdefulla för framtida begravningsändamål och kan innefatta begravningsplatser, minneslunder och mindre byggnader som används i sammanhanget.
Verksamhet	Områden för service, lager, tillverkning med begränsad omgivningspåverkan.	Icke störande verksamheter inom den multifunktionella bostadsbebyggelsen ska uppmuntras då de tillför en funktionsblandning på stadsdelsnivå samt skapar liv och rörelse till sitt närområde genom att bli en målpunkt. Verksamheterna får gärna vara synliga och i bottenplan för en ökad stadsmässighet.
Skola	Förskola, fritidshem, skola och annan jämförlig verksamhet.	Skolorna är viktiga målpunkter för barn och unga, till dessa platser ska en trygg trafikmiljö för barn säkerställas. Skolgårdarna och idrottshallarna är viktiga för sitt närområde, därför ska de värnas och utvecklas därefter. Boverkets riktlinjer för friytor ska särskilt beaktas.
Besöksanläggning	Områden för verksamheter som riktar sig till besökare. Här ingår kulturella och religiösa verksamheter, idrotts- och sportanläggningar med tillhörande byggnader och övriga besöksanläggningar.	Besöksanläggningar är viktiga målpunkter för besökare och invånare. Utvecklingen av dessa områden ska samspela med trafikplaneringen för att göra dem lättillgängliga. Till kommunens idrottsplatser är en trygg trafikmiljö för barn och unga särskilt viktig.
Handel	Områden för handel med varor och tjänster.	Större handelsområde som över tid kan förtätas. Området ska komplettera stadens handel. Då området är centrumnära ska hållbara transportsätt premieras.

KATEGORI BOVERKET – SAMMANHÄNGANDE BEBYGGELSE

Områdena består huvudsakligen av bostäder och har en tydlig beroenderelation till närliggande orter.

Underkategori boverket	Beskrivning av kategori	Ställningstagande
Sammanhängande bostadsbebyggelse	Inom dessa områden finns en något tätare bebyggelse, främst permanent-bostäder, utan att det är fråga om en tätort. Viss service kan även förekomma. Det finns i regel detaljplaner upprättade inom dessa områden.	Områden för sammanhängande bostadsbebyggelse som kan kompletteras med fler bostäder av olika form och storlek. Vid tillkommande bebyggelse kan detaljplaner behöva upprättas/ändras för dessa områden.
Småskalig bostadsbebyggelse	Markanvändningen utgörs i huvudsak av fritidsboenden där omkringliggande områden är värdefulla för det rörliga friluftslivet. För merparten av de bebyggda områdena finns detaljplaner upprättade.	Områden utanför kommundelscentrum, enstaka kompletteringar av bebyggelse kan uppmuntras. Kommunal service som skola, infrastruktur, VA kan inte utlovas. Vid ny exploatering inom ej detaljplanlagda områden bör upprättande av detaljplan övervägas.
Besöksanläggning	Områden för verksamheter som riktar sig till besökare. Här ingår kulturella och religiösa verksamheter, idrotts- och sportanläggningar med tillhörande byggnader och övriga besöksanläggningar.	Besöksanläggningar ska ges möjligheter att vidareutvecklas då de är viktiga målpunkter för besökare och invånare. Utvecklingen av dessa områden ska samspela med trafikplaneringen för att göra dem lättillgängliga.
Verksamheter	Områden för service, lager, tillverkning med begränsad omgivningspåverkan.	Icke störande verksamheter inom den sammanhängande bostads-bebyggelsen ska uppmuntras då de tillför en funktionsblandning på stadsdelsnivå samt skapar liv och rörelse till sitt närområde.

KATEGORI BOVERKET – LIS – LANDSBYGDSUTVECKLING I STRANDNÄRA LÄGEN

Underkategori boverket	Invändning från Länsstyrelsen	Ställningstagande
LIS	Gällande LIS-områden har Länsstyrelsen Västernorrland en avvikande mening. Läs mer om Länsstyrelsens synpunkter i Bilagorna "Granskningsyttrande och tilläggsyttrande".	Inom ett LIS-område kan det särskilda skälet för landsbygdsutveckling användas för att upphäva strandskyddet för att i sin tur möjliggöra för fler bostäder, fritidshus eller verksamheter som kan ha en god inverkan på landsbygdsutvecklingen. På många områden krävs kompletterande utredningar för att bedöma om utveckling av kan genomföras.

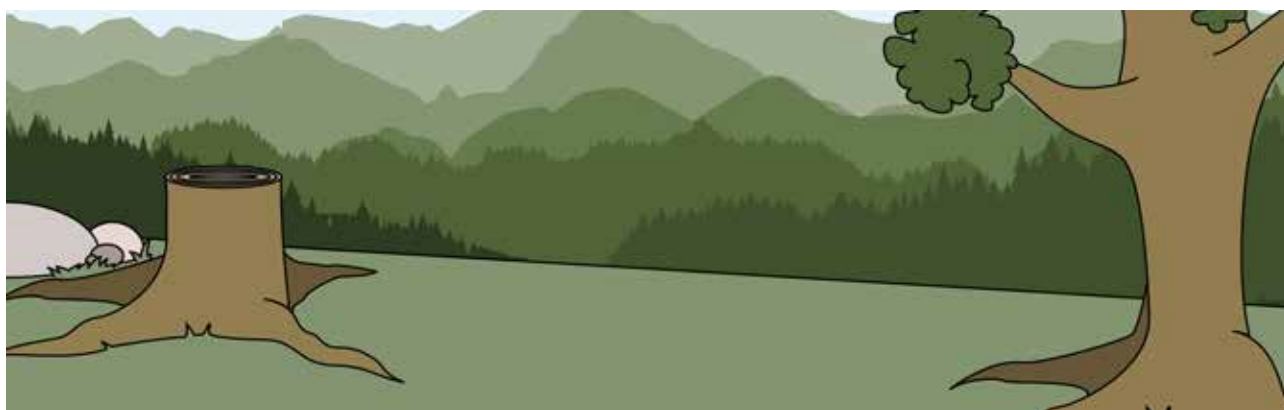
KATEGORI BOVERKET – GRÖNOMRÅDE OCH PARK

Underkategori boverket	Beskrivning av kategori	Ställningstagande
Park	Park och parkliknande miljöer som är iordningställda och kräver skötsel.	Grönstrukturen ska prioriteras lika högt som bebyggelsestrukturen för att skapa attraktiva livsmiljöer. Parkerna ska värnas och utvecklas med kvalitet och upplevelsevärden.
Grönområde	Naturmark i tätortsmiljö och när rekreationsområden med en viss skötsel som har betydelse för ett stort omland och bör skiljas ut från övrig bebyggelsemiljö.	Grönstrukturen ska prioriteras lika högt som bebyggelsestrukturen för att skapa attraktiva livsmiljöer. Sammanhängande grönstråk ska utvecklas för att skapa förutsättningar för god folk hälsa och biologisk mångfald.

KATEGORI BOVERKET – VERKSAMHETER OCH INDUSTRI

Markanvändning Verksamhet och industri är områden för verksamheter som inte bör blandas med bostäder.

Underkategori boverket	Beskrivning av kategori	Ställningstagande
Företagsområde	Samling av flera mindre verksamheter som sammantaget inte bedöms vara förenlig med andra användningar som bostäder.	Företagsområdena är viktiga platser för näringslivsutveckling och som stora arbetsplatser. Områdena ska möjliggöra för ytkrävande och eller störande industrier och verksamheter. Kan innefatta ex. storskalig handel och produktionsindustri. Transportinfrastruktur för person- och godstrafik samt god elförsörjning är särskilt viktigt till dessa områden.
Materialutvinning	Områden där det sker utvinning av naturmaterial, både för markområden och vattenområde, som till exempel gruvor, täkter med mera.	Områden där det sker utvinning av naturmaterial ska inte förläggas i närheten av bostadsbebyggelse. Nya områden ska ses ur ett regionalt perspektiv och stor restriktivitet ska råda för uttag av naturgrus.
Ytkrävande anläggning/offentlig verksamhet	Områden för samhällsviktig verksamhet som länssjukhus, kriminalvårdsanstalt, räddningstjänst eller liknande.	Områdena består av storskaliga samhällsviktiga verksamheter som inte ska blandas med bostäder, däremot kan det blandas med andra störande och ytkrävande verksamheter.

KATEGORI BOVERKET – AREELL NÄRING

Underkategori boverket	Beskrivning av kategori	Ställningstagande
Jordbruk	Området har ett speciellt värde för näringen. Näringen ska ha företräde framför andra användningar, men kan utvecklas med enstaka bebyggelse i samspel med landskapet.	Brukbar jordbruksmark ska inte tas i anspråk för exploatering om det inte är av väsentligt samhällsintresse och att annan mark inte finns att tillgå. Enstaka bebyggelse välkomnas men ska i dessa områden placeras på mark som inte är odlad, gärna i höjdlägen eller i gränsområden mellan jordbruksmark och skog.
Skogsbruk		Områden för skogsbruk består till stor del av stora sammanhängande relativt otillgängliga skogs- och naturområden av värde för ostört friluftsliv, djur och växtliv. Enstaka bebyggelse kan förekomma, men storskalig bebyggelseutveckling bör undvikas.

KATEGORI BOVERKET – NATUR OCH FRILUFTSLIV

Underkategori boverket	Beskrivning av kategori	Ställningstagande
Naturområde	Natur och friluftsliv innefattar större sammanhängande områden där värden för friluftsliv, natur- och kulturmiljö, biologisk mångfald och ekosystemtjänster är prioriterade och förvaltas med hänsyn till friluftslivet.	Naturområden till stor del i anslutning till kusten eller tätorter vilket gör dem särskilt värdefulla för sin närmiljö. Områdena är av vikt för friluftsliv, djur och växtliv. Enstaka bebyggelse kan förekomma i anslutning till befintlig bebyggelse. Höga naturvärden och utökat strandskydd gäller för många av dessa områden.
Camping		Områden för naturcampingar ska utvecklas med hänsyn och samspel med naturmiljön.
Vandringsled		Längre vandringsleder ska utvecklas för besökare och invånare. I anslutning till lederna ska service, faciliteter och besöksmål ges möjlighet att utvecklas.
Badplats		Badplatser ska värnas särskilt för att möjliggöra god folkhälsa, som mötesplatser och för friluftsliv ⁷ . Dessa ska inte byggas bort eller privatiseras utan kompletteras med fler användningsområden och för fler säsonger. Tillgängligheten ska vara god och en trygg trafikmiljö premieras.
Friluftsområde		Den vardagsnära naturen i Härnösand är särskilt värdefull och viktig att värna då den är tillgängliga för många målgrupper. Många av dessa är friluftsområden som ska utvecklas med faciliteter som ex. skyltning, bänkar och vindskydd. Skogsbruk ska utföras varsamt och bebyggelseutveckling ska inte förekomma om det inte är för allmänhetens tillgänglighet.
Gästhamn		Utveckling av landstigningsplatser ska ges möjlighet att utvecklas men undvikas i särskilt känsliga vikar. Faciliteter, besöksmål och service ska ges möjlighet att utvecklas i anslutning till gästhamnarna där det finns ett behov.

KATEGORI BOVERKET – ANDRA VÄRDEN

Allmänna intressen som inte hanteras under mark- och vattenanvändning och som behöver redovisas i sin helhet samtidigt som de kan behöva överlagra annan markanvändning.

Underkategori boverket	Beskrivning av kategori	Ställningstagande
Biotopskyddsområden	Biotopskyddsområden är mindre mark- och vattenområden som utgör livsmiljöer för hotade eller särskilt skyddsvärda djur- och växtarter. I Härnösands kommun finns idag enbart skogliga biotopskyddsområden geografiskt utpekade.	Dessa är områden vars värden ska värnas särskilt vid utveckling. Det kan vara natur-, kulturmiljö- eller landskapsvärden. Kommunövergripande riktlinjer för området ska beaktas. Nya områden ska tillkomma vid ny kunskap och inventering.
Naturvårdsobjekt	Naturvårdsobjekt är områden med kända höga naturvärden av olika slag. De är indelade i tre värdeklasser – 1, 2, 3, där 1 innebär högsta naturvärde.	
Våtmarker	Våtmarkerna är viktiga då deras hydrologi har förmågan att effektivt lagra kol, samla upp och rena vatten. De är särskilt viktiga ur ett klimatanpassningsperspektiv.	
Djur- och växtskyddsområden	Djur- och växtskyddsområde bildas med stöd av miljöbalken 7 kap 12 §. Samtliga i länet är fågelskyddsområden.	
Naturminnen	Naturminnen är särpräglade naturföremål som träd, flyttblock eller liknande som är punktobjekt eller har en yta mindre än ett hektar.	
Naturreservat	Platser för reservatsbildning har höga naturvärden som behöver värnas, för att skydda biologisk mångfald och eller för att tillgodose behovet av rekreations- och friluftsområden.	
Utvidgat strandskydd	Det utvidgade strandskyddet innefattar 200 meter från strandlinjen upp på land och ut i vattnet. Områdena har ofta höga naturvärden och är till stor del orörda vilket ska bevaras.	
Kulturmiljövärden	Enskilda beskrivningar för olika platser. Utgår från äldre inventeringar och översiktsplaner. Behöver uppdateras.	
Byggnadsminnen	Kulturhistoriskt värdefulla byggnader, miljöer och anläggningar skyddas som byggnadsminnen. Det finns statliga och enskilda byggnadsminnen.	
Odlingslandskap av värde	Odlingslandskap med höga natur- och kulturvärden utifrån inventering från 1993, behöver uppdateras.	

KATEGORI BOVERKET – VATTEN

Underkategori boverket	Beskrivning av kategori	Ställningstagande
Vatten	Vatten avser såväl öppet hav som kustvatten, sjöar som vattendrag. Användningen Vatten anges för vattenområden som är lämpliga för olika användningar men där det inte är nödvändigt eller möjligt att avgöra den exakta platsen.	Kommunens vattenmiljöer är viktiga för människa, djur och växtliv. Många platser har höga natur- och kulturvärden vilka ska värnas. Kommande utveckling ska beakta vattenförekomsternas status och inte påverka dem negativt. Framtida vattennivåer ska beaktas vid byggnation i närheten av vattenområdet.

KATEGORI BOVERKET – TRANSPORTINFRASTRUKTUR

Underkategori boverket	Beskrivning av kategori	Ställningstagande
Väg	Övergripande vägnät som har betydelse för att trafikförsörjningen.	Övergripande vägnät som är lokalt viktigt för trafikförsörjningen till Härnösands kommundelar. Transporter av farligt gods ska inte genomföras på dessa vägar.
Väg	Större transportleder	Större transportleder som är lokalt och regionalt viktiga för förflyttning av personer och gods. Vägarna är rekommenderade för farligt gods. Trafikverkets skyddsavstånd ska gälla för utveckling i anslutning till vägarna. Vägarna passerar delvis genom kommundelscentrum, här ska gång- och cykelvägar utvecklas för att skapa en tryggare trafikmiljö.
Väg	Markreservat	Markreservat för framtida förflyttning av E4 utanför tätorten. Utvecklingen ligger långt fram i tiden men behöver beaktas för att ny bebyggelse inte ska behöva rivas i ett senare skede. Dess exakta placering behöver utredas i samverkan med Trafikverket.
Gång- och cykelväg huvudnät	Gång och cykel presenteras i huvudnät och anslutningsstråk.	I tätorten ska ett sammanhängande gång- och cykelhuvudnät utvecklas. Nätet ska vara orienterbart, tryggt och tillgängligt. Utanför huvudnätet ska behovet styra om det behövs anslutningsstråk. Den exakta placeringen av huvudnätet och anslutningsstråken kommer att utarbetas i kommunens gång- och cykelprogram.
Gång- och cykelväg anslutningstråk	Gång och cykel presenteras i huvudnät och anslutningsstråk	Längre cykelstråk i kommunen ska utvecklas för pendling, besöksnäring och friluftsliv. Planeringen av dessa ska utgå från Härnösands central och sträcka sig ut i kommundelarna. Många av dessa är intill statligt vägnät vilket kräver samverkan med Trafikverket och Regionen.
Järnväg	För såväl persontrafik som godstrafik. Befintlig sträckning.	Järnvägen är en förutsättning för pendling och transporter av varor och gods på ett hållbart sett och ska ges förutsättning att utvecklas för förbättrade restider.
Järnväg	För såväl persontrafik som godstrafik. Utvecklad sträckning av järnvägen – Ostkustbanan.	Ostkustbanans utveckling spelar en central roll i kommunens utveckling och ska därför vara en prioriterad fråga i planeringen. En avsmalnad järnvägskorridor bör utarbetas inom en snar framtid. Framtida tågstopp utpekade i första hand i Anttjärn i andra hand i Mörtstal.
Resecentrum		Trafikplaneringen ska utgå från Härnösand central som primär transportnod. Centralen ska även ses som det första mötet med kommunen utifrån ett besöksnäringssperspektiv vilket ska avspeglas i övrig planering och utveckling av området.
Farled	Allmän farled och andra båtförbindelser.	Härnösands farled ska ses som en viktig del i bevarandet av Härnösands maritima arv, utveckling av besöksnäringen och överflyttningen av gods från väg till sjöfart. Farleden ska hållas öppen för möjlig fortsatt verksamhet.
Hamn	Inklusive anläggningar kopplade till hamnverksamhet, såväl för gods som för persontrafik.	Hamnarna är viktiga för överflyttningen av gods från väg till sjöfart och ska ges rätt förutsättningar för att fortsatt bedriva och utveckla befintlig verksamhet. Områdena ska samspela med annan transportinfrastruktur.
Färjeläge		Färjeläget ska ges möjlighet att utvecklas med pendlarparkeringar, service och faciliteter i väntan på utredning av en potentiell framtida bro till Hemsön

KATEGORI BOVERKET – TEKNISK ANLÄGGNING

Underkategori boverket	Beskrivning av kategori	Ställningstagande
Energiproduktion	Ytkrävande storskalig energiproduktion vindkraft.	Inga nya vindkraftsparker ska utvecklas i Härnösands kommun. Befintliga vindkraftsområden ska kunna utvecklas med ny teknik som möjliggör för ökad kapacitet.
Energiproduktion	Ytkrävande storskalig energiproduktion solcellsanläggning.	Områden för solkraft ska utredas och utvecklas i Härnösands kommun som ett komplement till solceller på enskilda byggnader.
Avloppshantering	Exempelvis reningsverk.	Robusta och hållbara lösningar ska eftersträvas vid vatten, avlopp och annan teknisk försörjning. Vid omfattande utveckling eller omvandling av bebyggelse kan kommunalt vatten- och avlopp behöva utredas.
Materialåtervinning	Exempelvis avfallsanläggning, återvinningscentral.	Områden för materialåtervinning ska ges möjlighet att utvecklas för en hållbar hantering av avfall och ett ökat återbruk, men även att utveckla produktion av exempelvis biogas.

Härnösands
kommun